

BUDAPESTI NAPLÓ

Szerkesztőség és kiadóhivatal
József-körút 18.

Főszerkesztő: VÉSZI JÓZSEF.
Felelős szerkesztő: BRAUN SÁNDOR.
Kiadja: A SZERKESZTŐSÉG.

Egész évre 28 k., (14), 1/2 évre 14 k., (7), 1/4 évre 7 k., (3.50), egy hónapra 2 k. 40 fillér, (1.20 frt).
Egyes szám Budapesten 8, vidéken 10 fillér.

Az incidens.

Budapest, március 29.

(v.) Az egyik *valaki* — az enyhébbik — előkerült. Tiszteletreméltó nyíltsággal önként jelentkezett, ma reggel e lap hasábjain s delélt a képviselőházban is. Győrffy Gyula magára ismert Rakovszky Istvánnak abban a célzásában, hogy kiválóbb kormányparti ember kezéből kapta az Adria-szerződés tarifáira vonatkozó adatokat és vádakat; s ni helyt magára ismert, azonnal a nyilvánosság elé vitte megdönthetetlen erejű ellenbizonyítékait, amelyekből világosan kiderült, hogy őt magát semmiféle gáncs nem érheti, ellenben Rakovszky István legalább is könnyelműen vádaskodott. Mi volt a vád? Az, hogy a tarifális adatokat a kormánypart egy tagja alatomosan vitte el Rakovszkyhoz. A bebizonyított igazság pedig micsoda? Először az, hogy nem adatokat, hanem csupán *egyetlenegy adatot* kapott Rakovszky Győrffytől. Továbbá az, hogy ezt is *nem alatomosan* juttatta oda, hanem baráti körben, poharazás közben közölte vele. Végezetül az, hogy ezt az egy adatot is Győrffy *nem vitte* Rakovszkyhoz, hanem *egy véletlen találkozás* alkalmával szóbeszéd közben hozta tudomására.

Rakovszky István tegnap mégis alatomos besugással vádolta Győrffy Gyulát, eljárását nyomorultnak bélyegezte s felőle úgy beszélt, mint aki, ha már elvesztett mindent, legfeljebb még azt mutathatja ki, hogy legalább a bátorsága maradt meg. Győrffy Gyula ma konfrontálta Rakovszky Istvánt a tényekkel, amelyek közül emez egyetlenegy sem tagadhatott. A néppárt szilajverű alelnöke kénytelen volt hát az ország színe előtt beismerni, hogy Győrffy eljárását *sem alatomosnak, sem nyomorultnak, sem besugásnak*

minősíteni nem lehet. Visszavonta tegnapi sértéseit, kiméltelen támadásának alaptalansága mellett saját maga telt tanubizonyítást s e töredelmes vallomásával igyekezett kiengesztelni a parlament felháborodott igazságérzetét.

A Győrffy Gyula dolga tehát rendben van. Rendbe jött ma Hegedüs Sándor miniszter részéről is, aki meggyőződve a Rakovszky előadására épített tegnapi megrovásának igazságtalan voltáról, ma az ország színe előtt készvesszen és lojalíus elégtételeit adott az általa ártatlanul megtámadott Győrffy Gyulának. A *miniszterre* ez kényelmetlen lehetett; de a *lovagias ember* nem térhetett ki e kötelesség elől. S ha talán tévovázott volna Hegedüs Sándorban a tekintélyére féltékeny *államférfi*, de ezt a habozást leküzdötte benne a *férfi*, aki nem akarhatta magát kivonni egy téves értesülésekből eredt hibának reparációja alól.

A Győrffy-ügyről tehát nincs mért tovább elmélkednünk. Legfeljebb még azt a kívánságot biggyeszthetnők hozzá epilógusul, hogy maradjanak meg aközélet embereibaráti érintkezés kedves fesztelenségének és jóhiszeműséget jóhiszeműséggel fizető gyanutlanságának annál a régi hagyományánál, amelyet a Rakovszky-incidensnek ez a része olyan kellemtelenül bolygatott meg. Országos szempontból is fontos az, hogy a parlament tagjai a tanácsstermen kívül szabadon szincerizálhasanak egymással, ne legyenek kénytelenek minden elejtett szavukra úgy ügyelni, mintha minden képviselőtársuk egy-egy vizsgálóbíró volna, s ne kellenj attól tartaniok, hogy egy-egy csipős megjegyzésüket, tréfás vagy komoly aperszüiket a célba vett miniszter füléhez juttatja akár az ellenzéki kollégák érhetetlen tullojalitása akár a kormányparti paj-

tások féktelen szolgálatkészsége. Kár volt Rakovszky Istvánnak ezt a szép szokást megbolygatnia. Ha megbolygatta, meg is lakolt érte. Győrffy Gyula ép bölrel került ki a csávából; rehabilitációjának költségeit jórésben Rakovszky István kénytelen megfizetni.

Most pedig áttérhetünk nyugodtan a másik valakire, arra a rejtelmes X-re, aki a Rakovszky István Adria-egyenletében immár mint utolsó és egyetlen ismeretlen szerepel. Izgatottan kérdezik még ma is az emberek, ki hát az a névtelen rágalmozó, aki Hegedüs Sándort Rakovszky István előtt az ország rovására üzött zsebeléssel vádolta. Annak az urnak — úgy látszik — cseppet sem sietős a dolga, ellenben szörnyen vastag az archióra. Az egész magyar parlament, beleértve a néppártot is, beleértve Rakovszky Istvánt is, alávaló becsstelenségnek mondta a bujkáló rágalmozónak eljárását. S ez az ur még mindig nem jelentkezett. Rakovszkytól azt hallottuk, hogy tegnap délben még Budapesten volt s a képviselőházban is mutatkozott. Hova tűnt el azóta? Talán a föld alá sülyedt szegyenletében? Avagy elutazott talán, megszökve a saját infámiaja elől? A gyorsvonat óránként hatvan kilométert halad. Tegnap déltől mostanáig körülbelül kétezzer-kétszáz kilométernyire juthatott volna el a rágalmozó. Nos, erre a távolságra is utána dördül a méltatlankodásnak az a mennydörgése, amelyet ő a magyar közéletből kiváltott. S ha meghallotta ezt a dörejt, hogyan állhatta meg, hogy be ne rohanjon valamely vasúti állomás táviróhivatalába s meg ne telegrafálja Rakovszky Istvánnak, hogy feloldja a diszkreció alól? Hol van hát az az X? Hol bujdosik? Gyávasága melyik kuckó-

TÁRCA.

Kis amorettem...

Kis amorettem, óh hiába
Kulcsolod össze két kezed!
Ő nincsen itt, ő nem szeret.

Kis amorettem, éjjel-nappal
Szűnetlenül várom, lesem,
S ő nem jön ide sohasem.

Kis amorettem, szárnyas angyal,
Attól félek — egy szép napon —
Kihajlítlak az ablakon!

Erdős Renée.

A bor.

(Premiére a Nemzeti Színházban.)

— A Budapesti Napló eredeti tárcája. —

Irtá: Molnár Ferenc.

Istenem, de szép volt; más szerző behozta a barátait a nézőtérre, ez ott szerezték őket. Amikor az első felvonás után kihívták, s megjelent fekete szalonkabátban a színes parasztonk közt, oly idegenül nézett szét. . . . Láttuk, nem tetszik neki az a külsőség, hogy a színműrő személyesen is bemutatkozik a közönségének. Nincs inyére, hogy hajlongania kell azok előtt, akiknek írni szokott. Olyan volt, mint valami csöndes nyugalmából előhúrcolt ember, aki most legjobban szeretne otthon lenni. Amikor megjelent, Béranger-ra gondoltam, arra a versére, amely így kezdődik: „Mondtátok: jőjj Párisba, ifju pásztor . . .” s

amelyiknek ilyenféle a refrénje: „adjátok vissza a falumát és a csöndes vasárnapokat!”

A csöndes vasárnapok csöndes embere Gárdonyi Géza. Egerben lakik, van egy kis háza, földje, Eger városa adta neki ajándékba. A pestiek azt mondják róla, hogy ő az egyetlen magyar író, aki még halála előtt kapott ingyen földet. Ott él igazíri írói életet, öntözgeti az emlékei kertjét, tanul, dolgozik. Egyike a legtermékenyebb litterátoroknak: minden héten olvassa az ember a nevét egy novellája alatt, minden esztendőben látja három-négy könyvét. Eddig novellát és regényt írt. Most azt mondták neki: „jőjj Párisba, ifju pásztor . . .” — darabot írtak vele (ő maga vallotta meg ma e lap hasábjain, hogy nem a maga jószántából írta) — s ő darabot írt és feljött ebbe a lármás városba, ahol az ő nyugodt, kontempláló egyénisége szomorúságszámba megy. A darabját egy elbeszélésből formálta, őszintén, becsülettel, ami alatt azt értjük, hogy nem mesterkedett hozzá bonyolult mesét, hanem úgy adta, ahogy volt. Egyszerűen megdramatizálta *A bor* című novelláját, amelyet az irodalom a legszebb magyar elbeszélések közé soroz.

Egy duhaj legény ráveti a szemét egy szelid leányzóra. Borívó ember, sok galibát csinál, ami nem tetszik a mátkája rokonságának. Hát elhatározza, hogy nem iszik többet. Hét esztendőig áll a szavának, de egy szép estén, félig-meddig a felesége nógatására, hozzányúl az italhoz. Sokat iszik s ezt a felesége későn veszi észre; amikor eldugja előle a bort, már holtrészeg. Botot fog és megveri az asszonyt. Az asszony sirva szalad haza az anyjához, Baracs Imre egyedül marad vörösbőr és síró nóta mellett. Legördül a függöny. A második felvonásban már öt héttel öregebb Baracs Imre. Az asszony nem jött vissza, a gyereket is elvitte. Jön a rokonsága és még a holmiját is elviszi. Nem marad semmi a kis házban, nem akad meleg étel, a szegény ember

bánatnak adja magát. A szomszéd menyecske fiatal özvegyasszony, vigasztalja, udvarol is neki, el akarja vetetni magát vele. Hogy ezt elérje, csak úgy egy célzással meg is rágalmozza az asszonyt. De ezt már nem tűri Baracs Imre. Kitér belőle az a nagy, bánatos szeretet, amelylyel a szökött asszony iránt van, kikergeti a csinos özvegyet s utána hajigálja a tányérját, amin enni kapott tőle. Erre a csörömpölésre megy le másodszor a függöny. A harmadik felvonás az asszonyhoz vezet. Ő is bänkodik, otthon, az anyjánál.

. . . Nem, mégse lehet csak így elmondani a meséjét ennek a darabnak. Most az a száraz mondat következnék, hogy „Baracs Imre eljött, kéri magát egy kicsit, aztán, hogy végre bekerül a háza, maga a felesége kínálja meg borral.”

Es ezzel vége a darabnak. Nem hiszszük, hogy magyar darabnak oly nehéz volna elmondani a meséjét, mint ennek. A szó szoros értelmében vett mese belefér egy sorba. De ahogy Gárdonyi megcsinálta, arról egy kötetet is lehetne írni. Ennek a színműnek az ereje tisztán és kizárólag a csudálatos finomsággal megirt jelenetekben van, amelyek egy sorakoznak egymás mellé, mint valami piktornak egyazon faluban festett tanulmányai. Mi úgy éreztük, hogy Gárdonyi nem darabot írt, hanem képeket rakott egymás mellé, gyönyörűen megfigyelt, mély szívvel átértzett képeket, amelyeket egy szép gondolat kapcsol össze egymással. És jobb is, ha e szerint nézzük meg közelebbről a munkáját.

Az első kép, amely kiválik, egy csomó mulató paraszt. Göre Gábor, a józan gondolkodású, de józantalan életű falusi bíró, Durbints sógor, a vidám esküdt, Baracs Imre, a jólelkű, komoly gazdaember, Mihály bá, a jómódú öreg paraszt és Matyi, a szerelmes legény. Ezek ülnek együtt a nagy ivás idején és hátul huzza nekik három szál cigány. A zamatos dolgok, amiket

ban dödereg? Ha lenyelte mindazt az inzultust, amely eddig feléje repült, fog-e valaha jelentkezni?

Igen is fog. Én legalább azt hiszem, hogy fog. Ma dél óta hiszem ezt. Ma délben ugyanis Hegedűs Sándor a parlament színe előtt lepezetlenül *gazembernek* mondta a bujkáló fickót. Hat erre csak fog jelentkezni. Akit gazembernek mondanak egy ország színe előtt, az lehetetlen, hogy elő ne álljon s ne keresse a becsületét. Nem azt a becsületét, amely nincs, hanem azt, amely volt. Ha száz ölnyire ásta volna magát a föld mélyébe, oda is utána süvölt ez a szó, hogy *gazember*. Ha az éjszaki sarkra menekült, ott is visszahangozzák feléje a jéghegyek a *gazember* szót. E szó elől nem lehet megszöknie. Vissza-hozza őt ez a szó még a pokol kapuja mellől is. Ebben biztosak vagyunk. Olyan magyar ember nincs, nem lehet és nem volt soha a világon, aki vásárra ne vitte volna irháját, amikor nyilvánosan gazembernek nevezték.

Várjunk hát még egy kicsit. Sohse talál-gassuk, kire illik az a három indicium, amit eddig Rakovszkytól hallottunk: ki az a kormánypartí képviselő, aki nem tartozik a volt nemzeti párthoz, aki tegnap dél-előtt a Rakovszky István beszédéig a képviselőház termében volt s aki a múlt szombaton a képviselőház déli szünetének idején a terem baloldali ajtajánál egy alávaló, gyáva rágalmat suttogott Rakovszky István fülébe? Sohse talál-gassunk tovább. Az ismeretlent Hegedűs Sándor ma gazembernek mondta az ország színe előtt. *Tehát* jelentkezni fog.

S ha nem jelentkezik? Nos akkor ki fog amugy tudni a neve. Rakovszky István révén fog kitudódni. Ha letelt a három napi határidő s Hegedűs Sándor akkor Rakovszky István elé lép azzal a felszólítással, hogy adja most már gazdáját annak a rágalomnak, mert úri embert nem kötelez semmiféle diszkrétció, ha egy másik úri ember a becsületét akarja keresni egy olyan gyáva fikción, aki zsebre vágta azt, hogy az ország színe előtt gazembernek nevezték: — akkor az a lovagias Rakovszky István, aki hevü-lékenységének minden impetusa mellett is a politikai és egyéni lojalitás parancsait követte eddig mindenkoron, be fogja látni, hogy jobban kell kimélnie egy becsületében megtámadott

minisztert, egy erkölcsi reputációjában megbántott országos pártot s a nemzet közéleté-nek morális egyensúlyát, mint egy rágalmazó-nak bujkáló gyávaságát.

Az „egyk” és a „másik”.

— A t. Ház üléséből. —

Budapest, március 29.

A „másik” a *Budapesti Napló* mai közléséből már ismeretes volt, mielőtt az ülés megkezdődött volna. Az „egyk” még most sem jelentkezett.

A „másik” — Györffy Gyula.

Mikor a t. Ház folyosóján gyülekezni kezdtek a képviselők, Györffy Gyula már ott ült a folyosón, a miniszteri szoba közelében. Sápádnak és izgatottan látott, de ez nem tartott sokáig. A képviselők a *Budapesti Napló*ban közölt Györffy-interviewból megalkották maguknak a véleményét az ő eljárásáról és pártkülönbség nélkül, a leg-előkelőbb kormánypartí és legelőkelőbb ellen-zéki képviselők hozzáállással, hogy biztosítsák a hangulat kedvezőre fordulásáról. S csoportba verődve fogták közre Györffy Gyulát, aki most már részletesebben is elmondta, hogy ő nem vitt hírt az ellenzéknek, hanem olyan meg-hitt ebéd-társaságban, melynek legtöbb tag-jával körülbelül tizenhét esztendeje jár ugyanabba a vendéglőbe, fejtette ki az Adria tarifáiról a maga álláspontját, miután ugyanazt már korábban jelezte egy a szabadelvűpárt érte-kezletén, mint a miniszter és az államtitkár előtt.

Polónyi Géza hangosan biztatta:

— Így mond el a Házban, ahogy itt be-szélte. Oh, ez egészen más... En azt hittem, hogy suba alatt valami beségűs történt... De hát most már az ember a rendes ebédkompániája előtt se beszélhessen szabadon? Mindenki neked fog igazat adni.

Mások is ugyanilyen értelemben nyilatkoztak, s közben olyan borzalmas bucsujárás volt a folyo-sókon, hogy aki nem kigyó-ember, egykönnyen keresztül nem vergődhetett a sokadalmon. Idő-közben a miniszteri szobában tanácskozás folyt a kormány tagjai közt, amelybe belevonták Szilágyi Dezsőt és Peregely Dezsőt is. A folyosón hirtelen kelt, hogy bent a Györffy Gyula által elmondandó nyilatkozat ügyéről folyik a tárgyalás és hogy a miniszterek — beleértve Hegedűst is — e nyilat-kozat tartalma által a Györffy Gyula ellen emelt vád teljes alaptalanságát látják beigazoltának.

Hogy ez a meglehetősen határozottsággal kol-pertált hír mennyire befolyásolta a folyosónak ugyanis kedvezőbbre fordult hangulatát: az nyomon-ban kitéstett. Most már úgy beszéltek a Györffy Gyula dolgáról, hogy az semmi, jelentéktelen incidens és voltaképpen csak az van csunya csú-vában, aki az Adria-részvényekre vonatkozó rágalmat akarja a néppárti fészekbe oltalmazni. Az egész folyosó ezt az ismeretlen hajszolta, s mielőtt a miniszteri szobában még egyre folyt a tanácskozás, mielőtt a képviselőház elnöke, a miniszterek és Szilágyi Dezső Györffy Gyula megteendő nyilatkozatának beállításáról beszél-gettek, a folyosó már szinte ad acta tette ezt a kisebbik ügyet s folyton hangzott a kérdés:

— Még nem jelentkezett?

— Ki lehet?

— Azt mondják, hogy kopasz.

— Elég hosszú türelme van!

S ez így ment száz hangnemből. Az „egyk” nem akart jelentkezni, pedig most már nevetek emlegettek, sugtak, kürtöltek. Hihetetlen elkese-redés mutatkozott az ismeretlen ellen, mintha a megvetésnek az a porciója, mely most már a hangulat változásával felszabadult, hatványozva kereste volna annak a fejét, aki — ha nagyon távol nincsen a fővárostól, hogy sejtelle se le-het a történetéről — mindenesetre makacs ürge, mert a sértések egész zuhatagával sem hagyja magát rejtekezőből kiönteni.

Okoskodók is hallatták szavukat.

— Nem fog jelentkezni. Mert ha jelentkezik, ezzel beismerte, hogy Rakovszky helyesen aposzt-rofálta. Be fogja várni, hogy megjelöljék, mert akkor a meglepettet adhatja és talán remél valamit a snájdig fellépéstől.

Az idő ekkor már tizenegyre járt. A folyo-són alig lehetett mozogni. Akik bemenekültek a terembe, azt hozták hírül, hogy odabenn is alig van már hely. A karzatok rogyásig tele. Az újság-írók kettős padsora zsufolva. S a ülésben is viatkozó csoportok lesik már az ülés meg-nyitását.

Mi lesz? A folyosón újra erőt vett az izga-tottság. Valami nem lehet rendben, hogy az a tanácskozás a miniszteri szobában olyan sokáig tart. Már tizenegy óra van. Mégis bonyolult volna az a Györffy-ügy? Mért nem kezdik meg az ülést?

Kérdések röpködtek, a pillantások megint Györffy Gyulát keresték.

— Milyen sápadt! — mondták itt is, ott is.

mondanak, a bíró vidám áldomásai, a néhány szóba, egy-egy megjegyzésbe összeszűrt gondolatok zajos hatást tettek a közönségre. Tetszett az egyszerű hang, amely szinte felidítette az embert anépszim-művek cikornyás paraszt frazísei után, tetszettek nekünk ezek a rövid, de súlyos mondatokban beszélő gatyás emberek, akik sohse hadonásznak s a föld embereinek méltóságával járnak, beszélnek, gondolkoznak. Tetszettek az ő egyszerű életigazsá-gaik, az ő kis körből vett hasonlatok, megkapott zamatosan elmondott felfogásuk életről, ha-lálról, asszonyról, hűségéről — mindazokról a kér-désekről, amelyekről az összes mostani népszim-műirők csak a ragyogó esilaggal, délibábbal, zúgó viharral és egyéb ily jellemzően nép-színházi rekvizitummal tudták alakjaikat be-szélteni.

A másik szép kép az a jelenet, amikor az asszony rokoni eljönnek a „hümiért”. Mesteri kézre vall annak a megválogatása, hogy kik jön-nek el, mi mindent visznek el, és ki, hogy viszi el, amit elvisz. Komoly parasztiok epelek ki a nagy sárka szekrényt, egy csitri kis lány meg-csokolja Szűz Mária és Szent Juliánna képét, zsákba teszi a cicát. A népsziműirők idejöhete-nek megatnani, hogy nem pózol a paraszt. Ok tirádákat adtak volna minden butor mellé. A Gárdonyi elhagyott gazdája csak ült, háttal az egész jelenetnek, s csak néha mondta:

— Vigyétek.

Ezt is egyszer, s nem kétfelvé.

Harmadik kép. Az özevgyasszony esábitja Baracs Imrét. Jól esik a gazdának a pecsénye is, amit az asszony hozott, meg jól esik a csinos menyecske mellett is ülni. Csupa finom hangulat az a kép. Az özevgy szídjá a Baracs Imre fele-ségét. — Is vele szídjá. Aztán kikezdi a szép-ségét. — de itt már nem tart vele a gazda. „Az orra csunya? Dehogyan csunya! Az éppen a legszebb rajta, akármilyen kisasszony elhordozhatná...” A hangját szídjá. „A szava? Hiszen éppen az volt a legszebb...” Fájó szívvel dicséri a szép-

ségét. Azt a nemes haragját, amelylyel aztán ki-kergeti a pletykát asszonyt, már említettük.

Legszebb, legértékesebb a harmadik felvo-nás. Magas színvonalon álló gyönyörű írói munka. Gyönyörűsége annak, aki szereti megérezni apró dolgokban a nagy író lehelletét. Ebben van a legtöbb kép: a familia, amelynek tagjai egymásra mondják, hogy „te voltál az oka”; a szerelmes legény, aki a maga becsületet, primitív módja szerint vall szerelmét; a bűnbánó lény, aki addig-addig kerülgeti a hajlékot, addig-addig büszkél-kezik, amíg végre is behuzálja magát a kis fiával a házába; s végül az asszony, akinek a bor volt a szerencsétlensége, s aki most odatolja az üveget az ura elé:

— Hát igyék kond, ha jól esik...

A közönségre nem volt lármás latással Gár-donyi darabja. De ha lehet ilyen jóslatokat esi-nálni: nagy hatással lesz a népsziműirőkre. Igenis, itt van az az író, aki megtanítja az ura-kat népsziművet írni. Megmutatja, hogy igenis lehet parasztdramát írni, mert vannak tisztán kü-lönvölő parasztszenvedélyek, parasztfelfogások és parasztmegoldások. A népsziműirőkre állandóan és joggal mondták, hogy olyan darabokat írnak, amelyeket kis simitással frankban és estélytolet-tben is el lehet játszani. Hát igenis itt van egy darab, amelyet csak parasztiok és pedig magyar parasztiok játszhatnak el. A Népsziműház újabb repertoár-népsziművei akár Bretagneban is „tör-ténhetetnek”. Ez csak magyar földön történhetik.

A népszimű irvott és megverte az asszonyt. Az asszony hazaszaladt, a paraszt pedig megbánta és érte ment. Ez a Gárdonyi egész darabja. Parasztszenvedély okozta parasztbűn, paraszatosan megcsi-nált parasztmegoldás. A házasságtörés egészen kima-radt ma este. Egyszer próbáltam említeni az egyik sze-replő, csak úgy félhangon — de aztán egyrésztől letagadtá, másrésztől pedig meghajigálták érte.

Az is imponál ebben a munkában, hogy nincs benne kigondolt alak; csupa jelentéktelen, de igaz ember, aki él, cselekszik és nem ipar-

kodik gatyában járó Othello vagy Ruy Blas lenni. Az a furesza gondolat jut eszembe, hogy ha Baracs Imre és a barátai: Göre Gábor, Mihály bá, Durbints sógor meg a többi végignézne egy ugynevezett népsziművet, mely jó kritikát tudna velük mon-datni róla Gárdonyi Géza!

Még egyet, mielőtt az előadásról szólnánk. A darabban oly szép magyar nyelven beszélnek, aminőt ritkán hallani színpadon. A nyelvnek nagy szerettel vegyes erős ismerete árad a replikákból. Csak a tájszólás nem ment egészen jól, de ennek az az oka, hogy nem ismerjük ezt a dialektust. A színészek úgy tanulták, mint valami idegen nyelvet.

A színészek közül *Rózsahegy* tetszett legjob-ban a publikumnak. *Gabányival* ők kettőn találták el legizgatottabban a darab hangját s ők is beszéltek a legzamatosabban. *Gyenesnek*, aki Baracs Imrét játszotta, nem lehet rossz néven venni, hogy ki-tűnő játéka mellett néha eszébe jutott, hogy ő Shakespeare-színész és francia szerzők interpra-tátora. Pompás volt *Ujházi Göre Gábor* és *Vierdri* Durbints sógor szerepében. Mind a kettőnek bő-ven jutott a nevetésből és a tapsból. A hölgyek között *Ligeti Juliska* volt a legmagyarabb. Cs. *Alsóghy Irma* asszony gyönyörűen játszotta el a megvert asszony szerepét, de ő is emlékezett kü-löföld szerepeire. *Gere Lina* kedves és élénk volt a esábitó özevgy szerepében.

A közönség nagy rokonszonnal fogadta a darabot. Sokszor hívta a szerzőt az első két fel-vonás után, a harmadikban pedig nyílt színen tapsolta meg egy bájosan megrajzolt jelenetét. Legjobban a harmadik felvonás tetszett, voltak, akik az első kettőben hosszadalmas részeket ta-láltak. Ha a harmadik után felvonások és nem ruhátár következett volna, ez lett volna a leg-szebb külső sikerek egyike. Így csak az a ritka eset történt meg, hogy a szerzőt az előadás után még bétszer hívta a lámpák elé a közönség.

Egyszerre megnyílt a miniszteri szoba ajtaja és sorra jöttek ki Perczel Dezső, Darányi Ignác, Pásztor Sándor, Szilágyi Dezső és Hegedűs Sándor. Az egész áradat betódult a folyosóról a terembe.

— Kezdődik az ülés!

(A »másik« ügye.)

Perczel Dezső bizonyára megrázta az elnöki csengőt, ahogy már szokás. De senki sem hallotta. Száz malom kattogása, száz gépnek berregése: zsongás ahhoz a zsvajhoz képest, mely a félkörben eláradt. Pedig mindenki a helyére sietett és mindenki esítította a szomszédját, mert maga is látni és hallani kívánt. De nem ment az elrendezkedés olyan könnyen. Még szerenese, hogy jegyzőkönyvet is kell olvasni, legalább volt egy kis idő, hogy a képviselők valahogy elhelyezkedjenek.

Ekkor már volt egy izgalmas pillanat.

Győrffy Gyula jött sápadtan, látható erős izgalommal a terembe s odament a rendes helyére, mely ott van az egykori disszidensek keskeny karéjának második padsorában, szemben az elnöki dobogóval.

Leült s valami írást tett maga elé a padra. Az emberek összesugtak:

— Szilágyi Dezső ott van, körülbelül a háta mögött. Ni... most átszól hozzá...

S bár ez a parlamenti suttogás nyelvén azt jelenti, hogy akivel Szilágyi Dezső ilyen pillanatban beszél, az nem elejtett ember, sőt körülbelül fődél alatt van: mégis a legnagyobb izgatottság ült a t. Ház arculatán. Lázás, feszült várakozás volt az egész félkör s az embereknek alig volt szemük mások számára: csak a szereplőket lesték, figyelték. Azt nézték, milyen idegösen ül bársonyszékében a kereskedelmi miniszter, milyen ideges Rakovszky István is, csak Győrffy Gyula akar nagyon nyugodtnak látszani. De sápadt halántékának szinte látta az ember a feszült, táncoló ereket.

Most az elnök bejelentette, hogy napirend előtt Győrffy Gyula kíván szólni.

Halálcsönd. Még a karzat is visszafojtja lélegzetét. Előleges hátorítói hanggal senki sem próbálkozik. Csak hallgatja az egész törvényhozás, amint Győrffy Gyula kiszedegeti a gyorsírói följegyzésekből mindazokat a sértő kifejezéseket, melyekkel a kereskedelmi miniszter és Rakovszky István tegnap illették. Sorra felolvassa őket. Egy bötüt belőlük ki nem felejtene. Aztán még előrebocsátja, hogy alkalmat akar nyújtani a kereskedelmi miniszternek a sértő aposztrofálás jóvá-tételére, mikor most a száraz tényállást elmondja. És elmondja. Ugy, ahogy a Budapesti Napló hasábjain, úgy, ahogy a folyosón is elmondta. S még hidegen, szó nélkül hallgatják. De elbeszélése során egyszer odajut, hogy Rakovszky István, akivel a Nemzeti Kaszinó földszinti ebédjében kívül máshol soha sem találkozik, midőn ebéd közben meghallotta tőle az Adria tarifáira vonatkozó megjegyzést, azt úgy kérte tőle írásban, hogy nem fog vele visszaélni.

Itt egyszerre erős zugás hangzott a jobb mező felől. Olyan zugás, mely az általános hangulat fordulását jelezte.

Rakovszky István erősen gesztikulált:

— Csak tessék várni!

Győrffy Gyula hidegen, de már emeltebb hangon folytatta:

— Én Rakovszky urat nem kértem, hogy ne éljen vele vissza. Semmi sem kértem. Sőt a megjegyzése után kötelességemnek tartottam, hogy megjegyzésemet fölírjam neki. De nekem az Adria tarifáiról kritikát mondani jogom volt, mert az ügyet tanulmányoztam s aggodalmaimat éppen úgy elmondtam a párttertekezleten s éppen úgy elmondtam a miniszter urnak is. Mindenkiné joga, hogy a maga véleményét szabadon nyilváníthassa. Az én jogom is. Ezt tettem és ezt tenni jogom volt. De besugás nem a kegyerem, semmiféle besugásra nem vetemedtem. Már most ezek után a miniszter ur dolga, hogy fenntartja-e sértő kifejezéseit és tartozik-e nekem elégtétellel? De Rakovszky István urra nézve kijelentem, hogy mikor szavaimat, melyekkel — azt mondta — visszaélni nem fog, a miniszternek besugta, rosszhiszemű demunciólést

követelt el, mikor pedig engem gazembernek állított oda, ez nemtelen orvátmadás.

Hidegen, formásan, elejétől végig előkelő nyugalommal mondta el Győrffy Gyula a maga nyilatkozatát s utána a többség, de jóformán az egész Ház, olyan zugó helyesléssel tüntetett mellette, hogy az már szinte ováció volt.

Egyszerre pedig ketten is felugrottak: Hegedűs Sándor és Rakovszky István.

Az ováció még tartott s a zajból kiáltások hangzottak ki:

— Halljuk a minisztert!

Rakovszky ingerülten kiáltott át:

— A lojalitás talán azt kíváná, hogy én szólhassak előbb.

Erre a megjegyzésre a miniszter nyomban leült s a lojalitást ő akarta legkevésbé megtagadni Rakovszkyval szemben. De már akkor Rakovszky is leült s egyik sem akart a másiknál kevésbé udvarias lenni.

Végre is a kiáltások döntöttek.

— Halljuk a minisztert!

Hegedűs Sándor, akit már az egész incidens folizgatott, most fölemelkedett s a kifejezéseket válogatva, ezt a pár szót mondotta:

— Győrffy képviselő ur elmondta a tényállást. Ennek alapján kijelentem, hogy tegnap használt kifejezéseim reá nem vonatkoznak.

A többség helyeselt a lojalisan megadott elégtételnek s most következett Rakovszky István. Soha ilyen bágyadtan, ilyen kelleltenek nem látszott még. Érezte, hogy a hangulat tegnap óta nagyot változott s ezt a változást maga is konstataálta. De idegesen konstataálta, nem szívesen. S mintha kapóta jönne neki a többség zugása, azt kiáltotta át:

— Ha önök ebből pártkérdést csinálnak, inkább nem is szólok.

Nyomban esőnd lett. A többség dehogyan akarta most beszédesen zavarni. S Rakovszky István, bár panaszosan említette, hogy Győrffy kétféle mértékkel mért s a miniszternek megadta a módot, hogy elégtétellel szolgálhasson, neki meg nem: mégis lojalisan visszavonta Győrffyvel szemben használt sértő szavait. Azt mondta, hogy egy momentumot a tényállás előzményeiből nem ismert, nem tudta, hogy Győrffy ugyanazt az aggodalmát a párttertekezleten és miniszterének is elmondta. Ha ezt tudta volna, Győrffy eljárását besugásnak nem minősíti.

— Tudhatta volna, benne volt az újságokban — hangzott jobbfelől.

— Nem tudtam. A besugást, az eljárást nyomorultnak bélyegzését, az alattomoságot tehát visszavonom. Csak azt tartom fenn, hogy az eljárás illojális volt.

Ez szólt Győrffynek. S mintha érezte volna Rakovszky, hogy a „másik“-ra vonatkozó vádjával együtt talán megrendülhetett az „egyik“-re vonatkozó vádjának hitele is, most váratlanul erre terelte át a szót. Azon kezdte, hogy most már részletesen elmondja az egészet, csak a nevet hallgatja el.

— A nevet tessék megmondani — szólt közbe Kubinyi Árpád.

— Nevet nem említek.

— Én pedig csak akkor fogom hinni, ha a nevet hallom — jegyezte meg Kubinyi.

Vérsi József vette el az ideges szóváltás élet, mikor azt kiáltotta Rakovszky felé:

— Kérjük a személyleírását, majd kitaláljuk!

Zajos derült meg támadt, mely enyhítette a komorrá vált hangulatot s maga Rakovszky is mosolyogva mondta:

— Nem vagyok antropológus, nem tehetek eleget a kívánságnak.

S aztán elmondta az „egyik“ esetét. Ez arra a napra esett, mikor Rakovszky az Adria-vitában először felszólt. A rágalmat a szünet alatt sugta Rakovszkyknak, még pedig a völgy baloldalán, abban a kis körben, mely az elnöki dobogó s a folyosóra vezető ajtó közt húzódik el. Az illető tegnap az ülés elején még benn volt a Házban, csak az incidens kezdetén ment el. Hogy pedig ő, Rakovszky, mért nem akarta a felkínált rágalmat a miniszter ellen kihasználni, annak oka ez volt: mikor őt esztendővel ezelőtt a leghallatlanabb választások után a néppárttal együtt ő is bevo-

nult a parlamentbe, azt hitte, hogy csata után vagyunk. Nem úgy volt. Az akkori félhivatalos, a Nemzet egy cikkben vogelfreinek, törvényen kívül állónak hirdette a néppártot, melylyel szemben még a mérgezett fegyver is jogosult. Hát ilyen mérgezett fegyvert kínáltak most neki s ő elutasította bosszúból.

— Bosszu? — hangzott száz kérdés.

— Igen, ez bosszu volt. Ez a kis néppárt bosszúja.

Szólt és leült.

A t. Ház pedig nagyon vegyes érzésekkel áradt ki a folyosóra. Mert az Adria-vitát most egyelőre persze nem lehetett folytatni. Arra csak később került sor s hogy egész röviden jelezzük, a javaslatot általánosságban ma már megszavazták, névszerinti szavazással...

(Jelenetek.)

A folyosón most indult meg az igazi csatározás. Volt ott ötven külön csoport, de már helyszűke miatt is egybeszorult valamennyi. S a csoportláncokon véges-végig csak a mai fordulatról folyt a szó.

Győrffy Gyula nyilatkozata az egész szabadelvű pártot kielégítette.

— Teljesen korrektül viselkedett, — ez volt az általános vélekedés.

Valami különvéleményfélét csak egy, hivatalos állásban is levő, szabadelvűpárti előkelőség kockáztatott meg. Ezt mondta a folyosón:

— Korrektség szempontjából Győrffy Gyula tisztán áll. De a párt ellen vétett. Ellenzéki képviselő előtt nem illett úgy nyilatkoznia.

Ezt a különvéleményt, különben az egyetlen, hatalmas ember torkolta le. Szilágyi Dezső fölelően arra került s az ő legendás egyenes-ségével így szólt a csoporthoz:

— Mit mond ez? Győrffy Gyula semmi ellen sem vétett; amit tett, azt bátran meglehet.

Világos, hogy ezek után több különvélemény nem akadt. De jelenet akadt. És elég különös jelenet. A folyosó derekán ugyanis, a jobb-ajtó tájékán egy egész csoport szabadelvűpárti képviselő bírálta az incidenst és a mai fordulatot. Ebben a csoportban a kereskedelmi miniszter eljárása volt a kritika tárgya. Védtek is, de kifogásolták többen. S egyszer csak Weisz Berthold ki-vált a csoportból s a leghevesebb, a legszenvedélyesebb hangon bekidáltotta a nyüzsgő folyosóra:

— En pedig azt mondom, hogy nem járja, igenis nem járja, hogy egy miniszter a nélkül, hogy végre járna a dolgunk, mindjárt így jellemezzen egy egész pártot.

Többen megfogták, esítítani próbálták, mert hirtelen az egész sokadalom odaiparkodott a kiabálásra. A távolabb állók székekre álltak, ugy ke-resték, hogy ki az, aki ennyi szenvedélyességgel tör pálcát a miniszter eljárása fölött.

Hegedűs Sándor sápadtan ment éppen akkor a miniszteri szoba felé. De Weisz Berthold erőlyesen ismételte:

— Igenis, szedszor kimondom, hogy nem járja az ilyen dolog. Azt sem nézi, igaz-e vagy sem, mind-járt gyanu alá helyezi az egész pártot. Hát micsoda eljárás ez?

Percebe telt, míg Weisz Bertholdot le tudták csillapítani.

A másik jelenet az olvasóteremben játszódott le.

Báró Dániel Ernő, a volt kereskedelmi miniszter fakadt ki ott egy másik csoportban Hegedűs ellen.

— Ha nekem mond Rakovszky olyan akció-dolgot valakiről, én nem azt a harmadikat sértegetem, hanem meglátlanom a módját, hogy erőszakkal is kivegyem Rakovszkyból az illető nevet, vagy azt mondanám neki, hogy különben úgy vessem, mintha ő rágalmazott volna.

Itt is izgatott, itt is ingerült volt a hangulat. Mindenütt. De egy bizonyos: Győrffy Gyula (aki különben utolsó részletében is elintézte már az ő ügyét) kiesett a számításból. Most is van még „egyik“ és „másik“ — de Győrffy Gyula nincs köztük. . . .

A képviselőház ülése március 29-én.

— Kezdeté délelőtt 10 órakor. —

Elnök: Pereszle Dezso.

A kormány részéről jelen vannak: *Darányi Ignó, Ploz Sándor, Wlassics Gyula, Hegedüs Sándor.* Elnök bemutatja a kolozsvári kir. ügyészség feltevéseit, amelyben felhatalmazást kér arra, hogy Golsár Simon vajdabíró lakos ellen az országgyűléssel szemben elkövetett becstelenséért miatti a bünvádi eljárást megindíthassa.

Belioka Béni előadó beadja az igazoló bizottság jelentését.

Gróf **Antthány** Tivadar előadó jelenti, hogy a közgazdasági és pénzügyi bizottság a Fiume—Ancona Fiume—Venecia közti hajózási forgalomra vonatkozó szerződést letárgyalta.

(Napirend előtt.)

Györfy Gyula: T. képviselőház! (Halljuk! Halljuk!) Tegnap az Adria törvényjavaslat tárgyalása alkalmával a t. kereskedelmi miniszter ur a következőket mondotta: (Olvasza):

„Rakovszky István képviselő ur akkor, amikor a tarifális kérdéseket érintette, azt mondta, hogy kiváló kormányparti forrásból nyerte az adatokat és vádakat, mert ebben vádak is vannak, adatok is vannak. Hát ha ez így van, ha volna ebben a pártban olyan ember, aki bármilyen visszaadás tudomására jutott és nem a pártjához, nem a kormányhoz fordul azon visszaadások megtorlása végett, hanem öselszövő módon elmegy az ellenzékhez, hogy ezáltal igazságot és hogy az ellenzék tagjait bona fidesükben félrevezesse, az ilyen embert nézetem szerint egyszerűen pellengérré kell állítani és őt ezennel a közmegejtésnek adom át.”

Rakovszky István t. képviselő ur a miniszter ur felszólalására a következőket mondotta (Olvasza): „A t. miniszter ur a szivemből beszélt. Nem egyszer megtörtént az, hogy hozzám kormányparti képviselők jöttek.”

Továbbá azt mondja (Olvasza):

„Azt az egyik adatot, amely a tarifákat illeti, nem kérve, tanuk előtt kaptam.”

Erre folytatja (Olvasza): „Felhívom az a két kormányparti képviselőt, ha van bátorságuk és ha van jellemük ahhoz, hogy gyűlölködé, alattomosan jöjjenek az ellenfélhez, hogy ezt a saját kormányuk ellen használják fel: álljanak fel itt férfiasan, és mondják meg, hogy ők voltak.”

Másodszori felszólalásában Rakovszky képviselő ur a következőket mondta (Olvasza):

„Mert t. képviselőház, eltekintve attól, hogy indiskrécióit nem követtem el, én még ezen nyomorult eljárással szemben is meg akarok maradni a lojalitásnak terén.”

Végezetül Rakovszky ur a következőket mondta (Olvasza):

„Ami a másikat illeti, a t. előttem szóló azt mondta, — tudniillik Berzeviczy Albert képviselő ur — hogy rágalom. Hát az egyik határozatlan besugásból eredő rágalom volt. A másik nem volt rágalom, az egy információ, egy illojális információ volt és én azzal az elővigyázattal éltem, hivatkozom a t. miniszter urra, hivatkozom az államtitkár urra, hogy én az ilyen alattomos kanálisokon jövő besugásokat a kellő elővigyázattal kezeltem, mert kérdés formájában intéztem a t. államtitkár urhoz.”

Es végül (Olvasza):

„A lojalitást nem én akarom megszegni, nem én akarom annak a nevének megmondani, mert remélem, hogy lesz az illetőnek bátorsága, hogy ha már nindent elvesztett, ha már az egyenességet, a korrekt fellegását elvesztette is, de bátor lesz és levonja a konzekvenciákat.”

T. képviselőház! Tegnap, ha itt lettem volna egy pillanattal is a Házban és értesültem volna ezen kijelentésekről, azonnal megtettem volna azt a kijelentést, amelyet most tesztek, hogy t. i. az a másik én voltam. En, t. képviselőház, teszem ezt a kijelentést nem azon gyűlöletes presszió alatt, amelyet Rakovszky képviselő ur itt kifejtett, hanem egyszerűen és szárazon azért, mert először minden tényemért a felelősséget elvállalom, másodsor pedig és főképp azért, mert a tényállást szárazon előadva, alkalmat akarok nyújtani a t. kereskedelmiügyi miniszter urnak, hogy, amennyiben a tényállásból arra a meggyőződésre jut, velem szemben tegnapi kijelentését rektifikálhassa, visszavonhassa és hogy alkalmat adjak a t. képviselőháznak arra, hogy, amennyiben a tegnapi jogos felháborodása kitört, hogy ennek nem én szolgáltam okául, ez rám egyáltalában nem vonatkozik.

A tényállás pedig a következő: (Halljuk!)

Tizenyolc éve, (Halljuk! Halljuk!) hogy járok a Nemzeti Kaszinó földszinti éttermébe egy társaságba, amelye kevés személyekben alig változik. Ezen tizenyolc év alatt ezen társaságban mindenféle pártállású ember, képviselő és nem képviselő, fordult meg. Ezen társaságban jelentem én meg mindig, va-

lahányszor idom engedte és így az Adria-törvényjavaslat tárgyalását megelőző napon délután is elmentem ugyanabba a társaságba. Hogy Rakovszky uron kívül kik voltak még jelen, azt majd Rakovszky ur mondja meg. Es ott szó volt az Adria-törvényjavaslatról. Hogy ezen törvényjavaslathoz és törvényjavaslatról ki és mit mondott ebben a társaságban, talán Rakovszky ur szükségét fogja látni, hogy szintén közzétgye: nekem csupán csak ahhoz van jogom, amit én mondtam. Ez pedig a következő volt: (Halljuk!)

En arra, hogy Léderer vagy bárki az Adria-szerződés meghosszabbításából milliókat szerez vagy nem, súlyt nem helyezek. A törvényjavaslat értékét a szubvenció nagysága sem dönti el; hogy mekkora szubvenciót adunk, a közömbös. Lényeges az, hogy a tarifa-kérdések miként oldatnak meg ebben a szerződésben. Es a tarifa tekintetében nekem aggodalmim voltak, vannak, ezek eloszlata még nincsenek és ha meg lehet támadni a szerződést, úgy a tarifák miatt lehet, azért, mert ezen tarifák mellett az Adria ellen kereskedők részéről panaszok hangzottak fel, sőt — erre helyezem a hangsúlyt — a magyar királyi államvasutak is bizonyos relációk miatt az Adria ellen a kormánytól panaszt tettek.

Hozzáteszem: ez a tárgyalás nyilvánosan folyt, majdnem a társaság közepén ültem, Rakovszky képviselő urral szemben; nyilvánosan folyt a tárgyalás.

Erre Rakovszky képviselő ur azt mondja: *én ezt kész vagyok felhozni a parlamentben, de légy oly szives, ird le, mert különben elfeledném.* Es hozzátette azt is: *légy nyugodt, visszaadni ezzel nem fogok.* (Elnök mozgás jöbbről.)

Rakovszky István: *Az írással!* (Nagy mozgás jöbbről és a szélső baloldalon. Halljuk! Halljuk! Az elnök csenget.)

Olay Lajos: *A gavlér!* (Mozgás a baloldalon. Halljuk! Halljuk!)

Györfy Gyula: T. Ház! Mikor én ezt a kijelentést halottam, oly állításonra vonatkozólag, amelyet én akár négyezsem között, de jelen esetben társaságban mondtam, azonnal átéreztem azt, hogy különösen Rakovszky István képviselő urral szemben a felelősséget magamtól el nem utasíthatom és azonnal kijelenttem: Amit én mondok, azt elmondhatod bárhol: engem egyáltalában nem érint az, ha visszaadás velem, vagy ha felhasználó vagy nem és ime, számódra leírom. Ott, az illető társaságban írtam le s nyújtottam át azt neki; bizonyára meg is lesz nála.

Es, t. képviselőház, tettem ezt azért, azon okból, mert az Adria-törvényjavaslat tárgyalása alkalmával és azt megelőzőleg én az Adria tarifa-politikáját tanulmányoztam és ismertem. Ezen okból én voltam az egyedüli, aki e imen a szabadelvűpártban, midőn ez a javaslat tárgyalás alá került, felszóltam. Ugyanezen felszólalásom rendőn ezen tarifa elleni kifogásokat, mindannyit előadtam. (Ugy van! Ugy van! jöbbről. Halljuk! Halljuk!) Hivatkoztam rá, hogy igenis a kormány részére ezen szerződésben a tarifabetyást feltétlenül biztosítani akarom, mert a multak tanúsága szerint az a befolyás, melyet a kormány gyakorol, nem elegendő, mert az a kereskedőket is, az államvasutakat is panaszra ingerelte és erre a miniszter ur felvilágosításokat adott, mire én kijelenttem: Se én, se egyetlen képviselő nincsen azon helyzetben, hogy ilyen szakjavaslatot teljes objektivitással megbírálhasson, hanem a szakminiszterbe veletl bizalmára van utalva és amennyiben ő azt mondja nekem, hogy jó, az ő iránt való megbízhatóságából elfogadom a javaslatot. Tehát aggodalmim eloszlata nélkül, a miniszter ur iránti bizalomból már ott kijelenttem, hogy a javaslathoz hozzájárulok és ezt azóta soha sem módosítottam.

Ugyanez az a témát, mielőtt Rakovszky képviselő urral beszéltem volna, telemítettem a kereskedelmiügyi államtitkár urnak is, aki még akkor nem volt abban a helyzetben, hogy nekem a magyar kir. államvasutak ide vonatkozó panaszának elintézését tudomásomra hozhatta volna, de a panaszok tényét elismerte. Később, midőn a kereskedelmiügyi államtitkár ur itt felszólt, ezen panaszokat itt e Házban jelentette ki valóknak; csak azt tette hozzá: de ezekben nem az Adria, hanem különböző felek voltak a hibások.

Igy állván a dolog, t. képviselőház, azt tartom, hogy a képviselői köteleességemből és jogomból foly az, — és mindenki számára — hogy egy törvényjavaslat fölött a véleményemet bárhol, bárki előtt, bármely társaságban elmondhassam. (Ugy van! Helyes! a jobb- és a szélsőbaloldalon.) Természetes képviselői joga és kötelessége mindazt, amit ezen minőségében vagy saját tanulmányozása alapján szerez, érvényesíteni vagy nem érvényesíteni, amint azt meggyőződése kívánja. Az én jogom épp úgy, mint bárkié a Házban, — a minisztert sem véve ki — hogy a saját álláspontom mellett, ha nekem

úgy tetszik, hangulatot keltsék, kapacitációt is folytassak, vagy nem. Kijelentem, hogy e téren és e tekintetben nincs a képviselőházban ember, akinek én, dacára ezen súlyos aggodalmannak, dacára ezen elkövetésomnak, azt mondtam volna, hogy az Adria-törvényjavaslatot nem kell megszavazni. En továbbá egy ideig kész voltam arra, hogy felszóljak itt a t. Ház előtt és hogy mindazokat, amiket a tarifára nézve tudok vagy ismerek, a Ház előtt fogom érüli felhozni, arra vonatkozólag, hogy miért kell a szerződés ezen részletét módosítani és ettől csak azért állottam el, — és ezen alkalmommal nem volt szükségem szöcsőre, magam is elmondhattam volna — mert nem tartottam a logikával megegyeztetetnek, hogy egy szerződés ellen bizonyos részben ellenérveket hoznak fel és a dolog vége az legyen, hogy azt mégis elfogadom.

De, t. képviselőház, én diszkreációt nem kértam. *Rakovszky István képviselő urtól sem.* (Halljuk! Halljuk!) En vele a Nemzeti Kaszinó földszinti éttermén kívül sehol és soha nem érintkeztem, vele négyezsem között nem beszéltem; de sem vele, sem mással szemben sem pártomról, sem bárkiről besugásokat tenni nem szoktam és amit mondok és mondtam valaha, azért a felelősséget vállalom.

Ez a tisztá tényállás, t. képviselőház. Midőn én ezt előadom (Halljuk! Halljuk!) a t. kereskedelmi miniszter urtól függ vajjon azon súlyos kijelentései, amelyeket azon dologra vonatkozólag elmondott itt a Házban, amelynélk ime én vagyok a tettese, megállhatnak-e, vagy tartozik e nekem valamely, ezen súlyos kijelentéseknek megfelelő elégtétellel.

Es végezetül, t. képviselőház, az általam felolvasott közleményben, illetőleg a történetekben a sértéseknek oly halmaza van ellenem felhordva, amelyekre itt a t. Ház iránti tekintetből és tiszteletből nem válaszolok. Maga Rakovszky István képviselő ur azonban felszólalása egyik passzusában kijelenti, hogy az én tettem indiskréció, illojalítás. Sajnálom, t. képviselőház, hogy én Rakovszky István urral szemben nem vagyok ezen kényelmes helyzetben. Mert én az ő azon eljárását, hogy egy általam mondott, a felelősséget elvállalva mondott dolgot besugja (Igaz! jöbbről), határozottan rosszhiszemű denciválásnak tekintem. (Ugy van! Ugy van! a jobb- és szélső baloldalon. Mozgás.) Másrészt az a tény, hogy engem, ezen tényállás dacára úgy állít oda, mint egy nyomorult gazembert, ez meg egy nemtelen ortvámadás. (Elnök helyeslés a jöbboldalon. Hosszantartó mozgás.)

Elnök: A kereskedelemügyi miniszter ur kíván szólni.

(Elégtétel.)

Hegedüs Sándor kereskedelmi miniszter: T. Ház! (Halljuk! Halljuk! Nagy mozgás és zaj.)

Elnök: (Csenget.) Csendet kérek!

Rakovszky István: *A lojalitást azt követelte volna, hogy most én beszéljek!* (Felkiáltások jöbbről: *Halljuk! Halljuk a minisztert!* Nagy zaj a bal- és szélsőbaloldalon. Az elnök csenget.)

Hegedüs Sándor kereskedelmi miniszter: *Tessék!* (Felkiáltások jöbbről: *Halljuk a minisztert!*)

T. képviselőház! (Halljuk! Halljuk!) Alapul véve azon tényállást, melyet Györfy Gyula az imént előadott, kijelentem, hogy ennek folytán tegnapi nyilatkozatom reá nem vonatkozhatott. (Elnök helyeslés és tetszés.)

Rakovszky István: T. képviselőház! (Halljuk! Halljuk!) Azzal a lojalitással, amellyel én tegnap a kereskedelemügyi miniszter urnak felszólalásában elmondottakért a felelősséget velem vállaltam, elvárom, hogy itt nem pártkérésként fog ez tekintetű. (Ugy van! Ugy van! a jöbboldalon.) Itt egy lojalis, tisztességes, jóhiszemű eljárás beigazolásáról vagy be nem igazolásáról van szó. (Ugy van! Ugy van! jöbbről. Halljuk! Halljuk!)

A t. képviselő ur azt mondta, hogy ő nem enged annak a gyűlöletes presszióknak, amelyet Rakovszky kifejt és nem volt neki szava arra a presszióra, amelyet Hegedüs Sándor miniszter ur tegnap, Rakovszky lojalitásában bízva, kifejtett én reám is. A t. képviselő ur kétféle mértékkel mér az ellenzék képviselőinek és a miniszternek. Nem reflektálok reá. A t. képviselő ur alkalmat akart adni a kereskedelemügyi miniszternek, hogy, amennyiben őt nem tudva sértette, elégtételt adjon itt a Házban. A t. képviselő ur nekem nem akarta megadni az alkalmat. Vesztem magamnak az alkalmat és kijelentem ezennel, hogy a tisztelt képviselő urra nézve nagyon is javára fordultak a körülmények folytán az állapotok. (Felkiáltások jöbbről: *Miért? Mozgás.* Halljuk! Halljuk!) Nem tudtam, nem ismertem, nem tudhattam és nem ismerhettem, saját hibámom kívül, mert a nyilvánosság előtt a hírlapok amennyire én ezeket ismertem, nem hozták a képviselő urnak külön álláspontját, amelyet ő kifejtett a szabadelvűpártban. Abban a percben, amint

én megtudtam, akármiként vádol a tisztelt képviselő ur, magam irányában le vagyok kötelezve és kötelességem kijelenteni, hogy visszavonom azt, hogy a tisztelt képviselő ur hozzám gyűlölködve, alatonosom jött, hogy az ellenfelet a kormány ellen használja fel, mint fegyvert. A tisztelt képviselő ur ezek után nem jött alatonosom. A tisztelt képviselő ur a kormány pártjának kebelében álláspontját kifejtette. A t. képviselő ur tehát az alatonosság addáig ebből kifolyólag nem vádolható. (Mozgás jobbról.) *Visszavonom.* (Folytonos mozgás jobbról.) *Visszavonom azt, hogy: „Eltekintve attól, hogy indiskrécióit nem követtem el, amint nem is követtem el, nem én hoztam ezt ide, én még ezen nyomorult eljárásal szemben is meg akarok maradni a lojalitásom a terén.”*

Visszavonom, mert lojalitásom kötelességem ezt visszavonni, mikor én ezeket megtudtam.

Egyet fenntartok: én az információt lojalitásom el nem fogadom, lojalitásom el nem ismerem. Nem ismerem el ezt az eljárást lojalitásom, mert nagyon ugy volt ugyan az eset, amint a képviselő ur elbeszélte, lényegtelen eltérésekkel. Az egyik lényegtelen eltérés az, hogy én voltam ott, én beszéltem az Adria dologról, én a tarifát dologval nem foglalkoztam, mert tudtam, hogy ezen oldalról (a szélsőbalra mutat) egy képviselő ur igen beható tudományos tanulmányokat tesz. Ő fog azzal foglalkozni. A t. képviselő ur jött és elmondotta, hogy itt nehézségek állanak fenn, nehézségek vannak. Én nem reagáltam első ízben erre, mondtam, hogy én beszédemet már megcsináltam, a tarifára nem fogok kiterjeszkedni, az beszédem keretén kívül van. A tisztelt képviselő ur azt mondtotta, hogy nem értek hozzá s a t. képviselő ur akkor azt mondta: hisz ez egyszerű dolog, csak abban áll, hogy a tarifák ellen, a relációk ellen — ez volt a szó — nagy panaszok tételtek az államvasutak részéről. Ezt én nem tudtam, hogy tételtek. Akkor én azt mondtam a t. képviselő urnak: én annyira el vagyok foglalva, annyira tudom a témátam kérem, adja ezt nekem írásban, nem fogok visszaélni vele. A t. képviselő ur nekem írásban adta.

En itten hivatkozom a t. miniszter urra, hivatkozom azokra, akik itt voltak, leolvastam szóról-szóra, hogy hü legyek; többet mondom, mikor tegnap itt megtörtént az incidens, legelő tettem volt, hazamenni és elgöngyölni azt az irást, hogy még kísértetbe se jöjjék, hogy azt fejtassam. (Felkiáltások a jobboldalon: Miért? Miért?) Nem tudtam, hogy fog-e jelentkezni. (Folyton tartó mozgás és zaj a jobboldalon. Halljuk! Halljuk! balról.) Bevallotta, hogy írta. (Felkiáltások jobbról: Miért kellett elgöngyölni?) Hogy miért égettem el? Mert szükség erre nincsen. A t. képviselő ur is bevallotta, hogy írta, eldobtam.

En most, t. képviselőház, elfogadom azt, hogy, ha egy nyilvános helyen összejövünk, beszélgetünk (Halljuk! Halljuk!) az egészen más tételre tartozik; de elfogadom azt is, hogy, ha egy kormány párti képviselő, hogy felvilágosítsa az ellenzékét, elmondja, erre az a legkevésbé, hogy illojális. Mert nem hiszem, hogy a t. képviselő ur azoknak mondtotta volna, akik nem a Háznak tagjai. Ha a t. képviselő ur elmondotta volna itt az is az én fülem hallatára, hogy igenis én ott is szóltam már ellene, egyet feleltem volna, amint már mondtam a képviselő urnak, hogy, ha nehézményei vannak, tessék előállni itt; ő épp úgy képviselő, mint magam képviselő vagyok.

Hanem a képviselő ur megnyugtatóztatást szerzett magának a miniszter urtól és a szabadelvű körben s itt kijelentette, — én úgy értem, — hogy elodogadja a javaslatot; (Felkiáltások jobbról: Nem azt mondta!) kijelentette, hogy bizalommal van a miniszter ur iránt és azután az aggrályt, bona fide vagy male fide, nem kutatom, az ellenzék képviselőiben fel akarta gerjeszteni. Mondom, bármit visszavonom, az illojalitást nem vonhatom vissza. (Mozgás jobbról.)

T. Ház! En tartozom e percben elmondani a legutolsó részletekig azt, amit a t. Ház tőlem megkövetelhet erre az ügyre nézve, egynek kivételével, hogy meg nem nevezem a másikat. (Nagy zaj és felkiáltások jobbról: Meg kell neveznie!)

Kubinyi György: Nevezze meg, ki volt az? (Zaj.)
Rakovszky István: Kijelentem Kubinyi György képviselő urnak, hogy ő nem volt, ne féljen! (Folytonos zaj.)

Kubinyi György: De akarom tudni, hogy ki volt, addig nem hiszem el: (Felkiáltások jobbról: Nem is hiszünk! Mozgás balról.)

Elnök: (Csenget) Csendet kérek!

Rakovszky István: T. Ház! Mielőtt erre áttérnék, három dolgot vagyok köteles az én reputációm és a t. miniszter urnak reputációjára érdekében elmondani. (Halljuk! Halljuk! balról.) Felkiáltások jobbról: Nem szorult rá a miniszter! Milyet a t. urak ezt pártkérdésnek tekintik, nem beszélnek. (Felkiáltások jobbról: Nem pártkérdés, tisztesség kérdése!) Az első az, hogy azt a látszatot kellette, lehet, akarunk ellenére, hogy azt mondták, mint hogy ha a tegnapi eset köztem és a miniszter ur között előre meg lett volna

beszélve. Ez nem igaz! (Mozgás és felkiáltások jobbról: Senki se mondta!) Hát mi hallottuk, hogy azt mondták. Ez nem igaz, én a miniszter urral erről nem beszéltem.

A második, amit hallottam, az, hogy én ezt a hírt és ezeket a híreket a volt nemzetpártiak tagjai közül vettem. (Felkiáltások jobbról: Ezt sem mondta senki!)
Szentiványi Árpád: Melyik volt az az ur, aki azt mondta? (Halljuk! Halljuk! balról.) Zaj jobbról. Felkiáltások: Tessék megnevezni, ki mondta! Ez általános gyamúsítás: Zaj. Halljuk! Halljuk! balról. Elnök csenget.)

Rakovszky István: A harmadik, amit most a historikus igazság szerint elő kell adnom, hogy hogyan játszottam le az eset. (Halljuk! Halljuk!) Amidőn én beszédemet az Adria ellen meg akartam tartani, előre, egy bizonyos oknál fogva, megcsináltam bevezető éles támadásomat. Elmentem a Ház t. elnökéhez és azt mondtam: én egy igen éles támadással fogom kezdeni, de csak látszólagos éles. (Derültség a jobb és szélsőbaloldalon. Halljuk! Halljuk! a baloldalon.) én a kereskedelemügyi miniszter urat nem fogom ebben bántani, ha megengedik, hogy végig elmondjam a mondatot. Így volt ez? (Egy hang a jobboldalon: Ugy van!)

Tallian Béla: Ugy van

Rakovszky István: Kérem, e kis részletre méltóztassék nagyon figyelni, mert ez még szerepet fog játszani abban, amit most elmondok. Szünet közben — mert szünet után beszéltem — a kereskedelemügyi miniszter urhoz mentem és megmondtam, hogy éles támadással fogom kezdeni, legyen kegyes, hallgassa végig, mert ez csak látszólagos támadás, ez a védelmet képezi. (Mozgás jobbról.) Ez a támadás, t. képviselőház, ekként hangzik: (Nagy zaj. Elnök csenget. Olvassa:)

„En egy súlyos váddal illetem a t. miniszter urat, azzal, hogy oly könnyelműséggel, oly előre meg nem fontoltsággal az öt évi parlamenti ciklus alatt még egyetlenegy törvényjavaslatot sem terjesztettek be, mint ezt. És dacára annak, hogy én ezen súlyos vádat emelem a t. miniszter urral szemben, ezen vád a védelmet is képezi.“ Ezt mondtam itt a Ház színe előtt. (Mozgás jobbról.) Ez a szünet előtt volt.

Szünet közben beszéltem a t. miniszter urral. A miniszter ur azon az ajtón kiment. (A baloldali ajtóra mutat.) itt állt az illető. (A szélsőbal padosorok előtt levő többségre mutat.) Mikor visszatörtüdtem, hozzám jött és ezt mondta:

Tudod mit, a miniszternek a kasszájában az Adria-részvényeknek egy harmada megvolt! (Felkiáltások a jobboldalon: Ki volt az? Felkiáltások a baloldalon! Majd meglátjuk! Nagy nyugtalanság.)

Vérsi József: Kérjük a személyleírát, majd eltaláljuk. (Elnök derültség)

Gróf Zichy Aladár: Micsoda gondolkodás ez? (Zaj. Elnök csenget.)

Rakovszky István: Nem voltam soha az antropometriai intézetben, nem értek hozzá.

T. Ház! Elmondtam itt a beszédet; délután az összehírdetlenségig bizottság ülése volt. Én a t. miniszter urat, mint többször, ez a kalamással is rá akartam bírni, hogy az Adria-törvényjavaslatot vegye le a napirendről. Beszélünk arról — akkor még nem ismertem azt a súlyos opcionális jogot — hogy ez a két legsúlyosabb dolog: az adómentesség és a tengeri hitbizomány-paragrafus. Akkor azt tettem hozzá, hogy figyelmeztetem, hogy ilyen, meg ilyen hírek járnak a Házban és a városban, t. i., hogy az akciák egy harmada a t. kereskedelmi miniszter ur kezében van, amiről én akkor biztosan tudtam, hogy nincs. Így van-e?

Hegedűs Sándor kereskedelemügyi miniszter: Én pedig akkor mit mondtam?

Rakovszky István: Azt mondta, hogy nincs egyetlenegy sem!

Hegedűs Sándor kereskedelemügyi miniszter: És hogy gazember az, aki mondja!

Rakovszky István: Többet is mondott a miniszter ur. Kérdezte tőlem, hogy ki az és én megtagadtam a feleletet.

De, t. Ház, ennek egy fontos előzménye van. Én tizenegy nappal ezelőtt jöttem ide a Házba faluról. Odáültem, ahol most Hieronymi Károly t. képviselő ur ül és a t. miniszter urhoz az Adria-javaslat érdekében beszéltem. Akkor a t. miniszter ur felindulva azt mondta én nekem: „Az még sem járja, hogy én ő róla azt híreszteltem, hogy neki Adria-akciói vannak és e miatt akarja ezt a javaslatot keresztülvinni.“ Akkor, mikor a miniszter ur ezt mondta, közbevettem és azt mondtam: én ma jövök, senkivel sem beszéltem, ez az első szó, amit hallok Adria-akciákról; első szó, hogy az ő nevét vették kombinációba. Én erről egy szót sem szólottam, becsületszavamat adtam s a t. miniszter ur abban a percben azt mondta: „En becsületszavamat adom, hogy egyetlenegy sincs.“ Mikor én ezt az aljas hírt hallottam kérdezem, nem állottam-e én

morális presszió alatt? Nem volt-e kötelességem ezt a hírt meghozni a t. miniszter urnak? Ugy van-e, vagy nincs-e úgy? (Mozgás.) A t. miniszter ur engem jóhiszeműleg gyamúsított, hogy én aljasságot követtem el. Tisztázza lett köztünk ez az eset. Én azért, mert bántott ez, mert meg akartam adni a t. miniszter urnak a megdönthetetlen bizonyítékokat, annál inkább, mert a szünetközben ez az új aljas rágalom engem megközelített, mondtam el azt a bevezetést, hogy a t. miniszter ur is látta, hogy én ebben a rágalomban abszolúte tiszta vagyok, mert nem is tudhattam, micsoda utakon megy ez a dolog tovább; nem tudhattam, vajjon ez a személy nem akar-e ártani a miniszter urnak és egyszersmind engem bekeketíteni, hogy én terjesztsem ezt a hírt.

Ez rövid, de igaz története annak, hogy miért mondtam el azt a miniszter urnak. Én besugó nem vagyok.

En most ezt elmondtam. Nem tudom, minő a hangulat; de egyet kérek önöktől. Én tiszta uton jártam, elmondtam mindent, nem tagadtam el semmit, nem tettem hozzá semmit; elmondtam mindent úgy, mintha az Ursten előtt állanék. Ebben a percben, mikor én, mint azt a t. miniszter ur is mondta, teljes lojalitással jártam itt el, ahol talán nem akarták nekem megadni, vagy el akarták vágni az alkalmat, hogy azonnal nyilatkozzam.

Azzal az őszinteséggel beszélek, amely az ily kérdésekben feltétlenül szükséges. És én, mikor ezt az egész dolgot most elmondtam, elmondtam azt is, amit tegnap nem mondtam el a t. miniszter ur, mert nem fektetett súlyt rá és mert nem is tudhatta, hogy mi megy az én belsőmben végbe. De a mikor egy ember becsületéről van szó, aki maga is azt mondta, hogy — nem tudom, mire bázizotta ezt — nekem nem szimpátiuk, én abban a percben, amikor az ő becsülete meg volt támadva, megfeledeztem mindenről, melléje ugrottam; mert kötelességem volt.

(A néppárt bosszúja.)

Mikor én ezt megtettem, bosszút álltam. Bosszút álltam önökön, a szabadelvűpártan. (Derültség jobbról.) Bosszút álltam — ez nem nevem való — a miniszterelnökön és a t. kereskedelmi miniszter uron. (Halljuk! Halljuk!) Azt a bosszút azonban, amelyet én álltam, szabad volt állanom. (Halljuk! Halljuk!)

Öt év előtt, mikor bejöttem ebbe a képviselőházba, hallatlan választások után, üldözések közepette, azt hittem, itt meggyözzük egymást. Azt hittem, hogy politikai ellenfelekkel vagyok együtt, csata után. És akkor megjelent az önk lapjában, a Nemzetben egy cikk és ez a cikk fájt nekem a legjobban. Abban a cikkben benne volt, hogy a néppárt minden jogon kívül áll. Hadijog nem létezik. A modern pirotechnika minden eszközével szabad ellene dolgozni, még mérgezett legyverekkel is. Az volt akkor Gajári Odön ur lapjában, abban a lapban, amelynek főmunkatársa — nem tudom, hogy az volt-e még akkor — a t. kereskedelmi miniszter ur. S akkor, t. képviselőház, egy tiltó szó sem emelkedett fel (Mozgás a jobboldalon.) a szabadelvűpártból, egyetlenegy sem ezen illojális felfogás ellen, sem a t. miniszterelnök ur, sem a t. kereskedelmi miniszter ur részéről. (Mozgás és zaj jobbról.)

Ime, t. képviselőház, ezekből a mérgezett legyverekből kinálhat meg engemet. Ebből a mérgezett arzenálból hoztak nekem legyvereket az én ellenfelem ellen. Így használtam fel őket. (Mozgás.) És volt a kis néppártnak bosszúja. (Nagy zaj és mozgás jobbról és a középén.)

Elnök: Áttérünk most már a napirendre. Előbb azonban az ülést öt percre felfüggesztem. (Helyeslés.)

(Az Adria szerződése.)

Heltai Ferenc előadó nem foglalkozik személyes kérdésekkel, mert az ügy sokkal nagyobb fontosságú, minthogy személyes kérdésekkel neheztítsék meg az elintézését. De egy megjegyzésre mégis reflektál. Rakovszky kétségbevonata az ő képviselői függetlenségét, holott ő épp olyan függetlenül gyakorolja képviselői kötelességét, mint Rakovszky.

Kubik Béla: Az már nem áll!

Heltai Ferenc: Igenis így van, csak hogy nem ellenfele a miniszternek, hanem tisztelője és az ő tisztelete akkor sem fog megszűnni, amikor a miniszter már nem lesz miniszter. Foglalkozik Rakovszkyknak a vita során felhozott kifogásaival.

Pichler a közgazdasági bizottságban azt mondtotta, a társaság adójáról levén szó, hogy a fővárosi adókövető-bizottság tagjai fegyverháza valók.

Pichler Győző: Nem, csak államfegyverháza!

Heltai Ferenc: Ezt sem érdemelte meg az adókövető-bizottság.

Molnár Jenő: De mit szökölt a kinstár képviselője?

Heltai Ferenc: Hát főbebezzett, tisztelt képviselő ur!

Foglalkozik Pichler megjegyzéseivel, amelyek a vita során az Adria ellen felhozott.

Pichler Győző: A Vasúti Közlöny számításairól beszéljen!

Heltai Ferenc: A képviselő ur nem írhatja nekem elő, hogy miről beszéljek!

Polónyi Géza: Hátha nem passzol a szállítás!

Heltai Ferenc ezután Lévaának a kivándorlásról felhozott észrevételeivel foglalkozik, amelyeket nagyon alaposnak tart.

Elnök: Kérem a képviselő urakat, ne folytassanak párbeszédet. Majd a részletes vitánál tegyék meg a maguk megjegyzéseit.

Förster Ottó: Nem kerül úgy se részletes tárgyalásra, mivelhogy megbukik!

Heltai Ferenc: A nemzetek meggazdagodásának úgyszólván kulcsává lett a tenger, a tengeri kereskedelem. De mi, magyarok mintha ezt nem tudnók, vagy nem is akarók tudni. Rakovszkynak egy megjegyzésére tér még vissza. Az az angol hajóstársaság, amelyet ez itt a Házban felhozott, nyolc millió állampolgárt élvezett. Egyik igazgatósági tagja tengerészeti miniszterré neveztetett ki. És alighogy ez megtörtént, a társaság összes hajóit kibérelte az állam a Transvaalba menő angol csapatok szállítására. És Angliában nem akadt egyetlen hajó, amely inkompatibilitásról szóltott, amely a társaságnak illymérvi s a tengerészeti miniszterrel kétségtelenül kapcsolatban levő állami támogatását helytelenítette, kiigazította volna.

Az opcióból haszon nem igen fog hármlani a Bankvereink s a ha lesz valami haszon, az a mostani főrészvényeseket fogja illetni.

Polónyi Géza: De kik azok a főrészvényesek?

Heltai Ferenc: Azt nem tudom!

Még egyszer ajánlja a javaslatot elfogadásra.

Rakovszky István kijelenti, hogy a zárzó alkalmából csak röviden fog szólni, mert azt akarja, hogy ma már meglesse a névszerinti szavazás. Csak azt jegyzi meg, hogy az Adria a miniszter számítása szerint is kevesebb utat tesz, mint a mennyire kötelezne volna. Azt pedig, hogy ez a társulat adómentességet élvezzen, igazán nem tartja megengedhetőnek, megszavazhatóknak. Mért nem okelelszik a miniszter annak megállításában, hogy a részvények nagy része idegen banktársaság kezébe kerüljön, akkor, mikor a magyar államnak érdeke volna az, hogy a társaság ne legyen osztrák kézben s a prioritások a magyar állam fiókjában lekövessék.

Hegedüs Sándor kereskedelmi miniszter: Csak egy nagyon rövid észrevételt akarok tenni Rakovszky István t. képviselő ur iménti felszólalására és első sorban utolsó szavaira. Amely percben én bármilyen kombinációban lehetnék tartatnám azt, hogy egy csak kis mértékben is kedvezőbb megoldás ez idő szerint lehetséges volna...

Polónyi Géza: Problájk meg!

Hegedüs Sándor kereskedelmi miniszter: Bocsaón meg Polónyi t. képviselőtársam, experimentálni nem lehet akkor, ha az ember ez sessione beszél. Méltóztassék elhinni, hogy megpróbáltam. Kijelentem, hogy megpróbáltam és abban a percben, midőn arról győződném meg hogy ez megtörténhetik, — ebben már tökéletesen egyetérték Rakovszky képviselő urral — abban a percben ismeremén kötelességemet, levonám a konzekvenciát és azt mondanám: azt hittem, hogy nem lehet, de meggyőztek arról, hogy lehetséges s ennék következtében áldozatul kell, hogy essem. A legkevesebb ez. amit az ország ilyenkor megkövetelhet egy embertől, aki tévedt.

Pichler Győző: Dehogy kell áldozatul esnie!

Hegedüs Sándor kereskedelmi miniszter: Rakovszky István képviselő ur így állította fel, én tehát rék akarok menni az ő követelményére. Rakovszky képviselő ur állította így és ennek következtében ezt elfogadom és kijelentem, hogy akarmely percben megtörténhetik ez, azonnal áldavetem magamat annak, hogy levonjam a konzekvenciát.

Polónyi Géza: Majd megmutatom, hogy lehetséges!

Hegedüs Sándor kereskedelmi miniszter: Polónyi képviselő ur indítsa meg a dolgot, én majd bevárom az eredményt!

Polónyi Géza: Nem vagyok még miniszter! (Derültség.)

Hegedüs Sándor kereskedelemügyi miniszter: Ami megint visszamenő sorban a négy milliót illeti, nem tudom, hogy hányadszor ismételtém, de még egyszer bocsanatot kell kérnem, hogy kijelentem, hogy az opcionális jog későbbi, mert csak 1905-ben élhet vele, illetőleg realizálhatja a kikötött feltételek következtében a Bankvereink ezt, ehhez a joghoz én hozzá nem térhetek, a kötött szerződés értelmében; ezt, azt hiszem, bebizonyítottam. Hogy ezzel a joggal kapcsolatosan 1905-ben milyen nyereségre tehet szert a Bankvereink, azt ez idő szerint ki nem számíthatom. De, ha úgy állana is a dolog, hogy az ő nyeresége, amit Polónyi képviselő ur mondta, 3.200.000 kor., vagy amit most Rakovszky képviselő ur mondta, négy millió lenne, semmi szín alatt el nem fogadhatom azt a vádat, hogy azt az ország dobna ki, mert ehhez az ország egy íél krajcárral sem járul. (Helyeslés a jobboldalon.) Ne méltóztassék itt a szegény nép megadóztatását, a létminimumot lelhozni. Ez az opció joga az Adria-szerződéssel, azzal a szerződéssel, amely itt van, abszolúte semmiféle összefüggésben nincsen, annak elfogadására, vagy el nem fogadására ez abszolúte semmi befolyást nem gyakorolhat. Ezt kérem még egyszer evidenciában tartani.

Ami már most a hajókat illeti, itt is tévedésben van a t. képviselő ur, mert engedjen meg, az, hogy őt kis hajó építésének elhalasztására nyert engedélyt és most 10 nagy hajót kell építtetnie, az óriási nagy különbség. Prolongáltatik neki öt hajó egyenként 800 tonnátartalommal, tehát összesen 4000 tonna tartalommal. Ezt prolongáljuk neki, ebben igazza van a t. képviselő urnak, ezt átteszszük a szerződés második

felére. De most építtetnie kell 10 hajót 43.000 tonna tartalommal. Nem lehet tehát úgy beszélni, hogy itt csak öt hajóval többről van szó; ez 39.450 tonnátartalommal több. A forgalom szolgálatában pedig nemcsak a hajók száma dönt, hanem egyezersmind a tonnatartalom. (Ugy van! Ugy van jobbról.) Ebben van a dolognak súlypontja. Ennyi áll a fimeit forgalomnak rendelkezésére és erre lekettem én a súlyt.

Ezzel kapcsolatosan mondom én azt, hogy sielni kellett, és most már nagyon szeretném feltételezni, hogy talán már eltörtént attól, hogy más külső és talán nem is szép és morális motívumokat tulajdonítsanak ezen szerződés siettetésére nézve. Nem, t. Ház, itt egyetlen motívum volt, amely engem ki nem boosított a köteleesség kényszerű érzete alól és ez az, hogy nekünk egy-két év alatt erőnközű képest lehetőleg felszerelve kell lennünk, mert a forgalom fejlődését, nemzetközi viszonyainknak, vámvizonyainknak állapotát előre nem láthatjuk; de annyit már látunk, hogy az elzárkozás politikája óriási mértékben terjed mindenfelé, fegyvetnek mindenütt kiviteli vonalaink elvágásával, tehát azt ki kell egyenlíteni, s ami teljesen rendelkezésünkre áll, azt fenn kell tartanunk és fejlesztenünk, még pedig minél nagyobb erővel. (Ugy van! Ugy van! Jobboldal.) És ha a szegény adózók filléreiről beszélnek, akkor mondják meg azoknak azt is, hogy, ha kivitelünket elvágják, akkor még azok a fillérek sem lesznek meg, amelyek most vannak s ha fejlesztjük kivitelünket, azzal produkciókat fejlesztjük és ezzel a népnek teszünk szolgálatot. Így kell kérem a dolgot felogni. (Helyeslés jobbról.)

Ami azt illeti, hogy a Wiener Bankvereink utján ez a vállalat azoknak a kezébe jut, azoknak lennhatósága alá kerül, mint a hogy Rakovszky képviselő ur mondta, bocsanatot kérek, ez abszolúte nem áll.

Rakovszky István: Nem szuverén fennhatóságot értettem!

Hegedüs Sándor kereskedelmi miniszter: Tudom, én se úgy értettem; mondjuk tehát irányadó és döntő befolyás alá kerül; azt hiszem, így értette a képviselő ur is. Bocsanatot kérek, ez abszolúte nem áll. Ez a szerződés az Adria-társulat teljesen a kormány fennhatósága, illetve befolyása alá helyezi, úgy amint eddig volt, némely pontokban talán precízebben és messzebbmenő következményekkel. Már most mondjuk azt, hogy bekövetkezik az az eset, — én nem így számítottam, de abban igazat adok Polónyi és Rakovszky képviselő urnaknak, hogy miután én sem tudok számot adni 10.000 részvény hollétére, nem tudom, hol vannak. Onök azt mondják, a Wiener Bankvereinknál...

Polónyi Géza: Osztrák kezekben van, az bizonyos!

Hegedüs Sándor kereskedelemügyi miniszter: ... mondjuk, hogy ezek az osztrák körök majoritásban jutnak. De hol? Az osztalékok felosztásában.

Polónyi Géza: És az igazgatóságban!

Hegedüs Sándor kereskedelemügyi miniszter: Az igazgatóságban is. De itt a magyar polgárság tekintetében a kikötés biztosítva van, amennyiben két-harmad van kikötve. A szerződésben meg van állapítva és meg vannak rá a biztosítékok. Elviheték a hajókat, beleszóhatnak a járatokba, csinálhatnak valami törvénytelenséget, igen; abban az esetben, ha szerződésességét akarnak elkövetni, akkor egy szerien konfliktáljuk az összes hajóparkot, mert az a kezünkben van; abba a szolgálatba, amelyet a hajóstársulat a hajóparkjával teljesít Fiume számára, beleszólása a részvényeseknek abban az értelemben, amelyben a t. képviselő ur mondta, hogy t. i. lehetni lehetne a magyar forgalmi politikát akármily tekintetben, akár az irány, akár a díjtételek akár az összeköttetések tekintetében. Akar a kikötők tekintetében, ez abszolúte ki van zárva. Lehetnek a részvények akármely osztrák társulat kezében, ez a szerződésben oly precize körül van írva és olyan feltétlenül a kormány ellenőrzése alatt áll, hogy, ha a kormány mulasztást nem követ el, akkor semmi aggodalom e tekintetben nem lehet. Ajánlom a törvényjavaslatot elfogadásra. (Élénk helyeslés jobboldal.)

(Szavazás.)

Elnök fölteszi a kérdést.

Gróf Zichy Aladár kéri, hogy azok, akik az Adriánál érdekeltek felek, ne szavazzanak.

Polónyi Géza: Törvény, házszabály ebben az irányban nem intézkedik. Szavazati jogától megfosztani pedig senkit sem lehet.

Elnök: A Ház mellőzi Molnár Jenő határozati javaslatát.

Kérdi a Házat, elfogadja-e a törvényjavaslatot Rakovszkynak határozati javaslatával szemben. Jeleni, hogy erre névszerinti szavazást kértek, amit el is rendel.

A Ház 136 szavazattal 30 ellenében elfogadja a törvényjavaslatot.

A holnap délelőtti ülés napirendjére az Adria szerződésének részletes tárgyalását, továbbá a gazdasági bizottság jelentéseit, végül a tárgyalásra kész mentelmi ügyeket tűzi ki.

A Házban lefolyt izgalmas jelenetek nem merítik ki a mai nap történetét. Kora délutántól késő estig a szenzációs ügy fejleményei bonyo-

lódtak tovább és foglalkoztatták az emberek közérdeklődését mindenütt, de leginkább a politikai körökben.

Györffy—Rakovszky-párbaj.

Györffy Gyula és Rakovszky István között a Ház mai ülésén tett nyilatkozatokkal csak részben intéződött el a dolog. Györffy Gyula lovagias uton is keresett elégtételt, még mielőtt nyilatkozatát a Házban megtette. Az ülés előtt provokáltatta Rakovszky István báró Feilitzsch Artur és Kabós Ferenc által. Rakovszky Meszlény Pál képviselő és báró Kaas Ivort nevezte meg segédjeit. A segédek kardpárbajban állapodtak meg, amely ma délután fél ötkor ment végbe a Fodor-Rakovszky-féle koronaherceg-utcai vívóteremben. A felek segédek és orvosai kíséretében pontosan a kitűzött időre megjelentek. A párbaj feltételei voltak: kardpárbaj, bandázs nélkül, harképtelenségig.

A párbajt Meszlény Pál vezette. A jelszóra a felek rendkívüli hevességgel csaptak össze. Rakovszky támadott, nagy vehemenciával; Györffy először csak a védelemre szorított, midőn azonban Rakovszky egy erős primvágással sujtott felé, Györffy nagy erővel visszavágott, úgy, hogy Rakovszky kardja kettétörtött.

A segédek erre a párbajt felfüggesztették és új kardokat adtak a feleknek. A második összecsapásnál újra Rakovszky lépett fel támadólag. Hosszu, heves tusa fejlődött ki, miáltal a felek egészen közel jutottak egymáshoz, s közben Györffy kilépve a defenzívából, ellenfelét hátrálásra kényszerítette. Rakovszky egészen a fal mellé szorulva, egy oldalvágást akart adni ellenfelének, aki ezt kivédve, előre akart rohanni, hogy a vágást viszonozza; e közben azonban megszuozott, baltérdére esett és térdén erős ütést szenvedett; még térdelő helyzetben, vágásra kinyújtott karral maradt, de ezalatt Rakovszky kardja hüvelykujjának tövén könnyű szurást ejtett. Györffy a következő pillanatban felugrott és folytatni akarta a támadást, de az orvosok hozzáléptek, a vezető segéd halt-ot kiáltott, konstataáltak a harképtelenséget és a párbajt beszüntették. Györffy sérülése különben egészen jelentéktelen. Rakovszky sértetlen maradt. A felek nem békültek ki.

A szabadelvű pártkörben.

A mai események hatása szokatlan élnétségben jelentkezett a szabadelvű klub zsnofit termében. A klub-tagok a rendesnél jóval többen, jóval korábban jöttek és jóval későbbben távoztak. Az elsők között volt Györffy Gyula, aki a párbaj színhelyéről kis időre hazament, azután a körbe sietett, ahol a párt tagjai tömegesen gratuláltak neki, még pedig nemcsak a párbaj szerencsés kimeneteléhez — sebesülése ugyanis olyan könnyű, hogy sokkal jobban fájlalta a megdagadt térdét, mint a megkarcolt kezét — hanem a Házban való nemes, önrzetes fellépéséhez is. Az ügyet, természetesen *réa néve*, a lehető legteljesebben elintéztettek tekinti mindenki. *Erről* a dologról a gratulációkon túl nem is esett több szó, csak éppen annyi, hogy a párbaj részleteit mondatták el egyes érdeklődők részint Györffyyvel, részint a szekundánsaival.

Annál több szó esett azonban a *másikról*. Hogy ki az a másik, arra nézve ma sem tud biztosan senki, csak Rakovszky István és — a másik. Csak ők ketten adhatnak felvilágosítást, közülök pedig nem beszél sem az egyik, sem a másik. Rakovszky tegnap csak annyit mondott, hogy a tegnapi ülés elején ott volt az általa említett két kormánypárti képviselő közül az egyik, de aztán az is elment. Minthogy pedig Györffy Gyula az egész ülés alatt távol volt, világos, hogy aki ott volt az ülésen, de utóbb elment, az — a másik. Ehhez az adathoz ma még csak annyit tett hozzá Rakovszky, hogy mikor ő a nagy beszédje közben kapott szünetet alatt kiment a tereből, az illető kormánypárti képviselő a szélsőbaloldali padszakasz előtt, a gyorsírók korlátja mellett állott és mikor Rakovszky hátrafordult, akkor mondta neki azt a gyanúsítást az Adria-részvé-

Wein Károly és Társai

HAZAI IPAR.

minden darab gyárainkban szárazon és jól jelen vevővel 7700 lejtjük.

szepeességi vászongyárosok

ajánlják hirszeve késmárki és busszéki vászon és kamuka-(damaszt) gyártmányukat. — Főraktár: Budapest, IV. Koronaherceg-utca 8. szám.

nyekről. Azt is megmondta továbbá, hogy az illető nem volt nemzetipárti, hanem régi szabadelpvüparti képviselő. Mindez azonban együttvéve is meglehetősen kevés nemhogy bizonyítéknak, de még indiciumnak is. Az emberek tehát találgatnak tovább és következtetnek fölfevésekből, gyanuokból, sőt közönséges pletykákból is.

Az egyik pletykát egy eszlilap röppentette fel egy hosszú lére eresztett közleményben, amely belekever a dologba egy volt minisztert, sőt a feleségét is. Mikor ez a pletyka a szabadelpvüpartkörbe eljutott, ott egyhangú felháborodás kelt a nyomában. Mindenki indignálódott a lelkiismeretlen mendemondán, amelynek cáfolataképpen egyébiránt a következő kommunikét teszi közzé a Magyar Távirati Iroda:

A Magyarország ma a kereskedelemügyi miniszter ellen intézett rágalm ügyében egész alaptalanul belekever egy volt minisztert, sőt ennek nejét is. Illetékes helyről ezzel szemben felkérteünk annak a kijelentésére, hogy az illető politikus az ismeretlen rágalmazó eljárását a legelősebben elítéli, neje pedig az „Adria” ügyéről egy tréfiás megjegyzésen kívül, melynek komoly jelentőségét csakis a félreértés tulajdoníthatott, soha és sehol semmitéle nyilatkozatot nem tett.

A rágalom ismeretlen szerzőjének kiderítésére tehát az eddigiek nem sok alapot nyújtanak. Sokféle kombináció merült fel, hogy mi módon kellene az illetőt jelentkezésre szorítani, vagy Rakovszkyt reábirni, hogy nevezze meg a rágalmazót. Abban megegyeztek a vélemények, hogy a dolog kiderítésére minden lehetőt meg kell tenni, mert azt nem lehet eltérni, hogy a gyanu rajta szaradjon a párton, illetőleg most már — miután Rakovszky kivette belőle a volt nemzeti pártot — a pártnak egy megjelölt részén, még pedig a nagyobb részén. Voltak, akik azt a módot ajánlották, hogy a párt tagjai írjanak alá egy közös nyilatkozatot, amelyben megtagadják a kérdéses rágalmazó nyilatkozattal való közösségüket. Ennek azonban rögtön ellene vetették sokan, hogy a nyilatkozatot semmiesetre sem írják alá, mert nem hajlandók ilyen méltatlan gyanu ellen védekezni.

Egy másik terv úgy szólt, hogy a jelentkezés adott három napi határidő eltelével szólítsák fel Rakovszky Istvánt a rágalmazó megnevezésére, s amennyiben Rakovszky ezt megtagadná, akkor írjanak alá a párttagok egyenként egy közös tiltakozó nyilatkozatot.

Mások azt a megoldást ajánlották, hogy a párt tagjai egy közös nyilatkozatban hívják fel Rakovszkyt az ismeretlen rágalmazó megnevezésére s ekkor az illető vagy nem írja alá a nyilatkozatot, amivel aztán jelentkezett, vagy pedig aláírja és ezzel felhatalmazta Rakovszkyt, hogy nevezze meg.

Mindez azonban csak tervezgetés. Egyik sem talált valami erős visszhangra, csak az a közös akarat nyilvánul valamennyiben, hogy a párt egyetemét érv gyanu visszaszálljon minden következményével arra, akit illet. Abban is körülbelül megegyeznek a nézetek, hogy a dologot pártértekezlet elé kell vinni. Csak abban nincs még megállapodás, hogy az értekezlet mikor legyen, abban azonban mindenki megyegyzik, hogy a miniszterelnök hazajövetelét meg kell várni, annyival is inkább, mivel a jelentkezésre adott három napi határidő csak vasárnap telik le. Ámbár, hogy az illető az eddigiek után önként jelentkezik, azt nem sokan hiszik.

Konstatáljuk végül, hogy Hegedüs Sándor kereskedelemügyi miniszter is szükségesnek tartja a dolog tisztázását, s a három napi határidő eltelte és a miniszterelnök hazatérése után az ügynek egyelőre elejtett fonalat a maga személyére nézve újra fölveszi.

Nyilatkozatok.

A Budapesti Tudósító félhívatatos megbízásból a következő kommunikét adta ki:

Hegedüs Sándor kereskedelemügyi miniszter tegnapi képviselőházi beszédének egy passzusát némelyek úgy magyarázták, mintha arról beszélt volna, hogy a szabadelvüpartban volna egy banda, mely a pletykákat terjeszti. A Bud. Tüd. illetékes helyről eredő értesülés szerint a kereskedelemügyi miniszter ilyet sem nem mondott, sem nem szándékozott mondani.

Weisz Berthold országgyűlési képviselő a következő nyilatkozatot teszi közzé:

A Magyar Szó mai számában az országgyűlési rovatban a többek közt az is áll, hogy én azt mondtam volna, hogy „Hegedüs Sándor kereskedelemügyi miniszter eljárása nem méltó a parlamenthez, hanem másóvá való”.

Minden félremagyarázás kikerülése végett kötelességemnek tartom kijelenteni, hogy én a miniszter urnak tegnap, a szóban forgó ügyben tanusított eljárását hangosan bíráltam, még pedig azért, mert nézetem szerint kötelességem lett volna a miniszter urnak, amidőn a párt tagjairól volt szó, a telhözottakról előbb alapos tájékozást szerezni és csak ezután nyilatkozni, amely nyilatkozatoknak is a pártklubban s nem a parlamentben lett volna helye. Ezek szerint az a szó, hogy „másóvá”, csakis a pártkörre vonatkozhatott. Ezeket mondtam és semmi más.

Weisz Berthold.

Bizalom Hegedüsnek.

Kolozsvár, március 20.

A Hegedüs Sándor miniszter elleni támadás itt, Hegedüs szülővárosában, ahol pártkülönbség nélkül köztsziteletben és szeretetben részesül, óriási felháborodást és megbotránkozást keltett. A kerületből a párt nevében a következő táviratot intézték a miniszterhez:

Kolozsvár szabad királyi város első kerületének szabadelvü választó polgárai nagy megdöbbenéssel értesültek arról a méltatlan támadásról, amelyet Excellenciádnak mindig tündöklő tisztasága hazafisága ellen ismeretlen ellenségek alattomos uton intéztek, de ugyanakkor mindnyájunknak lelket hazafias öröm fogta el, hogy Excellenciádnak alkalmá nyílt a méltatlan támadást az ország színe előtt az igazság mindig győzedelmeskedő erejével megsemmisíteni és hogy szívünk szorult és hazafias lelkünk aggódik, azért van, nehogy Excellenciád nemes lelket az alattomos ármány tájón érintse. De szolgáljon megnyugvásul, hogy önteláldozó munkásságát egy ország bizalma és hálaja kíséri. A kolozsvári első választó kerület szabadelvüpartja nevében: Dörgő Albert elnök.

BELFÖLD.

Az Összeférhetetlenség. Ivánka Oszkár az összeférhetetlenségi törvény revíziójára kiküldött bizottság legközelebbi ülése elé indítványt terjeszt, mely a közérdekű egyesületek és szövetségeket az összeférhetetlenség alól kivészi.

Az indítvány az albizottság által szövegezett 5-ik §. h) pontjára vonatkozik, mely pont így szól:

h) a kormánnyal üzleti viszonyban álló bármely részvénytársaság és szövetségez elnöke, igazgatósági, igazgató-tanácsosi, felügyelő-bizottsági, választmányi tagja, állandóan alkalmazott jogtanácsosa (ügyésze, ügyvédje) vagy más alkalmazottja, ugyancsak a kormánnyal üzleti viszonyban álló közkereseti, betéti vagy nyereségre alakult alkalmi egyesülés tagja, vagy alkalmazottja.

Ivánka módosítványa erre vonatkozólag a következő:

Nem esnek e szabály alá azok az egyesületek és szövetségek, melyek közérdekű célok szolgálására alakultak, ha üzletrészeik vagy részjegyeik alapszabályszerűen 6 százaléknál többet nem jövedelmeznek.

Ehhez a ponthoz tudvaleg Papp Géza is adott be módosítványt, amely kivészi az összeférhetetlenség alól a szövetségeket, amelyeknél az évi szubvenció a 6000 koronát nem haladja meg s az igazgatósági, választmányi és felügyelő-bizottsági tagok nem kapnak javadalmazást. Ivánka Oszkár ezzel szemben javaslatának megokolásában kiemeli, hogy szövetségek is alakulhatnak nyereségre, viszont azonban nem lehet a törvény intenciója, lehetetlenné tenni a közérdekű intézményeknek az állam által való hatékony támogatását és a közérdek szolgálataiban teljesített tisztességes munka méltó díjazását.

Képviselőválasztás és magyar liturgia. Tegnapi véreikünknek arra a tréfiás megjegyzésére, hogy már a magyar liturgia is képviselve akarna lenni az új országgyűlésen, illetékes oldalról azt a felvilágosítást kaptuk, hogy ezt a képviselést a görögkatholikus magyarok országos bizottsága nemcsak nem kívánja, hanem egyenesen károsnak tartaná; de egészen másról van itt szó. Arról t. i., hogy még a nemzetiségi törvény megelőző időkben fejlődött hagyományos gyakorlatához képest, az országos bizottságba való belépés által a munkási és eperjesi egyházmegyék összes intelligenciája, tekintet nélkül a fajbéli leszarmazásra, magyarnak deklarálta magát. Kívánatos volna tehát, hogy ez jövőre is így maradjon, erre pedig nincs jobb eszköz, mint az, hogy ez az intelligencia mint magyar magát egy-két mandátum elnyerése révén a magyar politikai társadalmi által is méltányolva lássa, mert különben nincs kizárva, hogy ez az intelligencia nemzetiségi pártokra oszlik,

ami bizonyára kárára volna az országnak. De különben is oly kerületekről van szó, melyek népe tulajdonképpen görögkatholikus, s amely népnek alig van egyebe vallásánál, azt pedig mégis csak az ő hit-s talán vérrokona tudná legjobban képviselni.

A katolikus autonómia. A katolikus autonómia szervező 27-es bizottság ma délután folytatott tanácskozását. A 130. §-nál dr. Hortoványi József indítványozza, hogy egy a fővárosra, valamint minden oly nagyobb városra, hol egynél több plébánia van, az egész javaslat átdolgozandó.

A fővárosban a szervezet egy létesíthető, ha minden egyes plébánia területén a katolikusok megválasztják a hitközségi küldötteket, pl. 60 tagot. Ezeket küld a főváros mint kegyur 10 katolikus tagot, lehetőleg a fővárosi bizottsági tagokból. Mivel ezek a hitközségi kerületek a belső ügyeket intézik, úgy mint a szervezetben kontemplálva van, szükséges, hogy egy második fórum alkottassék, mely az egyházmegyei tanács jog- és hatáskörébe utalt ügyeket tárgyainá s nevezük azt a katolikus autonómia központi választmányának. Ez a testület úgy alakul, hogy minden plébániai hitközség kiküld 2 központi bizottságba bizonyos számú tagot, például 10 tagot, s ezek a kerületi kiküldöttek képeznek a központi választmányt melybe a főváros mint kegyur, szintén kiküld pl. 10 tagot. E központi választmány egyházi elnöke legyen a püspöki helynök — a főpolgármester, ha katolikus. Ez a szervezet volna létesítendő azokban a városokban is, ahol egynél több katolikus plébánia van.

Az indítványt elfogadták és dr. Hortoványi József bizták meg e javaslat kidolgozásával s azt terjeszse rövid időn belül a 27-es bizottsághoz.

Az ülés végén dr. Samassa József egri érsek a bizottság nevében gróf Szapáry Gyula elnöknek köszönetét tolmácsolja, tapintatos vezetéséért.

A szabadelvü párt Beregben. Munkácsról írják: A beregmezei szabadelvü párt szervezkedés céljából népes értekezletet tartott Beregszászban. Az értekezlet kimondotta, hogy a pártot az egész megyében szervezi és Hunyady Béla birtokos elnöke alatt bizottságot küldött ki. Konkrét megállapodások a képviselőjelöltekre nézve még nem történtek.

KÜLFÖLD.

Vilmos császár beszédei. Mi indíthatta Vilmos császárt arra a különös nyilatkozatra, melyet a Sándor-eredetű kaszárnyájában tett, ez teljesen érthetetlen a német s főképp a berlini közvélemény előtt. Ha multkori nyilatkozata szerint a császár nem fogadja el is azt a magyarázatot, hogy a brémai nyavalyatörős ember mérenyete beszámíthatatlan tettei volt, ez még nem ok arra, hogy Berlin ragaszkodó lakosságáról olyat tegyen föl, amit tegnapi beszédében mondott. A szocialista Vorwärts szerint ugyanis a császár így nyilatkozott:

Ha Berlin városa még egyszer, miként 1848-ban, szemtelenséggel vagy engedetlenséggel föllázadna királya ellen, t leszték arra hivatva, gránátosaim, hogy a szemtelenekek és az engedetlenek szuronyaitok hegyével megfenyítsétek.

Az 1848-iki utcai harcokra való utalás sem elég szerencsés. Hiszen az akkori alkotásokon és alkotmányos intézményeken épült föl a mai állami rend. Az akkori forradalom azért következett be, mert a hatalmasok nem akarták fölismerni a kor követelményeit. Valószínűnek látszik egyébiránt, hogy a császár tanácsosai a szocialdemokrácia veszedelmére figyelmeztették.

Egy másik beszédében a császár a többi közt ezeket mondta:

Bizonyos vagyok benne, hogy mindenütt győzni fogunk, ha minden oldalról körülvesz is bennünket az ellenség és ha a kisebbséggel kell is küzdenünk a többség ellen. Mert él még hatalmas szövetségünk, a jó öreg isten, főnn az égben, aki már a nagy választófejdelem és a nagy király kora óta mindig a mi pártunkon volt.

Majd, kezébe véve a disz-éremserleget, azt mondta a császár, hogy azon a serlegen a porosz királyokt és az orosz cárokat mint a Sándor-eredetű tulajdonosait ábrázoló díszermek láthatók, amelyek így együtt a két uralkodóház régi hagyományos jó viszonyát jelképezik, amelyet, amennyire rajta mulik, mindenkör főnn fog tartani. Nem titkolta, hogy történtek kísérletek a két állam jó viszonyának megzavarására, de őrajta nem mult, hogy e kísérletek kudarcot valjanak. Végül a a cárral való jó barátságra írtette poharát.

Az sem érdektelen, hogy — a Volkszeitung értesülése szerint — a királyi kastély vaskapuján, valamint az új Sándor-kaszárnya kapuján is kényelmes lövéreket készítettek, amiből azt lehet következtetni, hogy a katonai körök számolnak azzal a lehetőséggel, hogy a belső ellenség ellen lesznek kénytelenek harcolni.

A délafrikai szabadságharc. Az angol alsóház tegnapi ülésén Chamberlain egy interpelláció következtében nyilatkozott a Botha és Kitchener közt folyt béketárgyalásokról és meghíusulásának okáról. A gyarmatügyi miniszter ezeket mondta:

Botha a Kitchenerrel való találkozásokról kifogást tett Milnernek a két gyarmat kormányzójára való ki-nevezése ellen. Ez a pont azonban nem volt döntő Botha magatartására nézve. Angliának az a célja, hogy tisztességes és tartós békét szerezzen. A fok-földi lázadók számára kért amnesztiát azért utasítottuk vissza, mert ezeket a lázadókat az állam érdekében meg kell büntetni. Nem engedhetjük, hogy még egyszer azt lehessen mondani, hogy a lázadónak jobb dolga van, mint a hü polgárnak. Kitchener nem ajánlott Bothának föltételeket. Csak közölte vele saját felelősségére, hogy véleménye szerint mit tenne az angol kormány. Botha a farmerek gyámoltását kívánta. Mi meghatároztuk ezt a gyámoltást, amely nem zárta volna ki bizonyos esetekben az önkéntes támogatást. Brienak az az indítványa, hogy a boerokat egészen szabadon helyezük vissza farmaikba, nem nagylelkűség, hanem oktalanság lenne. A két gyarmat jövődéli kormányzásának föltételei most is ugyanazok, mint eleinte voltak, tudniillik lassu kifejlesztése az önkormányzatnak. A két nép barátságos viszonyának föfeltétele, hogy a boerok ne kétkedjenek Anglia erejében és bátorságában. (Tetszés.)

London, március 29.

Ideérkezett jelentések szerint az angolok ismét győztek a Fokföldön. Egy másik jelentés szerint De Wet Transvaaba átkelt és serege is tetemesen megsaporodott.

Berlin, március 29.

A *Reinisch-Westfalsche Zeitung*nak jelentik amszterdami boer körökből: Az angolok legújabb állítólagos győzelménél tulajdonképpen csak arról van szó, hogy az angolok elvették Delarey-től azt a lövészet és ágyut, amelyet ez a tábornok néhány hónappal ezelőtt Zernust mellett az angoloktól elvett. Krüger jogyzókat intézett a hatalmakhoz a boer foglyokkal, asszonyokkal és gyermekekkel való gyaloglatos bánásmód miatt.

Hága, március 29.

A németalföldi kormány új békekonferenciát akar összehívni a hági szerződésben a foglyokkal való bánásmódról foglalt intézkedések kibővítése végett. A kormányt erre a lépésre a boer foglyokkal való rossz bánásmód készteti.

Johannesburg, március 29.

Az *Imperial Light Horse* ezred e hó 22-én a Delarey csapatával Hartbeestfontein mellett vívott ütközetben súlyos veszteségeket szenvedett. A boerok, akik szintén súlyos veszteségeket szenvedtek, az angol erősítések megérkezésekor visszavonultak. Angol részről két tiszt és öt ember elesett és 3 tiszt és 13 ember megsebesült.

A kínai bonyodalom. Lansdowne angol külügyminiszter a felsőház tegnapi ülésén többszörösen nyilatkozott a kínai kérdéssel. Lord Spencer kérdéseire azt válaszolta, hogy tudomása szerint Kínában új csapatmozdulatok vannak tervbe véve, vagy már tolyamában is vannak. A kormány politikája az, hogy Kínának hatalomként való fennállását respektálni kell. Ugyancsak Spencernek az angol német egyezményről szóló kérdésére, valamint arra, hogy ez a manduriai kérdésre is vonatkozik-e, Lansdowne marquis felolvasta az angol-német egyezmény első záradékát és kiemelte, hogy ebben a záradékban két korlátozás van. A záradék csakis a kínai tolyamok és a kínai tengerpart kikötőiről szól, mint arról a kínai területről, amelyen mind a két hatalomnak lehet befolyása. Azt is tudjuk, hogy Németország óva intette a kínai kormányt, hogy ne bocsátkozzék különbszerződésekbe más hatalmasságokkal.

Azután a manduriai egyezményre áttérve, ezeket mondta a külügyminiszter:

Nem mondhatjuk, hogy létrejött-e ilyen egyezmény. A kormány módülött örülne, ha Oroszország az egyezmény valódi szövegének közlésével lehetővé tenné a kormányoknak, hogy állhírek terjesztésének véget vessenek. A kormány örülne, ha Oroszországgal ez irányban közreműködhetnék. Ezt azonban nem engedi az a titokzatosság, amelybe a tárgyalások burkolva vannak. Ha az egyezmény megfelel azoknak a kijelentéseknek, amelyeket gróf Lamsdorff a pótervári angol nagykövet előtt tett, bizonyára nem lesz kifogásunk ellene. A kormány nagyon örülne, ha úgy találná, hogy nincs ok aggodalomra. Amíg azonban a bizonytalanság meg nem szűnik, a kormánynak meg kell maradni annál a nézetnél, amelyet különben már a kínai kormányfő is közöltek, hogy nem kívánatos, hogy Kína ugyanakkor, mikor a hatalmak összességével tárgyal, külön egyezményekről is folytat tárgyalásokat, a melyek egyes hatalmakkal kötendő pénzügyi és terri-

torialis megállapodásokra irányulnak. Így beszélt az angol kormány és örömmel konstatálhatom, hogy éppen így beszélt a német kormány is. A német kormány azt ajánlotta a kínai kormánynak, hogy minden ajánlatát terjeszse a pekingi diplomáciai kar elé. Ugyanezt a tanácsot adta neki az angol kormány.

Páris, március 29.

A *Matinek* jelentik Londonból, hogy a külügyi hivatalhoz érkezett jelentés szerint Kína végre kijelentette, hogy nem írja alá a Manduriai vonatkozó szerződést.

London, március 29.

*Daily Mail*nek jelentik Pétervárról, hogy az ottani vezérek körében híre jár, hogy Kobancinál, Hszimintun közelében, Mandurországy déli részében nagy ütközet volt.

Pétervár, március 29.

Az orosz távirati ügynökség biztos forrásból arról értesül, hogy a *tiencini incidens* rendezése végett a következő megállapodás jött létre az orosz és az angol csapatok parancsnoka között:

Barrow tábornok, az angol csapatok parancsnoka, Gaselee tábornok nevében kijelenti:

1. hogy az angol hatóságoknak nem volt szándékuk az orosz lobogót megsérteni és hogy az orosz határ jelzőkővének elmozdítása az angol hatóságoknak sem megbízásából, sem tudtával nem történt;
2. hogy a megkezdett munkálatok addig nem folytatják, míg a két kormány a tulajdoni jog kérdésén nem rendezi és közös megállapodásra nem jut;
3. hogy az angol őrszemeket és őrségeket visszavonják.

Vogak tábornok kijelenti, hogy mihelyt az angol őrszemeket és őrségeket eltávolítják, az oroszokat is vissza fogják rendelni.

A Reichsrath.

Bécs, március 29.

A Reichsrath mai ülésén, a delegáció-választásra vonatkozó lengyel-ruthén vita után a miniszterek több interpellációra válaszoltak, így Spens-Boden igazságügyminiszter a *konfiskációkról* szólva elismerte, hogy az ideigvaló törvényes intézkedések reformra szorulnak. A kormány foglalkozik is ezzel a dologgal és igyekszik fog a reformra vonatkozó munkálatokat mihamarabb befejezésre juttatni.

A képviselőház azután elfogadta a szerzői jog tárgyában Németországgal kötött egyezményt és ennek kapcsán elfogadott egy határozati javaslatot, amely a kormányt felszólítja, hogy a Franciaországgal, Olaszországgal és Nagy-Britanniával kötött államszerződéseket is a Németországgal kötött egyezmény szellemében módosítsa, továbbá egy másik határozati javaslatot, amely a kormányt felszólítja, hogy a szerzői jog védelmére a többi államokkal is kössön szerződéseket. Spens-Boden igazságügyminiszter kijelenti, hogy az erre vonatkozó törvényjavaslatot be fogja nyújtani.

A ház azután vita nélkül elfogadta a *washingtoni világpostaszerződést*, majd áttért Omernek Seitz mentelmi ügyére vonatkozó indítványának tárgyalására.

Skens előadó előterjeszti az alkotmányügyi bizottság jelentését. Az előadó mindenekeztől tiltakozik az ellen a sáto egy részében megjelent vád ellen, hogy ő reakcionárius érzelmű. Sona sem helyeselte a politikai üldözést. Azután a mentelmi törvény keletkezését ismerteti és arra a következtetésre jut, hogy ez csak lenyitó üldözésekre vonatkozik, ezért nem védheti meg a képviselőt a fegyelmi eljárástól. A bizottság javaslatát elfogadásra ajánlja.

Marchet indítványozza, hogy bízzák meg az alkotmányügyi bizottságot, hogy a mentelmi törvénynek a mentelmi jog teljes biztosítására alkalmas módosítását készítsa elő új értelemben, hogy a védelem a fegyelmi és rendőri üldözésre is kiterjedjen. (Élénk tetszés.)

Grabmayr sajnálja, hogy az immunitással és a szólásszabadsággal a parlamentben visszaélnek. (Hosszantartó tetszés. A nagymetrek püj-kialtásokba törnek ki. Nagy zaj. Megújuló tetszés.)

Schmeier szerint az immunitásnak a fegyelmi ügyekre is ki kell terjednie. A leghevesebben támadja Lueger és felolvassa beszédeit, amelyekben maga is a tanító kar szólásszabadsága mellett foglalt állást. Azután vázolja azokat az üldözéseket, amelyeknek Seitz ki volt téve és az egész ügyet a keresztényszocialista párt művének mondja. Parhuzamot von a Spincio-ügyvel, amit Rinaldini, Göre és Gradiska helytartója üldözött, míg Seitzot Bécs és Alsó-Ausztria Rinaldinije üldözt.

Vogler fejtegeti a Seitz-estét, valamint a keresztényszocialista-párt magatartását az önkényes tanítókkal szemben és kijelenti, hogy a jelen esetben is Seitznak a keresztényszocialisták részéről való *tendenciózus üldözéséről* van szó. A szónok végül Marchet indítványának elfogadását kéri. (Tetszés.)

A vita berekesztetvén, vezérszónokkává (pro) Pattait és (contra) Voelköt választották meg.

Voelköt szerint a kérdés azonban főképpen politikai. Ha Seitz keresztényszocialista volna, már régen polgári iskolai igazgató volna. (Derültség és helyeslés.)

Seitz fegyelmi üldözéséért nem Lueger, hanem Gessmann teendő felelőssé. Előző az idő, amikor mindent fel fog hangzani az a kiáltás: Nem törjük többé a keresztényszocialista gazdálkodást! (Strobach közbekiált.)

Voelköt (Strobachhoz): Ha Luegernek csupa olyan embere volna, mint ön, akkor ma még Radkersburgban sem volna polgármester! (Nagy derültség.)

Pattai szerint itt nincs egvébről szó, mint hogy egy konkrét esetben megsérteék-e az immunitást, és védi a bécsi kerületi iskolatanács eljárást. A vallásos és hazafias szellemet nem szabad az iskolából kiküszöbölni. (Élénk tetszés.)

Schall (közbekiált): Szédelő!

Stein (közbekiált): *Schönerer péntékel választották meg ünt!* Fekete-sárga kormány-Pattai! (Zaj. Hosszantartó püjkiáltások. E közben Pattai röviden befejezte beszédét.)

Lueger tényleges helyreigazítás címén szólal fel, kifejti a Seitz- és a Spincio-est különbségeit és kijelenti, hogy Seitzot tekintve különösen rágalmazása miatt bocsátották el.

Most az történt meg Luegerrel, amire még nem volt eset, hogy lehurrogták s nem volt képes beszédét befejezni. Lueger egy ideig türe, hogy a nagymetrek és a német néppártiak folytonos közbeszóla-saikkal zavarták, de azután teljesen elvesztette beszédének fonatát s kijött a sodrából. De azért csak nem akart leülni.

Hiába kiabálta folyvást Stein:

— Kóler, elég lesz már!

Hasztalan verdesték a padokat a nagymetrek, Lueger nem hagyta magát. Halotthalványan, reszketve várt, míg megint szólhatott egy-két szót.

Ekkor már torporokoltak a nagymetér-pártiak: Stein, Eisenkoib s egyre kialtoltak:

— Csáló szélhámos, üljön le!

Schönerer hívei is nekiesetek Luegernek:

— Térjen a tárgyra!

S most megtörtént az a hallatlan dolog, hogy az elnök is megintette Lueger, hogy térjen át a tárgyra. A keresztény-szocialisták tomboltak dühükben, a német haladópart pedig igyekezett tulkiabálni Lueger.

Malik átkiált hozzá:

— A keresztény-szocialisták pártja jellemtelen!

Lueger: Az utolsó emberem is többet ér jellem dolgában, mint önök együttvéve!

Az elnök erre mind a kettőjüket *rendreutasította*. Most már semmi áron se akarták meghallgatni Lueger a nagymetrek és a haladópartiak. Végére is Lueger egy gyorsíróhoz ment és a nagy lármában annak diktálta a mondandóját.

Halotthalványan, megsemmisülten ült le végre Bécs város polgármestere és szemére hánytá pártjának, hogy nem tudott neki eszndet teremteni.

A vita vége az lett, hogy Omer indítványát elvetették, éppugy Schmeierét is, az utóbbit 154 szavazattal 101 ellenében. (Élénk püjkiáltások a nagymeteknél és felkiáltások: Most következik a komédia!)

A nagymetrek erre kivonulnak a tereméből, de a Kienmann-módsítvány feletti szavazásnál azonban visszatérnek és szavaznak.

Marchet indítványát a ház elfogadta. Kienmann pótitindítványát (jelentéstétel hat hét alatt) elvetették.

Míg az elnök az ülés berekeszti, a képviselők elbucsztak egymástól.

A legközelebbi ülés napját írásban fogja az elnök közölni. Végül az elnök boldog ünnepeket kíván a képviselőknek.

Az ülés este 9 óra 10 perckor végződött.

Bécs, március 29.

Az uralkodna több törvényjavaslat elintézése után megválasztotta delegátusait.

HIREK.

Budapest, március 29.

— BUDAPESTI NAPLO. Március 31-én új előfizetés nyílik a Budapesti Naplóra. Kérjük azokat a tisztelt olvasóinkat, akiknek az előfizetésre ezen a napon lejár, méltóztatassanak a megújításról idejében gondoskodni, hogy a lapot akadálytalanul küldhessük tovább.

— Ferdinánd fejedelem Budapesten. Ferdinánd bolgár fejedelem ma reggel fiával, Boris trónörökösrel Budapestre érkezett. A lejedelm néhány pereig időzött csak itt s azután tovább utazott Mentone felé.

— A német trónörökös házasságáról. Egy müncheni tudósítás révén elterjedt az a hír, hogy a német trónörökös bécsi látogatása egybek közt a trónörökösnek Alexandra cumberlandi hercegnővel kötendő házasságával áll összefüggésben, mely házasság a *Hohenollern- és Wolf-házak* kibékülését eredményezné. A N. W. J. illetékes körökből vett tudósítások alapján most megcáfolja ezt a hírt, melynek eredete valószínűleg Miksa bádeni hercegnek és

leendő trónörökösnek a cumberlandi herceg elsőszülött leányával kötendő házasságának hírére vezethető vissza, amely frigy a még mindig duzzogó *Ernst Ágost* cumberlandi herceget közelebb hozná a német császári és porosz királyi korona viselőjéhez. Egy nemrégiben a zähringi- és a Welf-ház két tagja közt létrejött házasság alkalmából az a remény támadt, hogy Ernst Ágost herceg hajlandó lenne a kibékülésre. Nemcsak az azonos Berlinben meggyőződtek róla, hogy a herceg nem hajlandó megtenni az első lépést a békülés felé.

— A császár nem ijedt meg. A brémai merénylet óta egész csomó hír jelent meg az újságokban persze német lapok nyomán, ami mind arról szól, hogy hogyan fogják ezután őrizni a császárt. Négy csendőr fogja kísérsni ő felségét minden közeli-utjában vasparipán. A kocsi és a mellette ülő lakáj felfegyverzik revolverrel, hogy ha valami gyanus alak közeledik a hintóhoz, résen álljanak. Szóval: világga kürtölték, hogy a német császár fél. Pedig hát nem igaz. A császárnak van érzéke az effektusok iránt s ezeknek a híreknek a nyomán észrevette, hogy kellemetlen a népe még a nagy világ számára ugy elképzelni egy császárt, hogy remegve vigyázzanak reá. A német császárnak nagyon fontos az, hogy a tekintélyben hiba ne essék, pedig hát fura tekintély az, akit zsandárok kísérnek biciklin, hogy meg ne essék rajta újra valami skandalum. Tehát egyenesen Berlinből és a lehető legjobb forrásból előfoták meg azt a hírt, hogy a császár megijedt. Dehogyan ijedt. Az efféle kiesinyoskedés nem imperatorhoz illő. A revolverekből és a biciklis zsandárokból egy szó se igaz. Vegye tudomásul a világ, hogy Vilmos nem ijedt meg az árnyékától.

— Lord Wolseley Budapesten. Lord Wolseley, angol tábornagy, aki mint rendkívüli meghatalmazott miniszter Bukarestbe van deszignálva, ma este átutazóban Budapestre érkezett. Ugy volt tervezve, hogy a szalonkocsi, melyet a *Nemzetközi Hálókocsi Társaság* magyarországi igazgatója, *Gerenday* László bocsátott a lord rendelkezésére, a keleti expresszvonatra fogják becsatolni. De minthogy lord Wolseley egy napot akar Budapesten tölteni, megváltoztatták az utat és a lord már a mai déli gyorsvonattal utazott el Bécsből. Az illusztris vendéget a keleti pályaudvaron a budapesti angol főkonzul fogadta.

— Egy elüljáró ünnepe. A VII-ik kerület választmányja tegnap elnöknek, *Eszláry* Karoly elüljárónak tiszteletre társasvacsorát rendezett a Metropoliszban a külső termében. A vacsorán többen között jelen voltak *Morssányi* Károly, a kerület képviselője, *Gresák* Károly kuriai bíró, dr. *Arányi* Miksa képviselő és *Ehrlich* G. Gusztáv.

— Berlini udvari pletykák. A tegnapi kaszárnya-avatás alkalmából a legkülönösebb pletykák keringenek a német fővárosban. Beszéltek például, hogy a császár Németország és Oroszország szoros baráti viszonyáról is említést tett és ehhez politikai körökben mindjárt messzenemő következtetéseket tettek. Valójában pedig mindössze annyit mondott a császár, hogyha egyedül rajta állana akkor minden erejével azon volna, hogy az orosz uralkodó-családdal fennálló jó viszonyt ápolja a legkülönösebb mesék terjesztik konzervatív körökben a brémai merényletről. Azt hírosterítik, hogy Brémában gyilkos merényletet kíséreltek meg a császár ellen és hogy a seb sokkal komolyabb volt, semmint a hivatalos buletinek jelentették. Azt beszéltek, hogy a merénylő puskából lőtt a császárra egy emeleti ablakból és minthogy az utca sarkon a nagy tömegben az udvari hintó csak lassan haladt előre, a merénylőnek elég ideje volt a célzásra. A durranást elnyelte a tömeg lelkesült ovációja. A konzervatív pletykázók szerint ezek a hírek az udvar környezetéből szivárogtak ki. Pedig *Bergmann* tanár, a császár udvari orvosa, határozottan megerősítette, hogy a sebet egy vasdarab ütötte a császár arcán.

— Halálozás. *Mentzel* B. Adolf 48/49-iki honvédfőhadnagy, a központi honvéd-egylet választmányi tagja, aki résztvevő Klapka vezérlete alatt Komárom bevételeiben és aki Klapkának haláláig barátja volt. — 29-ikén délután öt órakor hosszas szenvedés után meghalt.

— A szelamlük ünnep vége. Egy történelmi vezetességgé épület tűnt el — mint Konstantinápolyból táviratozzák — az Ildiz-Kioszkból. A szultán parancsára tegnapelőtt négyzás munkás hozzáfogott annak a kétemeletes épületnek a lebontásához, ahonnan az idegenek a szelamlük-ünnep festői felvonulásában gyönyörködtek minden pénteken. Ez volt az egyetlen alkalom, hogy külföldiek a szultánt láthassák. Mára már elhordták az utolsó követ is és az épület helyére egy rendőr-állomást építettek. Azt beszéltek, hogy a szultán a brémai merénylet hatása alatt tette meg ezt az óvintézkedést, melylyel megosztotta Konstantinápolyt legfőbb vonzó erejétől.

— A Magyar Tanítók Kaszinójának igazgatósága Bánó József igazgató vezetésével ma délelőtti tisztelettel dr. *Verdy* Károly budapesti kir. tanfelügyelőnek és átnyújtotta neki a kaszinó tiszteletbeli tagságának díszoklevét.

— Destournelles fölolvassza Budapesten. Az interparlamentaris konferencia magyar csoportja ma déli 12 órakor gróf *Apponyi* Albert elnökelete alatt ülést tartott a képviselőház I. számú üléstermében, melyen a csoport képviselői-tagjain kívül jelen volt *Ghyczy* nyugalmazott altábornagy és *Kautz* Gyula főrendiházi tag is. A távollévő *Desseoffy* Arisztid helyett *Pázmány* Dénest bízták meg a jegyzőkönyv vezetésével. Az elnök a Nobel-díjra vonatkozó előterjesztés után közölte a csoport tagjaival, hogy értesülvén arról, hogy *Destournelles* de Constant, a bécsi béke-egyesület meghívására április hó 18-án Bécsben a hágai békebizottság határozatainak jelentőségéről felolvasást fog tartani, a magyar csoport több tagjával folytatott megbeszélés alapján meghívta *Destournelles* de Constantot, hogy Budapesten is tartson felolvasást. *Destournelles* ígéretet tett Apponyinak erre nézve s értesítette, hogy április 21., 22. vagy 23-án a magyar csoportnak is rendelkezésre áll. Az elnök a 22-ikét ajánlja és indítványozza, hogy a felolvasást a magyar csoport rendezze az Akadémia nagyszobájában, vagy az új városháza közgyűlési termében. alkalmas időben. A csoport az elnök javaslatát tudomásul vette, valamint azt is, hogy az ingyenes felolvasásra, melyen högyek is jelen lehetnek, meghívókat fognak kibocsátani. A felolvasásra a notabilitásokon kívül a parlament mindkét házában összes tagjait meghívja a csoport. Az elnök indítványára még elhatározta a csoport, hogy *Destournelles* de Constant tiszteletére előadás után lakomát rendez. A felolvasás idejének és helyének pontos megállapítására, valamint annak rendezésére egy szűkebb bizottságot küldtek ki, melynek tagjai lettek *Berzovicsy* Albert vezetésével *Desseoffy* Arisztid, *Vézi* József, *Bolgár* Ferenc és *Pázmány* Dénes. Az ülés jegyzőkönyvének hitelesítésére *Münnich* Aurót és *Sághy* Gyulát kérték fel, mire az ülés gróf *Apponyi* Albert elnökével véget ért.

— Küldetés. Brodriek angol hadügyminiszter nemrégiben arról beszélt, hogy az angolok nem bannak rosszul a boerokkal. Ennek bizonyítására azt is fölemlítette többieket között, hogy a port-elaizabethi és pietermaritzburgi boer tábor, amelyet a boer asszonyok és gyermekek számára rendeztek be, a boer asszonyok önként keresik fel, ott jól érzik magukat. Elmondta továbbá a hadügyminiszter, hogy csak azokat a farkokat égették fel, amelyekben elrejtett fegyvereket találtak. A Daily News egy naplóból közöl most részleteket, amelyet egy angol írt. Ez az angol járt ezekben a táborokban, s ott szerzett tapasztalatát is bírja. Az ő megfigyelései és a hadügyminiszter állításai némileg nem tezik egymást. Ime néhány részlet a naplóból:

Durban, február 7.

Meglátogattuk a nők számára vasból készült táborát. A tábor főnöknője egy kunyhóba vezetett bennünket. A vasfalak csupaszok voltak. A kunyhóban alig volt más egy-egy szék. Jóléti szomszédok adtak vánkosokat s egyéb butordarabokat. Haromszázharminc nő élt ebben a táborban, köztük nyolcvan anyja. Tíznek volt némi vagyonja, a többi mind földhöz ragadt szegény. Fizikai szükségletükről úgy, ahogy gondoskodnak s ruhájuk is van egy időre. Teljes lehetetlenség, hogy a lélek el ne durvuljon ebben a kényszerű helyzetben.

Február 14.

Több sátorlátogattunk meg. Egy öreg ember medeklével kapott a farmjára. A farmtól hat mértődnnyire azonban a vasuti síneknek dinamót találtak. Az öreg ember semmit sem tudott róla. Ennek ellenére őt és a feleségét fogságba vetették, házat pedig fölgújtották. Sok asszonynak elvették minden néven nevezendő vagyonát, csak azért, mert a férje, vagy a fia a csatlóeren harcolt. Több esetben öt asszonyokkal is megfőzték, az akiknek férj vagy fiak már régen a ceyloni fogságban vannak. . . . A napokban új fogolyzállomány érkezett, néhány boer katona azután asszonyoknak és gyermekeknek végtelen sora áradtán, szomorúan, komoran. Mindenki magával hozta a kis vagyonkáját, kendőbe összekötve. Ezen kívül semmiük sem volt. Egy asszony, akinek még batyuja sem volt, egy macskát szorongatott a keblén.

Február 27.

Egy asszony azt beszélt, hogy gyermekével együtt két napig hurcolták Sandertonba, ahol kilenc napig maradtak. Azután huszonegy óráig szenes kocsiában tettek meg az utat. minden ételment nélkül, s amikor ide értek, pusztá sátra találtak, amelyben ágy sem volt. A durbani táborban március elején mintegy három ezer boer asszony és gyermek volt.

— Az egyetemi tüntetések után. A budapesti tudomány-egyetem tanácsa aital a legutóbbi tüntetések ügyében kiküldött bizottság, mint a *Hircsarnok* értesül, teljesen befejezte a vizsgálatot. Ítélehozatára még a husvétői szünet előtt kerül a dolog. A tüntetők három vezetőjét éri csak súlyosabb büntetés, még pedig fél évre kizárják őket a budapesti egyetemről, a többi megdorgálásban részesül.

— Az orosz lázongás terjed. A cár kormánya folytatja a vasmarok-politikát, az orosz társadalom elégtelen rétegeiben pedig folytatódik a lázongás és a forradalmi hangulat. Legújabbban már az Amerikába menekült és New-Yorkban élő nihilisták is mozgolódnak s egyelőre tiltakozások formájában harcolnak a rémuralom ellen. Krapotkin herceg jóslata szerint az általános orosz forradalom a közelben van és az ország határán kívül tartózkodó nihilistákra nézve: a cselekvések órája közeleg.

Lagowskiról, a Pobjedonoszew-ellenes merényletnek szerencsétlen kísérletezőjéről kitűdött, hogy nem is Tolsztoj kiközösítését akarta megbosszulni, hanem az volt a célja, hogy az önkényuralomnak lehatalmasabb szövívőjét pusztítsa el Pobjedonoszewben. Lagowski nem fiatal ember már, mozgalmal multtal bíró férfi. Husz év előtt az orosz hadseregben szolgált mint tiszt. A nihilistákkal való gyakori érintkezései révén gyanúsá lett a hatalom emberei előtt s bár elfogatása alkalmával nem találtak nála semmi mást, csupán a cár ítélpalotájának részletes tervrajzát, ez az egymagában álló „bűnjel“ elég volt arra, hogy öt évi várfogságra ítéljék. Az öt év letelte után, mikor a kiszabott büntetést már átszenvedte, véletlenül olyan napon került a várfogság beszüntetését elrendelő ukáz a cár elé aláírás végett, mikor a minden oroszok cáriját a remegés szelleme árnyékolta be. Ez a tejedelmi hangulat elég ok volt arra, hogy Lagowski büntetése újabb öt évi várfogsággal megpótolassék. Ezt is kibírta. Tíz évi raboskodás után szabadult ki: az elfojtott gyűlöletnek prolóngált elhatározásával, amint ezt merénylete bizonyítja.

Jellemzi az orosz kormány makacs abszolutizmusát, hogy a belügyminiszter örök időkre feloszlatta a pétervári orosz írói kört, még pedig azért, mert ugyanott egy felhívást szerkesztettek az összes orosz lapok számára s ebben egyrészt a diákokat mérsékletre és nyugalomra intik, másrészt a rendőrség brutális eljárását kárhoztatják. A felhívás nem jelent meg a lapokban, de az írók köre bezárattott. A világszág és a sötétség között folyik a küzdelem tovább.

— Dula Máté otthon. Turóc-Szent-Mártonból írják: Tegnap érkezett haza Turóc-Szent-Mártonba a beszercebányai fogházból *Dula* Máté turóc-szentmártoni ügyvéd, aki annak idején a Pieter Ambró tiszteletré rendezett tüntetésnek a kezdeményezője volt s ezért hat hónapi közönséges fogházat kapott. A vasutállomáson nagyobb közönség várta, de tüntetés nem volt.

— Jótékony mulatság. A Millennium Jótékony-sági Egylet (a hó 30-án este az Erzsébetvárosi Kör helyiségben (Royal-szálló) *Dácsa* Kálmán elnöklése mellett, tombolával egybekötött táncestélyt rendez.

— Rendőrtisztviselők közgyűlése. A fővárosi rendőrtisztviselők nyugdíjpótló és segítőegyesülete holnap, szombaton, délután 4 órakor tartja második rendes közgyűlést a főkapitányság segédhivatali nagyszobájában (Zrinyi-utca 1.) A közgyűlés tárgyszorozata a következők: 1. Az évi jelentés felolvasása és tárgyalása. 2. A felügyelő bizottság jelentésének előterjesztése és tárgyalása. 3. A beérkezett jolyamodások, kérvények tárgyalása. 4. Esetleges indítványok tárgyalása. 5. A tisztakar és a választmány megválasztása.

— Házasság. *Bruckner* Antal ügyvéd nőül vette Csávássy Ionát, Csávássy Gyula kincstári ügyész leányát Kolozsvárott.

— A megszökött és visszatért tiszthegyettes. Aradról 1899. február hóban a katonai vizsgálat elől megszökött *Pichler* Ödön, a 83-ik házezred tiszthegyettese. Betegséget simulált, ezért kórházba tették, honnan azután megszökött. Előbb Svábjába, onnan Marseillebe s tengeren Buenos-Ayresbe utazott. Innen Mayer ezredesnek képes levelezőlapot is küldött. Utóljára Montevideóban tartózkodott. A honvégy végre Európába hozta és Tirolban elfogták. *Pichler* bevalótta, hogy temérdek adósságot csinált *Nagelholts* Vilmos aradi hadnaggyal, aki tavaly ügynökséggé lett és *Pezei* Battiste kadétalt, akik az idén lelokoztak. *Pichler* katonai fedezet alatt hozták Aradra.

— Ingyen kenyér. A Podmaniczky-utcai kenyérszótó boltban esütörtökön 9800 adag kenyeret osztottak ki. Ujabbán adakoztak: *Könyves* Kálmán pártoly 114, *Oesterreicher* Miksa 10, *Lukács* Zsigmond 10, *Egy tanuló* 2, Dr. F. 2 K.

— Voglio pusztulása. Mai lapunkban már irunk arról a pusztulásról, amely Vogliot, Felső-Olaszország falucskáját eltünteti a föld színéről. Ma a következő részletek érkeztek a katasztrófáról: A katasztrófát hegyomlás okozta. A Scoltenna folyó völgyében, Voglio község fölött körülbelül egy kilométer szélességben a hegy sziklái a völgybe omlottak. A falu templomának különálló tornya hosszabban kettétört s a nehéz kötőmeg összezúzta a templom tetejét és a templom falának egy részét. A pítánia háza és több ház összedőlt. A község mellett lévő régi kastély szintén beomlással fenyeget. Mig a parasztok a templomból kihordták a benne lévő tárgyakat, az

egyik mellékható beomlott és sok parasztot megsebesített. A földtömeg meg mozgásban van. Egy egész völgyerdő lecsuszott a hegyről, a völgybe zuhant s elzárta a Scaletta medrét. A folyó most egész tavat alkot Voglio község fölött s ez a tó folyton növekedik. Amely pillanatban a fölyülemlétt vízözeget áttöri a gátat, újabb pusztulás fog bekövetkezni. Voglio község lakossága kiköltözött a faluból. A szegény emberek jajgatva higyják ott dűledező házaikat s elviszik magukkal a pusztulás helyéről gyermekeiket és betegeiket is.

— **Körözött házasságszédelgő.** A főkapitányság veszedelmes embert kereset mostanában. A jeles férfiú hiszékeny leányokat kifosztogatott házassági ígéretekkel e ebből jó üvegedelmet tett szert. Az illető Szalay István győri születésű, 40 éves, református vallású lakatoslegény, aki *Mészáros* és *Márkus* neveket használ szédelgésével. Legutóbb az Angyal-utca 32-ik szám alatt levő házban lakott. Különös ismertető jele az, hogy a bal szem mellett egy vörös szemölcs van. Eddig ketten tetek ellene felejtették és pedig *Klentschuh* Anna boszkói születésű szakácsnő, akitől az illető 1416 koronát csikart ki azzal, hogy feleségül veszi s a pénzből koronát vesz. A család, alig hogy a pénzt megkapta megugrott. A másik panaszos *Gömörözy* Anna, szintén szakácsnő, kitől a fentemlített módon és célra 2200 korona készpénzt s mintegy 500 korona értékű butort csalt ki, azután szintén eilant. A rendőrség a házasságszédelgőt mindenfelé keresi.

— **Az osztályosorsjáték huzása.** Az osztályosorsjáték mai huzásán *harmincezer koronát* nyert 38691. *tízezer koronát* 52170. *ötezer koronát* 92747 68933 54607 62548. *kétezer koronát* 74491 47557 6437 49798 29669 29602 63208 60596 11222 47814 66453 71509 45662 15672-9 57672 57261 25068 25862 40230 40571 47916 14709 81464 3099. *ezer koronát* 44740 50499 35419 21108 41418 93361 1561 26614 25740 77139 6461 71244 75306 7921 87844 21907 46748 7297 92982 61813 40571 75042 15337 22686 65918 38893 85197 28031 74729 56958 78308 129 37934 61911 19777 75320 40533 65270 90456 *ötszáz koronát* 5992 59584 17642 86203 36239 87499 96181 22862 60272 78690 44184 40796 78526 54068 17732 98392 510 73326 95567 39707 39489 30875 5859 31388 64785 66290 16670 54677 75118 13756 76005 74318 26139 72075 41055 36620 22562 77790 90303 93456 15852 15292 22897 73077 15033 23160 49682 46843 23457 53498 51827 49037 22694 14171 47596 49064 34232 6398 77840 56842 54481 34640 32210 24792 65912 32541 6884.

Lukács Vilmos bankházából, Budapest, V., Fűrőd-utca 10. sz., vegyenek osztályosorsjegyeket.

(x) **A Zoltán-féle csukamáj-olaj** teljesen szag- és íz nélküli és tápereje nagy. Üvege 2 korona. Zoltán B. gyógyszerárban, V. ker. Sétány-utca és Szabadságtér sarkán.

(x) **Kérjünk mindenütt Emke-gyűjtőt!**

(x) **Elegáns divatos ruhák** készülnek Tereczky és Lilienberg férfszabó cégnél, Budapest, Városház-utca 12.

FŐVÁROS.

(*) **A főváros középítési bizottsága** ma délután a belvárosi plébánia templom elhelyezésének kérdésével foglalkozott. A kiküldött albizottság javaslata az, hogy a főváros a piaristáknak mostani épületeik és telkük helyett átengedni a rendház és gimnázium céljaira a belvárosi templom céljaira kijelölt telket és a Városház-tér helyén keletkezett területet, a főváros megszerezze a görög-oláh hitközség Petőfiteri templomát és az épületet s ott helyezze el a belvárosi plébánia-templomot és a plébániát, ha pedig ez nem volna lehetséges, akkor az új belvárosi templom a régi Hal-tér helyén volna fölépítendő. Ezzel szemben *Devecz Ferenc* és *Freund Vilmos* különvéleményt jelentettek be, amennyiben a görög templom után a belvárosi templom újáépítésére az Eskü-ut és Váci-utca sarkán levő telket tartja legalkalmasabbnak. A mérnöki hivatal e figyelemreméltó különvélemény ellenében az albizottság javaslatát tette magáévá, amelyhez a piarista rendház és gimnázium szempontjából kétségtelenül nagyon sok szó fér. Egy ilyen középület emelése a Váci-utcában, teljesen kiforgatná régi jellegéből ezt az utonalat és másrészt a tanításnak sem lehet hasznára, hogy a tantermek ablakai és élénk forgalom utárára nyiljanak. Helyesebb volt még *Steinhardt Antal* terve, amely a Ferenciek templomának megszerzését ajánlja. *Kun Gyula* tanácsos indítványozza, hogy ne hamarkodják el a dolgot; mondja ki a bizottság, hogy legelőszóbbin tartja a görög-macedon egyház telektömbjét és mindenek előtt ez irányban indítassanak meg a tárgyalások. Ha ez nem sikerülne, csak az esetben foglalkozzék a bizottság a többi fölmerült tervekkel. A bizottság hozzájárult *Kun Gyula* tanácsos indítványához.

(*) **Művészeti berház.** Az Országos Magyar Képzőművészeti-társaság örök áron hajlandó átvenni a Kmetty-utcai 29. és 31. számú fővárosi telket, műterem-berház céljaira. A pénzügyi bizottság, a képzőművészeti bizottság javaslata alapján, átengedi a telket, négyezerötszáz 20 korona vételárért s azzal

a föltétellel, hogy a műterem házban tetszése szerint kiválaszthat egy műtermet és megfelelő lakóosztályt s ezekre nézve a korlátlan rendelkezés jogát föntartja.

(*) **A sertés-közvágóhidak.** Az új sertés-közvágóhidak vízzel való ellátása céljából, elhatározta a közgyűlés, hogy artézi kutat furat. A munkálat azonban igen nagy nehézséggel járt és az a kevés víz is annyira sóval van telítve, ami mutatkozik, hogy alig használható valamire. Rátértek tehát arra az eszmére, hogy a sertés-közvágóhid vizszükségletét a marha-vágóhid kutjaiból lássák el csövek vezetése útján. Ennek a költsége 64.000 koronára rugna. Ezt a tervet ma a pénzügyi bizottság is eltagadta s a költség fedezését kijelölte. — A közlelmzési ügyosztály azt a javaslatot teszi, hogy a sertés-közvágóhid környékén levő szemetet inség-munkaként, fuvaroztassák el, akként, hogy a kormány engedélyezzen a vasuton szállítási kedvezményt. A munkálatra három ajánlattevő jelentkezett. Ezek közül a legjutányosabb az, amely szerint az összes költség mintegy 70.000 koronára rugna, de még kell 50.000 korona az előre nem látott kiadásokra. Hosszabb vita után *Polányi Géza*nak indítványára elhatározta a bizottság, hogy a szemet el-fuvarozására hirdessenek nyilvános pályázatot.

(*) **Adókövetés.** A fővárosi adókövető bizottságok I. hó 30-án, szombaton a következő helyrajzi számú házakban összeirt adókötelesekre vonatkozó III. oszt. keresetadó javaslatokat tográk tárgyalni u. m. az I. kerületi *Krisztina-kört* 111-től végig, *Krisztina-tér* és *Maros* utcákbeli meghívottakét, a lipótvárosi a) bizottság a 671-től 691-ig, a lipótvárosi b) bizottság 950—955 a) terézvárosi a) bizottság 3575—3688, a terézvárosi b) bizottság 1505—1727 sz. alatti meghívottakét.

SZÍNHÁZ. ZENE.

** **Jászai Mari bucsuja a Vigzsinházban.** A *Vigzsinház*nak holnap, szombaton, nagy estéje lesz. *Jászai Mari*, a nagy magyar tragika, aki tudvalegőleg visszatér a *Nemzeti Színház* kötelékébe, ezen az estén lép fel utoljára a lipót-körti színházban, amely egy esztendőre művészi otthon adott neki. A nagy művész *Verganak* a *Jarkas* című paraszt-dramájában játszik utoljára s bucsuja nagy művészetéhez méltó keretben fog lefolyni. A bucsuztatás első része a kulisszák közt fog lefolyni s itt *Faludi Gábor*, a *Vigzsinház* bérfőigazgatója mond az igazgatóság nevében bucsúbeszédet és átnyújtja a színház virágadományait, és egy igen díszes kiállítás albumot, amelynek gyönyörű kivitelű lapjaira a színház összes tagjai ösztöne szeretetről, megható rajongásról tanuskodó emlékmondatokat írtak bucsuzóra. A *Farkas* előadása után a függöny újra felgördül és ekkor *nyílt színen*, a közönség jelenlétében mondja el beszédét *Ditrői Mór*, melyet a szintársulat nevében intéz a nagy tragikához. A közönség maga is részese lesz tehát a nagyszabású bucsúünnepnek s módjában lesz kifejezni a nagy művésznő iránt mindig egyformán érzett tiszteletét és szeretjét.

** **Zuáv-katonák az Asszonyregementben.** A *Magyar Színház* katonavendégei hétfőn érkeznek meg. Első fellépésük azonban csak kedden lesz az *Asszonyregement* 50-ik előadásában. A színen ugyanis öt méter magas, szilárd várfalat kell építeni, amely a zuáv-mutatványok fináléjához szükséges. Az evolúciók, a rajvonlások, a gyorsítás és egyéb fegyverjátékok után a zuávok egy várfal megmászását mutatják be, miközben a legénység az öt méter magas merőleges falat, puskáikkal és saját testükkel hágókat alkotva, megvívják. A zuávok fellépése iránt az érdeklődés máris nagyon élénk és a jegyekre való előjegyzés megindult a *Magyar Színház* titkári hivatalában. A keddre szóló jegyeket vasárnapról fogva adják ki a színház pénztárából.

** **Filharmoniai hangverseny.** A hétfőn, április 1-én *Kerner István* vezénylete alatt *Bronkó Ferenc* s a *Zeneiskolák* énekkara közreműködésével tartandó utolsó ezidei filharmoniai hangversenyhez már ma tartották az első összpróbát. *Berlioz* „Requiem”-ét adják elő s ezen órási műben oly nagy tömegek működnek közre, amilyet ritkán találhat a közönség. A próba kifőnően sikerült, úgy hogy a vasárnap délutáni nyilvános próba éppen olyan lesz, mint egy hangverseny. A műben előforduló négy kisebb füvőzenekar a szerző utasítása szerint a nagy hangverseny-dobogó 4 sarkán lesz felállítva. A főpróba kezdete tekintettel a mű terjedelmére, délután három órákor lesz.

** **A Tót leány reprize.** A *Népszínház*ban, mint már megírtuk, vasárnap délután *Almássy Tibor* népszínműve, a *Tót leány* kerül színre hosszabb pihenés után, *Blaža Lujza* asszonyonnyal. Ez lesz a *tót leány* 116-ik előadása. Először 1882. november 3-án került színre a darab és századik előadását 1894. március 17-én érte meg. Női főszerepét, *Hankát Blaža Lujza* asszony 105-ször, *Pálmay Ilka* 6-szor, *Hegyi Aranka* 3-szor és *H. Pauli* Mariska egyszer játszotta.

** **Berlini szintársulat Budapestben.** Berlinből táviratozzák, hogy a *Berliner Theater* társulata május

elsőjéától 15-ig Budapestben fog vendégzerepélni, ugyanaz alatt az idő alatt pedig a budapesti *Vigzsinház* a berlini *Lessing Theater*ben fog játszani. A *Berliner Theater*ben egy elzászi szintársulat fog előadásokat tartani.

** **Prémire a Kisfaludy-Színházban.** Május elején kerül bemutatásra a *Kisfaludy-Színházban* *Man-gold Gusztáv Falu szája* című népszínműve, melynek zenéjét *Zöldy Marci* írta.

** **Országos dalünnep.** Az ország összes dalos egyesületei nagyban készülődnek az országos dalünnepre, amely augusztus 15—20-ikáig lesz Kassán. Az Országos Dalosegyesület már régebben szétküldte az előadásra kerülő versenydíjakokat, amelyekkel most tanulnak be az egyes daloskörök. A dalünnepen harminc-nél több dalos-egyesület és mintegy kétezer énekes vesz részt. A versenyök között tizenhat nagyobb díj kerül kiosztásra. Kassán nagy előkészületeket tesznek az ország minden részéből érkező vendégek fogadására.

** **Vidéki színeszet.** A kecskeméti színházban igen szép sikerrel vendégzerepelt *Makó Erzsike*, ki a nyáron a Városligeti Színkörnek lesz színdéje. A *Huszárszerelmben* lépett fel Sárkai Jászva. A közönség szívvel-erővel fogadta és virágajándékokkal tüntette ki a vendégzereplő színésznőt, kinek tehetsége szép roményekre jogosít.

** **Opera-előadás a Telefon Hírmondóban.** *Chapelier* nagy sikerrel artott zenés drámája, a *Lujza* ma este kerül színre másodszor a Magyar Királyi Operaházban. Az opera előadását a Telefon Hírmondó előfizetői odahaza a lakásukon is végighallgathatják, mert az a Hírmondó teljes egészében közvetíti fogja. Az opera előadásának közvetítése után még az est folyamán érkezett híreket és táviratokat olvastatja fel a beszélő újság szerkesztője.

Ötven év.

— **A Magyar Színház mai jubileumához.** —

Budapest, március 29.

A *Magyar Színház* ma este ünnepli meg *Lukács Sándor*, a *Vereshaj* érdemes szerzője, ötven éves színházi működésének jubileumát, egy újabb népszínművének, *A csarda virágá*-nak előadásával.

Az ünnepség alkalmából írta az érdemes szerző lapunk számára az alábbi érdekes cikket:

Amikor valaki tizenhat éves korától hatvanhatodik évéig folytonosan dolgozott, tehát teljes ötven évet fáradságos test- és lélekölő munkával eltöltött s még sem jutott olyan helyzetbe, hogy biztosíva legyen a mindennapija csendes elvonultságban megpihenhessen, az ilyen emberre mindenféle olyan egyéni tulajdonságokat szoktak ráfogni, okkal vagy ok nélkül, melyekkel az ilyen visszárs helyzetet igazolni lehessen. Én is keresem magamban az okot, bírálok el-múlt életem folyását, találok is apróbb gáncsolni való hibákat, melyek nélkül senki sincs, mert sorsunk, hogy tökéletesek ne lehessünk, de olyan számbavehető hibát, mely lelkiismeretemet terhelné, akármint kutatom is, nem találjk, amely-nél fogva sorsomra rászolgáltam volna.

1851-ben léptem a színészpályára, az első tíz évet az apostolkodás korszakának nevezhetem, a mikor méltán megilletett bennünket *Vas Gerebenek* találatán használt elnevezése, mert tényleg „a nemzet napzsámosai” voltunk, mivelük, fenntartottuk a talajt, melybe nemzetiségünk tenyésztő magja volt vetve, színe-java a nemzetnek elbujdosott, aki itthon volt is, félénken félrevonult, nehogy figyelmet kelte magára vonja az üldözők haragját. Csak a magyar színész, akinek nem volt kötelessége találatja, járt városról-városra, türt, szenvedett, nélkülözött és hirdette az igét a leigázott, elcsüggedt nemzet nyelvén, szójátékokba, dalba foglalta a vigasztalás, biztatás ígét, melyeknek leggyakrabban használt refrénje volt: „Megvirrad még valaha, nem lesz mindig éjszaka!” A második tíz év hatvanöt hetvenig az ébredés, a reménykedés kora volt, amikor a nemzet merov államából ocsudni kezdett, önérzete izmosodott, emelt fejtel tekintet multjára s a lefolyt eseményekre büszkén hivatkozva, ki merie mondani: „El magyar — áll Buda még!” — Ez volt az én színészkedésemnek is fénykora, nem mintha anyagilag nagyot változott volna sorsunk, de mert részesei lehetünk annak a nemzeti küzdelemnek, mely hivatva volt a magyarság jövőjét megállapítani. Ekkor kezdődött színrodalmi munkásságom is, nem a haszonért, melyről akkoriban szó sem lehetett, de mert szükség volt rá, hogy az ahhoz érők minden téren helyet, tért foglaljanak és életrevalóságuknak jelét adják. A közönség érdeklődése szerte ágazott, kellett anyag, mely a színészet iránti figyelmét teljesen elaltatodni ne engedje. Ez időben három-négy színdarabot is írtam évenként, melyek ha nem is állottak a legmagasabb irodalmi színvonalon, de arra elég jók voltak, hogy a vidéki színészetnek, mint kasszadarabok existenciát biztosítsanak. Mikaptam én érték? Megmondhatjk veteránjaink, akik velem vénélték meg pályánkon.

Következett a harmadik tízed — 70-től 80-ig — legtalálhatóbban nevezhetem az önzakodás korának, mikor már a nemzet jogaira hivatkozva szóba merie hozni követeléseinek feltételeit. „Hazádnak rendületle-

nül légy híve óh magyar! Ez volt a lobogó-jára írva, mely alatt a nemzet emelt fejfel harcra indult. Ekkor már a színészet sem elégedett meg alárendelt helyzetével. Követelte jogosan megillető helyét a küzdelemben, melynek legfőbb feladata volt magyar fővárost létesíteni a nemzetnek, mely gyűlöletre lehessen a megindult nemzeti áramlatnak. Keletkezett a Népszínház, mely örök időkre halhatatlanná tette megalapítóinak emlékét, valamint azokat, akik e vállalkozásnak részesei voltak. Blaha Lujza, Tamássy aranybetűkkel írták nevüket a nemzet történetébe, melyből az utókor lelkesülni taníthat. Büszke vagyok rá, hogy e munkában annyi, amennyi részem nekem is volt. 1876. március 1-én léptem a Népszínház kötelékébe mint rendező, és legyőzve magamban a színészigyogás hiúságának ambícióját, láttatlanul dolgoztam erőmtől telhetőleg, hogy az intézet hasznát elősegíthessem. Erre az időre esik színműirői működésem második korszaka, melynek első produktuma „A vereshajú” volt, melynek sikerével anyagi helyzetem is javulni kezdett, de fájdalom, rám szakadt vele a jótállások korszaka is, mely által elment a vámon, ami a révén megjött.

A negyedik tizedet 80-tól 90-ig állandóan a Népszínháznál töltöttem, most már mint Evva Lajos szakközvege, aki szintén részolt, hogy az alapítók névsorozatában megörökíttessék. Nemesek mint rendező, de mint általános megbízott működtem minden téren, ahol rám szükség volt. Mint színműirői is csaknem minden évben színre hozhattam egy-egy darabomat, mert még mindig szükség volt rá, hogy mindazok, akik valamely színműirői képességekkel bírnak a Népszínház műsorát élénkíteni terekedjenek.

Következik beszámoló az utolsó 10 évről — 1890-től máig, — ennek első hat évét még a Népszínháznál töltöttem eddigi hatáskörömben, azóta pedig a Magyar Színház részvénytársaság vagyongazdálkodója vagyok, mivel megromlott hallásomnál fogva a rendezői állásra alkalmatlan lettem. Mint az Országos Magyar Színész-Egyesület nyugdíjazottja, csekélyke nyugdíjra utalva, kénytelen voltam valamelyes mellékkeresetre vállalkozni, mert a Népszínház nyugdíját meg nem szerezhettem; sajnos, hogy olyan későn keletkezett az rám nézve, hogy a tetemes utánfizetés meg nem bírtam, s így onnan kiszorultam.

Ezzel elmondtam a személyemre vonatkozó dolgokat, amelyeket azzal kell végezzen, hogy ma 50 éves szolgálatom jubileuma alkalmával visszasohajtok elmúlt életemre, mert hasonló lelkiismeretes munkássággal, akármelyik pályán működtem volna, azt hiszem, szerezhettem volna annyit, hogy ne kelene aggodalommal a holnapi napra gondolnom.

Lukácsy Sándor.

SPORT.

*. **Alagi versenyek.** Nagy érdeklődés köszönti máris az alagi versenyeket, melyek a rákosi díjjal vasárnap fognak megkezdődni. A nagy verseny crack-jei már mind Alagon vannak, s míg a benszülöttek közül *Pavelin* és *Hirondelle* tetszenek a legjobban, a jövővenyék sorában *Rejford* tetszik legjobban a professzionátusoknak. Míg ez a verseny még mindig teljesen nyílt, a nagy alagi akadályverseny eredményét csak *Almariva* és *Redactor* közt várják Alagon. Nagyon érdekes nevezéssel záródtak máskülönbösen az első versenynapok nevezései. Minden futásra sok lovat köteleztek, de a második napi 3000 koronás Tavasz handikap erősen kimagaslók a többi verseny sorából. Nem kisebb lónagyságot neveztek erre a többi közt, mint *Polóniust*, továbbá *Peregrinust*, *Aranyest*, *Antonius* stb. A handikap természetesen *Polóniust* illette a legnagyobb tereherrel, a legkisebbet pedig *Revenant* róttá ki.

*. **A liverpooli nagy akadályverseny.** Ma dől el Liverpoolban a világ-steepler Derbyje, a Grand National, végtelen érdeklődése közt az egész világ sportsman-közönségének. Hónapok óta folynak már erre a versenyre az előfogatások, s miután a téli favoritok, *Hiddin*, *Mistery*, *Manifesto*, *Romanoff* és *Bloomer* már a verseny előtt kidőltek, a nyílttá lett versenyben 7—8 lovat is egyformán pártoltak a fogadásokban. Végre *Covert Hack* lett az első favorit *Levanter*, *Drumere* és *Fanciful* előtt. A verseny eredményéről liverpooli táviratunk a következőket jelenti:

Liverpool, március 29.

Köds, hideg időben dől ma el a Grand National százezernyi közönség jelenlétében. A versenyben a favoritok közül csak *Drumere* játszott szerepet, mely második lett, míg a nyertes *Grudon* lett, a harmadik helyre pedig a nagy outsider *Buffalo Dill* érkezett. A győztest Bonhur *Nightingall* lovagolta. A startnál *Covert Hack* volt a favorit, de úgy ó, mint a szintén erősen fogadott *Levanter* és *Mayos Pride* nem voltak

versenyben. *Grudon* kilenczerezes pénzzel volt kapható. 23 ló futott.

*. **Magyar Turfalmanach** címmel *Ószi Kornél*-nak egy igen praktikus, csinos löverseny-zsebkönyve hagyta el tegnap a sajtót, mely gyorsan népszerű lesz a löversenyek közönsége előtt. A kis zsebkönyv magában foglal mindent, ami csak érdekelheti a sportsmaneket: sportnaplót az egész Európa versenytereire, teljes traininglistát és összes lovak kötelezettségeivel és tudnivalók a turf minden ágáról. (Fogadási szabályok, nagy versenyek győztesei, szokék kötelezettségei stb. stb.) A diszes kis zsebkönyv 75 krajcárért kapható minden dohányüzdeében, míg a *Sportélet* és Magyar Turf előfizetői díjlatlanul kapják.

VIDÉK.

— (Pestvármegye közigazgatási bizottsága) április 11-én, esütőtörtökön, délelőtt 10 órakor tartja rendes havi ülését a megyei székház nagytermében. Az ülésre szóló meghívókat ma küldték szét a bizottság tagjainak.

Nyiltér.

Az ünnepek alkalmából ajánljuk kitűnő és közkedveltségnek örvendő, saját gyártmányu

TRANSILVANIA és **Vien Bruit pezsgőnket.**

Louis François és Társa
— PROMOTOR. —
Csász. és kir. udvari szállítók.

(Az e rovat alatt közlötteknek sem tartalmáért, sem alakjáért nem felelős a szerkesztőség.)

TÖRVÉNYSZÉK.

§§ **A szegedi Közvélemény.** A képviselőház megadta a szegedi főügyészségnek a meghatalmazást, hogy a szegedi Közvélemény című napilap ellen megindítsa a sajtópórt nyilvános rágalmazás és becsmérlés miatt. Az inkriminált cikkét *Rostkovicz* lap-szerkesztő vállalta el a felelősséget, aki a főügyésre tanukul kéri beidőztetni *Széli Kálmán* miniszter-elnököt, *Gulner Gyula* belügyi államtitkár, gróf *Apponyi Albert*, *Horváth Nándor*, *Szilágyi Dezső*, *Psik Lajos*, *Kossuth Ferenc*, *Justh Gyula*, *Ráthay László*, *Polcner Jenő*, *Polónyi Géza*, *Ugron Gábor*, *Bartha Miklós*, *Holló Lajos*, *Rokovszky István*, *Major Ferenc*, *Visontai Soma*, *Endrey Gyula* és *Pichler Győző* országos képviselőket, akikkel bizonyítani akarja, hogy a közgazdasági tevékenység leple alatt sok képviselő valóságilag politikai üzérkedést folytatott és pedig oly telhetetlen mértékben, hogy a parlament tisztaságát csakis az összeférhetetlenségi törvény szigorításával lehet megővni. A törvényszék a tanu-idézés tárgyában legközelebb fog határozni.

§§ **Ékszerék.** Donát Antónia előbb szobaleánya, később, mikor férjhez ment, takarítónője volt *Fleisch* Agostonnának, egy huszárzedes fiatal özvegyének. Takarítónői minőségében azt eszelelte, hogy urnője ékszerének javát eltakarította. Vegyesen lopott gyémántokat, smaragdokat és rubinokat. Szerényesége tiltotta, hogy ezeket a drága ékköveket viselje. E helyett konvertálta őket: elizálogosította s toalettetek vásárolt a pénzen. Ezen az uton igen elegáns ruhárra tett szert, annyira, hogy gyamuba keveredett. Urnője egy alkalommal iagtatóra fogta s a takarítónőt mindent beavallott. De a veszett ékszerének csak a nyelével, azaz a zálogcédulákkal tudott beszámolni. A törvényszék ma vona felelősségre a pucoas takarítónőt és *Polónyi* allügyész vádja és dr. *Bródy* Ernő védelme után kilenc hónapi börtönrre ítélte.

§§ **Katonaszabadtási pör.** Az *elberfeldi* katonaszabadtási pör, mint *Kölnből* táviratozzák, mindinkább nagyobb arányokat vert. Ma *Düsseldorfban* letartóztaltak egy *Jansen* nevű 70 éves magánúzt. Egy detektív ment *Jansenhez* és nagy összeget ígért neki, ha kiszabadítja a katonasorból. *Jansen* vállalkozott rá és erre letartóztatták. *Düsseldorfban* a jövő hónapban még egy katonaszabadtási pört fognak tárgyalni, melyben a fővádlott egy főtörzsorvos.

TÁVIRATOK.

Bécs, március 29. Ferdinánd bolgár fejedelem Boris trónörökösrel ma Nizzába utazott.

A borváll.

Bécs, március 29. A szállómívelési bizottság jelentése azt ajánlja, hogy a kereskedelmi szerződés megújításakor minden borra nézve, kivéve a pezsgőborokat és gyümölcsborokat, fönntartandó a mostani

20 aranyforintos egységes autonóm vámtétel és mér-sékel szerződéses vámok nem engedélyezendők. Csak ha a kormány az Olaszországgal kötendő kereskedelmi szerződés létrejötte érdekében kénytelen volna Olaszországgal szemben ezt a vámtételt megszüntetni, engedhető meg a felelősségre való felelőbörök bizonyos mennyiségének kivitele, de semmiesetre sem szabad a 12 aranyforintos vámtételnél alább szállni. Ezt a kedvezményt más állam nem követelheti a legnagyobb kedvezmények címén. Ha ez elérhető nem volna, akkor Olaszországgal szemben is a 20 aranyforintos vámtételt kell alkalmazni.

Aguinaldo.

Páris, március 29. A Filippinók itteni ügy-nöke, *Tabada* egy újságíró előtt kijelentette, hogy nem *Aguinaldo* Emiliót, a felkelők vezérét, hanem *unokatestvérét*, *Aguinaldo* Baldamerot fogták el az amerikaiak.

A francia egyesületi törvény.

Páris, március 29. A képviselőház ma folytatta az egyesületi törvény tárgyalását. Lemire azt kívánja, hogy a törvény hatálya ne terjedjen ki a gyarmatokra és a francia protektorátus alatt álló területekre. *Deceais* gyarmattügyi miniszter ellenzi a módosítványt, mire azt 296 szóval 254 ellenében elvetették. Végül a törvényt egészében 303 szavazattal 214 ellenében elfogadták.

Páris, március 29. A képviselőház és a szenátus május 14-ig elnapolta magát.

Az új szerb alkotmány.

Belgrád, március 29. Az új alkotmány a jövő hónapban fog életbe lépni. Az alkotmány főbb pontjai ezek:

1. Felsőház és alsóház. A felsőház 30 tagját a király nevezi ki, 20 tagot pedig az alsóház választ.
2. Az alsóház által megszavazott törvényeket a felsőháznak kell megerősítenie.
3. Sajtó, gyülekezési és egyesületi szabadság, titkos szavazás.
4. Képviselővé csak az választható, aki legalább 60 frank adót fizet.

Belgrád, március 29. Beavott körökben azt beszélik, hogy még az új alkotmány kihirdetése előtt a miniszterelnök személyében változás várható.

Macedóniából.

Konstantinápoly, március 29. A gyanus bolgárok letartóztatása és a házmotózasok még egyre tartanak. A monasztiri vilajetben egyes bolgár lakosságú községek katonai kordonnal vannak körülvéve és éjjelenként őrjáratok kirkálnak bennök. A vasut közelében lévő helységeket csendőrök tartják szemmel. A hatóság nyomozza azokat az izgatókat, akik a lakosságot felszólították, hogy fegyvereket szerezzenek.

Az orosz mozgalmak.

Pétóvár, március 29. A *Ruszkij Invalid* jelentése szerint *Miklós cár szigoruan megróttá Vjazszenkij* herceget, a biradalmi tanács tagját, mert belevatkozott a rendőrségnek az utcai zavargások megakadályozására tett intézkedéseibe.

Közgazdasági táviratok.

Bécs, március 29. A Nobel-dinamitgyár részvénytársaság igazgatótanácsa az április 10-én tartandó közgyűlésen azt fogja indítványozni, hogy a részvényeseknek 20%-os osztalékot vagyis részvényenként 80 koronát fizessenek. Tavaly 22 1/2%-os osztalékot fizettek.

New York, március 29. (Terményfősdé.) (Zárlat.) *Gyapot:* New Yorkban helyben 8. 1/2 (8. 1/2). *Ápriliára* 7.76 (7.84). *Juniusra* 7.77 (7.89). *New-Orleansban* helyben 8.— (8.—). — *Pétóleum:* Stand white New Yorkban 8.06 (8.06). Stand white Philadelphában 8.— (8.—). *Refined in Cases* 9.10 (9.10). *Credit Balances at Oil City* 1.30 (1.30). — *Zsír:* Western steam 8.50 (8.45). *Rohe és Brothers* 8.70 (8.60). — *Tengeri irányzata szilárd.* — *Márciusra* —.— (49. 1/2). *Májusra* 49. 1/2 (48 1/2). *Juliusra* 49. 1/2 (48. 1/2). — *Buza irányzata szilárd.* *Piros ősz* helyben 82.— (81. 1/2). *Márciusra* —.— (—). *Májusra* 81.— (80. 1/2). *Juliusra* 81. 1/2 (81.—). *Szept-re* 80. 1/2 (80.—). *Gabona szállítási díja Liverpoolba* 1. 1/4 (1. 1/4). — *Káv:* *fair Rio* 7. sz. 6. 3/4 (6. 3/4). *Márc-ra* 5.45 (5.45). *Juliusra* 5.55 (5.60). — *Liszt:* *Spring Wheat* clears 2.75 (2.75). — *Cukor:* 3. 1/2 (3. 1/2). — *On:* 26.22 (26.45). — *Rés:* 17.— (17. 1/2). — (A zárójelben lévő számok a tegnapi árakat jelzik.)

Chicago, márc. 29. (Terményfősdé.) (Zárlat.) *Buza irányzata szilárd.* *Márciusra* 75. 1/2 (74. 3/4). *Májusra* 76. 1/2 (75. 1/2). *Tengeri irányzata igen szilárd.* — *Márciusra* 43. 1/4 (41. 1/4). — *Zsír:* *Márciusra* 8.20 (8.10) *Májusra* 8.07 (8.02). — *Szalonna short clear* 8.22 (8.17). — *Sertésus:* *Márciusra* 15.15 (15.85). — (A zárójelben lévő számok a tegnapi árakat jelzik.)

KÜLÖNFELEK.

Féltés.

Ha szép volna, mint Afrodité szobra,
S a Szűz Anyánál szoptatottabb:
Féltésem úgy se hána már nagyobbra,
Gyötrelmem így se volna kevesebb.

Ha jó volna, hűség példája, tükre,
Ki értem el csak, szívem övéért:
Ugyis lemondanék rólad örökre,
Mert féltetek! s átkozott, aki félt!

Órvénylő bánat ostromolja elmém,
Mint szűk medrért a zavaros patak.
A múlt csapásait még elviselném,
De újra feltört e vad áradat.

Gonosz gyanú agyamba' minden eszme,
Káromlás ellened a gondolat.
Más férj tan dicsőséggel övezne,
En arra vágyom, hogy lerontsalak.

Minden mosolyban árulást gyanítok
S az új királyt halálra keresem:
Vigasztalást, bizalmat eltaszítok,
Erembe' láva hőmpolyg rémesen.

Gyűlöllek téged s e makacs szerelmet,
Mely lábaidnál cenkék aljast:
Kéjre sovány koldukok kegyelmet,
Midőn a féltés szívemig hasít.

Óh, hogy' oltsam ki égő veszedelmem',
E lealázó, titkos kínokat?
Míg meg nem öl, míg átkozott szerelmem
Ónrezetemből ki nem fosztogat!

Mert, férfi míg él, kit nő megkívánhat,
Míg férfi lesz, ki téged meghajhat:
Az én sorsom a gyanú lesz, a bánat,
Mely a halálba vagy bosszúra hajt...

Szörnyű tükör a féltő, frigy elme,
Eltorzítja a hűséget magát!
Bűnt fest a bájra, árulást a szemre,
Messzalírat mutat vagy Meduzát.

Hiába a pap, minden istenével,
Annak, ki egyszer elveszté hitét;
Hiába a nap, sűgár-öznével:
Sőtét a vaknak a világ, — sőtét!...

Zempléni Árpád.

+ **Viktória királynő és menyje.** Alexandra angol királynőről és elhunyt anyósáról, Viktória királynőről kopenhágai újságok reménytelenül elcsúsztak fel. Megható dolgokat írnak a közöttük lévő benső, szeretettel teljes viszonyról, amely azonban jó ideig nagyon ízes volt. 1867-ben megbetegedett a welszi hercegné, amikor gyermeke született s az állapota nagyon válságos volt. A beteg osztrák eszmé-

letlenül fektült, amikor Viktória királynő meglátogatta. Viktória letérdelt az ágy mellett és zokogva mondogatta:

— Nem szabad minket elhagynod Alexandra, hiszen mindig csak jó voltál hozzánk!

Mintha csak lelkiismeretének furdalása ellen keresett volna vigasztalást ezekkel a szavakkal, úgy hangzottak azok. Mert az első esztendőkből nagyon barátságosan volt a menyje iránt. A helyzet valószínűleg csak 1871-ben javult. Annak az esztendőnek április havában meghalt a welszi hercegné újszülött gyermeke éppen a keresztelés után és a királynő a gyász első napjaiban nagy megatottsággal figyelte meg a hercegné csöndes rezignálását. Ez közelebb hozta aztán menyjéhez. Kézzel azután a welszi herceg megbetegedett és sokáig lebegett élet és halál között. A királynő Windsorból Sandringhambe sietett, s nagyon érzékenyítette az az önfeláldozás, amivel Alexandra hercegnő éjjel-nappal az urát ápolta. A herceg felgyógyulása után a királynő proklamációt bocsátott ki, amelyben megköszönte a nemzet részvétét. Ez az irat így végződött:

A királynő a welszi hercegnő nevében is köszönetet kíván mondani, aki épp oly mélyen van meghatva a nemzet részvételére és lojalására által, mint a királynő.

Ezzel a királynő és Alexandra hercegnő között végképp meg volt pecsételve a beállott jó viszony, amely a clarencei herceg halála után még jobban megerősödött és soha meg nem szűnt.

+ **A polgármester és a welszi herceg.** Thimbleborough polgármestere egész életében kellemetlen érzéssel gondolt erre a három szóra: *Prince of Wales* (A welszi herceg.) A dolgok természetesen története van. Ez a történet pedig így szól: Thimbleborough polgármestere nagyon sokat adott magára és méltóságára. Egyszer, egy napon a következő táviratot kapta: „A welszi herceg (Prince of Wales) átutazik a thimbleboroughi állomáson 1 óra 30 perccel délután.” A polgármester rögtön a helyzet magaslatára emelkedett. Diszbe vágta magát és hajtatót ki kíséretével a vasuti állomásra. Uközben ábrándozni is kezdett valami kis rendjelről. A jelzett időben megérkezik a vonat, polgármesterek bejárák az összes kocsiikat, de a welszi herceg sehol sincs.

Csóválja a polgármester a fejét, tanakodik, végre így szól:

— Kérdezzük meg a vonatvezetőt.

Oda is mennek a vonatvezetőhöz és a polgármester megkérdezi a kormos embert:

— Ugyan kérem, hol a welszi herceg?

A masinista nagyot néz, aztán félvállról mondja oda:

— Azt hiszem, hogy rajta volnék, vagy mi?

Akkor nézett csak a thimbleboroughi polgár-

mester a lokomotív oldalára, ahonnan fényes ércbűtökkel villogott le a lokomotív neve: *Princes of Wales*.

A polgármester sarkon fordult és kíséretével együtt elsoportyogott. Azóta látni se tudja azt a három szót és kerékebe se sanálná túrni azt az embert, aki a távirattal így felültette.

+ **Eiffel elődje.** A párisi kiállítás pompás épületei egymásután tűnnek el... Csak az Eiffel torony marad meg, mind a két kiállítás clojja. Most a *L'Intermédiaire des Chercheurs et Curieux* egyik munkatársa érdekes cikket ír arról, hogy az Eiffel torony-nak már volt elődje. Igaz, hogy csak tervben, mert kivitelre a dolog nem került, de ez is elég, hogy Eiffel dicsőségét valamelyes homálylyal borítsák. Már századokkal ezelőtt ajánlotta valaki egy ilyen torony építését:

— Szükséges volna — ezt írja a tervező — hogy Franciaország minden pontjáról látbassák a nemzeti emlékművet. Ez valószínűleg lehetetlen, de kérdés nem volna-e kivihető, hogy legalább 10–12 departementből legyen látható az emlékmű? Én azt hiszem, igen. Ha az emlékművet Páris legmagasabb helyén a híres Montmartreon állítják fel, akkor Páris egész környékére tekinthetünk majd... Egy nagy torony lesz, a legszebb torony a világon. Nagy gyönyörűsége volna minden franciának, ha a nap sugarai megragyognának az emlékmű tetején álló arany szobor-alakon. Katonáink majdnem mindenhol láthatnák a dicsőség oszlopát és a nagy csatornán uszó hajók tisztjei távesövüket sokszor irányíthatnák a szent torony felé...

A terv csak terv maradt. De azért az Eiffel-torony építőt mégis plágiummal vádolják. Eddig úgy se tette senki.

+ **Amerikalasan.** Az alkoholizmus ellen kedres módon küzdenek a marklevillei asszonyok. A város-kában három vendéglő van. Hogy az asszonyok a férjeiket eltiltsák a vendéglőbe való járástól, egy kissé szokatlan, de energiára való eljárásról folyomadtak. Minden este rajtütöttek a férjek táborán, egy áldozatot elragadtak és a vendéglő előtt alaposan cipáholták. Mindennap egy másik vendéglőt leptek meg és más-más férjet vertek el. Természetesen a férjek részéről a küzdelem meddő volt. Le is mondtak hát a háborus tervekről és esténként otthon maradtak.

Hogy színtie kapitulálás ez, vagy csak esel-fogás, azért az az amerikai újság a leleiős, amely ezt a hírt megírta.

+ **Szórakozottság.** *Professor* (a tőzsdében): Kérek egy 10 filléres levébélyeget. (Miatán megkapta): — Mennyibe kerül?

REGÉNY.

Cine mintye.

— REGÉNY. —

Írta: DÓZSA ENDRE.

(12)

— Lévy Dávid honvédhadnagy utolsó kívánságához képest elhozta vitézségi érmét és tisztí kardját ősz apjához, — szót leemelve kalapját Galambodi őrnagy.

A vézna, fiatal halott a kopottságában is fényes honvédtiszt ruhában egy második, mély sebbel homlokán ott fektült a zöld galyak és hímesei virágok között. Kebelén ott fényelt a vitézségi érem, kivont kardja reáköltve kézesuk-jára, csákójának rohamszíjja leszorítva, mintha most is rohamra menne.

— Így! így láttalak mindig álmaimban! — borult zokogva Száli a halottra.

— „Ekeid, Izrael a magaslaton meggyilkolva lettek, de a legszebb, a legdicsőbb halált halták” imádkozott Eliás. „Tettekben tűnik ki, hogy kezéid nem pihentek és lábaid nem voltak beköbörögve.”

De azután elfogta őt is a zokogás, ráborult ő is a halottra és könnyei fia véres arcán összefolytak lányá könnyeivel.

Az ilyen néma, elfojtott fájdalom azonban nem ismer határt, a zokogásba egyszerre egy éles sikoly vegyül, Száli, szívéhez kapva lezuhan a szekér felhőreőről. Galambosi felfogja, a lány Galambosi mellé banyatlik, felzaklatott vére ismét utat tör orrán-száján, a segítségére jövő édes anyja és a honvédtisztek tanácsalanul állják körül...

Pár pillanat és Galambosi könnytel szemel felfogják az álmagat, fiatal lány utolsó, verőfényes tekintetét.

Egy mély sóhajjal a szívverés eláll. A forró vér a kihűlt szívből, amint véglegesurog Galambosi húsár-attiláján, mind, mind — szívére nehezedik. Galambosi felragadja és szívéhez szorítja a lányt, örült hévvel esókolja a szemeket, melyből elröppent a fény, az ajkakat, melyek már némák és hidegek.

— Ne halj meg, édes kis Rozálim! Hiszen szerettek és szerettelek mindig. Csak téged szerettelek és rajtad kívül senkit e világon! — Azután eleskült hangja és könnyei reáomlottak a lány sápadt arcára.

Galambosi tisztársai ezt a jelenetet előbb megilletődve, de később már aggódva nézték.

Az öreg Eliás tóra nyitott szeméi hol ott révedeztek fia halvány arcán, honvédtiszt aranyos atilláján, a fényes ezüst érdemkoszorún, hol lányának kiomló véreből elröppent lelkét keresni látszóttak a végtelenségben. A révedező tekintet Galambodin állott meg. Amint kiszenvedett lányát mintegy megnyugodni látta százados uraságainak leszármazottja kebelén, amint hőslelkű fiát ott látta a feltűzött galyak, virágok között bajtársai, a honvédtisztek részvétőkönnyeit megistvelve és felmagasztalva, a hazáért elesettek dicsőnyében, mély bánatába valami édes melegség érzete vegyült. Letérdelt a földre, megszaggatá ruháját, port hintett fejére. Azután elnézte a fájdalommal jelenet élő és holt alakjai felett, egy pontot keresett a messzeségben a fellegek között. Oda beszélt. Tán a letűnt nemzedékeknek mondott üzenet, vagy az elkövetkezendőknek intelmét és biztatást.

— Vérem és verejtékem a haza porával egybefolyt. Látom az egyenlőséget, testvériséget, és a szabadságot. Szurjátok le én nemzetségem a vándorbotot, hogy kisarjadzék gyümölcsöt és árnyékot adó fává! E föld befogadott minket, van már nekünk nemzetünk és hazánk...

Szinte erőszakkal kellett Galambositól Rozálim elszakítani. Lefektették a virágos szekérbe Dávid mellé. Letépték a kis kert minden virágát s teleszórták vele az elköltözötteket.

Az öreg Eliás követelte, hogy fektessék fiát

is, lányát is abba a közös sírba, hova az azon napon elhullott többi harcost temették. Ugy is történt.

A sír fölött pár hónap múlva diszes márvány-sírkő emelkedett. A magyar nemzeti Géniusz lefordított fáklával. Az emlék talapzatán aranyos betűkkel ott csillogott:

„Az elesett hősöknek és áldozatoknak, velük a haza szolgálatában hullatott verejtékének és vérének emelte az öreg árván maradt Eliás.”

Dávid Rozáli
élt, hogy meghaljon meghalt, hogy éljen em-
dicsőséggel. lékezetében a haládato-
sáknak.

Gyermekei eltemetése után az öreg Lévy Eliás lelkének boruján átszűrődött az annyira óhajtott nemzeti dicsőség fényje. A forradalom leveretése után örömmel osztott honfiai sorsában. Az üldözöttségéből önértelenen, sőt büszkeséggel vette ki a részét.

Leányáért, fiáért egyaránt felelősségre vonták. Apróra végére járt minden részletnek, mely drága halottai nevéhez fűződött és szinte kérkedve adta elő a szarnok hatalom bírának. Volt mit elcáfolni. Nyomozták erősen Lévy Eliás hadnagyot. Dehogyan vallotta be, hogy zöldül már a fü színteljelett. Édes gyönyörrel, mohón hallgatta a hőstetteket, melyek most vad alakjában hullottak kedves halottjára. Leszerelt, elfoglalt, elhurcolt osztrák ágyuk, szétszórt, elkergetett őrségekből elhajtott marhaesordák, élelmezési szekerek, keze alatt kardcsapásaitól elvérzett két osztrák tőzstiszt: mind nagy, nehéz, sötét vadak és mindenki igaz.

Azután leányáért fogták elő. Ennek is sok bűne volt. Az egyik forradalmi ágyut Rozáliának nevezték, mert az ő lánya gyújtotta össze makacs kitartással, örült szenvedélylyel a környékeli románok és szászok összes rőzserszármait, rézedényeit, aranyat, ezüsttel fizetve pazarul, könnyörögve, ahol fizetni nem lehetett.

(Folytatás következik.)

kilogrammonként. — A minőség hektoliterenként és kilogrammonként.

Table with columns for 'B u z a', 'Kiló', '50 kilogramm Ára', and '100 kilogramm Ára'. Rows include Tiszavidéki, Fehérmegyei, Pestvidéki, Bácsági, and Békési.

Table titled 'Egyéb gabonafélék' with columns for 'Kiló', '50 kilogramm Ára', and '100 kilogramm Ára'. Rows include Rozs, Árpa, Zab, Tengeri, and Kéles.

A határidőszület folyamán a következő kötések történtek:

Table listing exchange rates for various currencies and goods like Buza áprilisra, Rozs áprilisra, and Tengeri májusra.

Déli egy óraorak a következő záróárakat állapították meg hivatalosan a tőzsdén:

Table showing closing prices for Buza áprilisra, Rozs áprilisra, and Tengeri májusra.

Délután fél 5 óraorak zárul:

Table showing closing prices for Buza áprilisra, Rozs áprilisra, and Tengeri májusra.

A budapesti értéktőzsde.

A mai tőzsde realizációkra kissé gyenge volt s a vezető értékek árai lemorzsolódtak.

A helyi piac üzletlenül volt, csupán Rimamurányi és Kőzúti került előtérbe forgalomba, alacsonyabb árak mellett.

A déli tőzsde javult külföldre megszilárdult s szilárdan zárult.

A helyi piac tartottan volt mondható. Valuták és ércváltók változatlanok.

Az előtőzsde gyenge.

Jegyzetek: Osztrák hitelrészvény 721.—722.50. Osztrák 716.—717.50. Államvasut részvény 692.75-694.—.

Rimamurányi vasmű részvény 526.—527.50. Déli vasut 105.—. Kőzúti vasut 607.50-609.— korona.

A déli tőzsde javult.

Jegyzetek: Magyar hitelrészvény 723.—725.50. Osztrák hitelrészvény 717.—720.50. Államvasutak 693.—696.—.

Ipar- és kereskedelmi bank 142.50-143.—. Jelzálogbank 468.—468.50. Leszámitoló-bank 444.50-445.50.

Rimamurányi vasmű részvény 527.50-528.50. Déli vasut 105.—106.—. Kőzúti vasut 588.50-593.— korona.

Forgalomba került: Koronajáradék 92.65-92.70. Első magyar biztosító társ. 5450.-5550.—.

Magyar jég 224.—227.—. Ganz és Társa 3075.-3125.—. Magyar villamosági 249.—250.—. Városi vasut 292.—293.50 korona.

Utóteszt. A 4 órai zárlatok maradt: Osztrák hitelrészvény 720.75. Magyar hitelrészvény 723.—.

Leszámitoló bank részvény 444.50. Rimamurányi vasmű részvény 527.50. Osztrák-államvasut 694.—. Kőzúti vasut részvény 592.—.

Városi villamos vasut részvény 292.— korona.

A budapesti terménytőzsde.

A terményüzletben a szezonzerű hangulatnak megfelelően alakultak az árak és végül a terményüzleti árjegyző-bizottság hivatalosan a következő árfolyamokat állapította meg:

Jegyzetek: Heremag: lucerna magyar 43.—48.— korona, vörös aprószemű 43.—48.— korona, vörös erdélyi —— korona, vörös búsánagi —— korona, középsemű 52.—55.— korona, nagyszemű 56.—63.— korona.

Disznósír: budapesti: 55.50-56.— korona, vidéki —— korona. Táblaszalonna: légszáritott vidéki —— korona, városi 4 darabos 46.—46.50. korona, 3 darabos 48.50-49.—

korona, füstölt —.— korona. Szilva: boszniai, szokás szerinti minőség 13.50-14.— korona 120 darabos —.— korona, 100 darabos 14.50-15.— korona, 85 darabos 15.50-16.— korona, azonnali szállításra. Szerbiai szokás szerinti minőség 13.—13.50 korona, 100 darabos 14.—14.50 korona, 85 darabos 14.75-15.— korona. Szilvaiz: szlávóniai 19.—19.25 korona, szerbiai 18.—18.50 korona, azonnal való szállításra.

A bécsi gabonatőzsde.

Bécs, március 29. (A Budapesti Napló telefonjelentése.) A határidő-piacon ma valamivel szilárdabb irányzat érvényesült. A new-yorki s a párisi jobb jelentésekre fedezeti vásárlások állottak be. Kötettek: Buza május-júniusra 7.91-7.94, őszre 7.96, rozs tavaszra 7.95-7.96-7.94, május-júniusra 7.92-7.94, őszre 7.12-7.11-7.12 koronán. Jegyeztettek: Buza tavaszra 7.89-7.90, rozs tavaszra 6.80-6.82, tengeri május-júniusra 5.53-5.57, július-augusztusra 5.66-5.67, repce augusztus-szeptemberre 13.—13.10 koronán. Folmondottak 1000 mm. rozsot. Zárlatok maradtak: Buza május-júniusra 7.95-7.94, őszre 7.98-7.97, rozs május-júniusra 7.95, zab tavaszra 6.80, tengeri május-júniusra 5.55 koronán.

A bécsi értéktőzsde.

Az előtőzsdén nagyon csendesen folyt az üzlet. Déli tőzsde valamivel javult. Zárlat megcsappant, üzletlenül.

Bécs, március 29. (Magyar értékek zárlata.) 4%-os aranyjáradék 117.35. Íszai és szegedi kőleson sorsjegye 144.—. Magyar vasuti kőleson ezüstben 100.25. Magyar keleti vasuti állami kötvény 117.40. Magyar leszámitoló- és penzváltóbank —.—. Rimamurányi vasmű részvény 525.—. Magyar koronajáradék 92.75. 4%-os Magyar földterem. kötvény 91.85. Magyar hitelbank részvény 721.—. Magyar nyerevény kőleson sorsjegye 173.50. Kassa-oderbergi vasuti részvény 355.50 Magyar kereskedelmi bank —.—. Magyar cukoripar 1945.—.

Bécs, március 29. (Osztrák értékek zárlata.) 4 2/10-os papírjáradék 98.15. 4 1/10-os osztr. aranyjáradék 117.65. 1860-os sorsjegy 140.50. Osztrák hitelsorsjegy 398.50. Angol-osztrák bank 285.—. Bécsi bankjegyet 505.—. Osztrák-magyar bank 1668. Déli vasut 105.—. Dunagőzhajózási részvény 828.—. Dohányrészvény 292.50 Császári- és királyi arany 1132. Német bankváltók 117.55. 4 2/10-os ezüst járadék 87.05. Osztrák koronajáradék 92.75. 1864-iki sorsjegy 206.—. Osztrák hitelintézet részvény 718.50. Unionbank 570.—. Osztrák Länderbank 434.—. Osztrák-magyar államvasut 694.—. Elhavölgyi vasut 484.50. Alpesi bányarészvény 484.50. 20 frank arany 19.10. Londoni váltó 240.22. Bécsi Tramway Lít B. 288.—. Bécsi Tramway Lít A. 292.—. Lipót köhő 467.—. Az irányzat nyugodt.

Bécs, március 29. (A Budapesti Napló tudósítójának telefonjelentése.) A délutáni magvaforgalomban a zárlatok a következők voltak: Osztrák hitelrészvény 719.25. Magyar hitelrészvény 721.—. Angol-Osztrák bank 285.—. Bécsi bankjegyet 505.—. Union bank 570.—. Länderbank 434.50. Osztrák-magyar államvasut részvény 694.50. Lombard 105.25. Elhavölgyi vasut 507.—. Északnyugati vasut részvény 485.—. Dohányrészvény 294.—. Rimamurányi vasmű 526.50. Alpesi bányarészvény 485.50. Májusi járadék 98.15. Magyar koronajáradék 93.05. Török sorsjegyek 108.75. Német birodalmi mársa 117.63. Napoleon d'or 19.10.

Külföldi értéktőzsde.

Berlin, március 29. (Tőzsdéi tudósítás.) A mai tőzsdé-forgalom nem volt nagyon élénk, de a hangulat mégis meglehetősen jó volt. A belga középnapci javulásáról szóló jelentések kedvezően hatottak a bányarészekre. Bankrészek eleinte el voltak hanyagolva, de később a Disconto Commandit-részvények emelkedése megszilárdult. Járadékok közül argentiniai kőleson Londonra és pedig az argentiniai államadóságok egyetemeséről szóló hírekre javult. Vasutak közül Northern-Pacific részvények New-Yorkra éltek. Kelet-porosországi déli vasut nyomott. A második tőzsdéórán az irányzat nem volt egyenletes. Bányarészek szilárdan maradtak. Magánieszméleti kamat 3 1/2%.

Berlin, március 29. (Zárlat.) 4 2/10-os papírjáradék 98.10. 4%-os osztrák aranyjáradék 100.—. Elhavölgyi vasut —.—. Magyar koronajáradék 93.25. Osztrák-magyar államvasut 145.60. Kassa-oderberg vasut —.—. Bécsi váltó 84.60. Magyar vasuti beruházási kölcsön 102.25. Alpesi bányarészvény —.—. Disconto-Commandit 190.10. Általános villamosági Edison 204.50. Gelsenkirchener 176.25. Laura-köhő 214.90. 4 2/10-os ezüstjéradék 97.90. 4 1/10-os magyar aranyjáradék 98.50. Osztrák hitelrészvény 226.25. Déli vasut 26.—. Karolyi Lajos vasut —.—. Orosz bankjegyek 216.05. 4 1/10-os új orosz kölcsön —.—. Török dohányrészvény —.—. Olasz járadék 95.75. Magyar hitelbank —.—. Dynamit Trust 161.—. Harpeni 172.25. Az irányzat csendes.

Berlin, március 29. (A Budapesti Napló tudósítójának távirata.) Esti forgalom. 4 1/10-os magyar aranyjáradék 98.50. Magyar koronajáradék 93.25. Osztrák hitelrészvény 226.20. Osztrák-magyar államvasut 143.40. Déli vasut 25.80. Északnyugati vasut 119.—. Elhavölgyi vasut 123.60. Orosz bankjegy készpénz 216.05. Buschtchrad —.—. Orosz bankjegy —.—. (Ultimo.) Lombard —.—.

Frankfurt, március 29. (Zárlat.) 4 2/10-os papírjáradék 98.—. 4 1/10-os osztrák aranyjáradék 99.60. Magyar koronajáradék 93.35. Osztrák-magyar bank 119.90. Déli vasut 25.70. Elhavölgyi vasut 127.60. Londoni váltó 204.15. Bécsi bankjegyet 127.80. Villamos részvény —.—. 3%-os magyar aranykölcsön —.—. 4 2/10-os ezüstjáradék 97.90. 4 1/10-os magyar aranyjáradék 98.60. Osztrák hitelrészvény 226.—. Osztrák-magyar Államvasut 148.50. Északnyugati vasut 113.60. Bécsi váltó 85.68. Páris váltó 810.50. Unio bank —.—. Alpesi bányarészvény 246.—. Az irányzat szilárd.

Frankfurt, március 29. (A Budapesti Napló tudósítójának távirata.) Arólyvasutok januárja. Esti forgalom Osztrák hitelrészvény 225.90. Osztrák-magyar államvasut 148.90. Déli vasut 26.25. Osztrák aranyjáradék 205.40. Olasz járadék —.—. Laura-köhő 181.50. Harpeni 190.40. Discont 181.50. Alpesi 188.30. Bécsi bankjegyet —.—.

Hamburg, március 29. (Zárlat.) 4 2/10-os ezüstjéradék 97.75. 1860. sorsjegy 140.75. Déli vasut 25.80. 4 1/10-os osztrák aranyjáradék 99.90. Osztrák hitelrészvény 226.10.

Osztrák-magyar államvasut 148.25. Olasz járadék 95.50. 4 1/10-os Magyar aranyjáradék 98.85. Az irányzat nyugodt.

Páris, március 29. (Zárlat.) Osztrák-magyar államvasut —.—. 4 1/10-os osztrák aranyjáradék 100.80. Osztrák Länderbank 480.—. 3 1/10-os francia járadék 102.62. Alpesi bányarészvény —.—. Déli vasut 142.—. 4 1/10-os magyar aranyjáradék 99.95. Párisi bankrészvény 1078.—. Olasz járadék 95.60. Francia törleszt. járadék 100.52. Osztrák földhitelezeti részvény 1043. Török dohányrészvény 319.—. Az irányzat tartott.

Budapest-kőbányai sertés-kereskedelmi csarnok jelentése.

Március 29. A sertésüzlet irányzata változadlan. A) Hízott sertések ára: I. A Magyar orfisi sülyben: Oreg nehéz (párónkint 400 kilogramm terjedő sülyben) 88-90 fillérg. Oreg közép (párónkint 300-340 kilogramm terjedő sülyben) — fillérg. Fialat nehéz (párónkint 320 kilogramm terjedő sülyben) 96-98 fillérg. Fialat közép (párónkint 251-320 kilogramm terjedő sülyben) 88-90 fillérg. Fialat könnyű (párónkint 250 kilogramm terjedő sülyben) — fillérg. II. Magyar szedett: Nehéz (párónkint 280 kilogramm terjedő sülyben) — fillérg. Közép (párónkint 240-280 kilogramm sülyben) — fillérg. Könnyű (párónkint 240 kilogramm terjedő sülyben) — fillérg. III. Romániai: Nehéz (párónkint 320 kilogramm terjedő sülyben) — fillérg. Közép (párónkint 250-320 kilogramm terjedő sülyben) — fillérg. Könnyű (párónkint 250 kilogramm terjedő sülyben) — fillérg. IV. Romániai eredeti (Stachl). Nehéz (párónkint 240 kilogramm terjedő sülyben) — fillérg. Könnyű (párónkint 240 kilogramm terjedő sülyben) — fillérg. V. Szerbiai: Nehéz (párónkint 200 kilogramm terjedő sülyben) —91-93 fillérg. Közép (párónkint 240-260 kilogramm terjedő sülyben) 90-92 fillérg. Könnyű (párónkint 240 kilogramm terjedő sülyben) 88-90 fillérg.

Sertésleltészm 1901. március 27. napján volt készlet 41.258 darab. — 1901. március 28. napján felhajtott 324 darab. 1901. március 28. napján kiszállított 218 darab. 1901. március 29. napjára maradt készletben 41.364 darab.

TAJEKOZTATO. SCHWEITZER TESTVEREK. Kerekpár- és varrógép-nyerkereskedése. Képzett forgalmazók: Miskolcon és Debrecenben. Főtelephely: Szolnok, Nyíregyháza, Iászerény, Zelyem és Balassagyarmaton. 20-30%-al lezártított gyári árak, kényelmes részletfizetésre. Javításokat elsősorban és jól készítettünk. Árjegyzék ingyen és bérmentve.

Table with columns for 'Márc. Márc.', 'Márc. Márc.', and 'Márc. Márc.'. Rows include various locations like Inn, Duna, Bécs, Pozsony, Komárom, Budapest, Paks, Mohács, Gombos, Ujvidék, Pancsova, Szeged, Török-Bécs, Ondóva, Soponya, Hód, Bodrog Zemplén, Zala, Hérárd, Berettyó, B.-Ujfalu, Causca, Kőrös, Balvány, Tenke, Gurahon, Borosjenő, Bökös, Gyoma, Gy.-Fehérvár, Hübnyicska, Szatmár, Arad, Makó, Temes, K.-Kostály, Béga, Beckerak.

Napirend.

Napir: Szombat, március 30. Római katolikus: Quirin vt. — Protestáns: Quirin. — Görög-orsos: (március 17.) Elek. — Zsidó: Nisan 10. Sabbat Zaw. — Nap két: 6 óra 27 percek. — Nyuszik: 6 óra 10 percek. — Hold két: délután 1 óra 49 p. — Nyuszik délelőtt 3 óra 5 percek. A műszerek nem fogadnak. Az osztályosjáradék huszandra délelőtt 9 órakor. Nemzeti Múzeum. Képtára nyitva délelőtt 9 órától délután 1 óráig. Többi társi 1 korona belépődíj mellett tekinthetők meg. Országos Képtár az akadémiában zárva. Iparművészeti múzeum zárva. Technológiai iparmúzeum zárva. Mezőgazdasági Múzeum (Kerepesi-út 72.) nyitva délelőtt 9-1 óráig. Földtani Intézet múzeuma (Sztánia út 14.) nyitva délelőtt 10 órától 1-ig. Belépődíj 1 korona. Szabadalmi levéltár (Erzsébet-körút 19.) nyitva délelőtt 9-1 óráig. Az Akadémia Goethe-szobája zárva. Múzeumi könyvtár nyitva d. o. 9-1-ig. Akadémia könyvtár nyitva délután 3-7-ig. Egyetemi könyvtár nyitva délelőtt 9 órától 12 óráig és délután 3-8-ig. Iparművészeti múzeum könyvtára nyitva délelőtt 10 órától 12 óráig és délután fél 7-től fél 9-ig.

Színházak, szórakozó helyek.

M. KIR. OPERAHÁZ.

Szombat, 1901. március hó 30-án.

Másodszor:

Lujza.

Zenés dráma 4 felvonásban (81 képben.) Szövegét és zenéjét írta: Charpentier Gusztáv. Fordította: Várady Sándor.

Személyek:

Lujza	Kaczér M. Munkavezető	Györgyné	
Anyja	Bartolucci Inasleány	Váradi M.	
Atyja	Beck Gyönyörű urfi		
Julien	Kertész A bolondok	Déri	
Margit	Kubler papája		
Irma	Szilágyiné Dalköltő	Kiss B.	
Gertrud	Várent Diák	Strósz	
Kamilla	Pewny Fosó	Ney B.	
Blanche	Beris Szobrász	Juhász	
Madeleine	Somsey Fiala poéta	Gábor	
Suzanne	Kann Rongyszedő	Szendrói	
Eliz	Rotter Csavargó	Kornai	

Kedzete 7 óraker.

NEMZETI SZÍNHÁZ.

Szombat, 1901. március hó 30-án.

Délután 1/3 óraker az orsz. m. kir. színművészeti akadémia növendékeinek bemutató előadása.

I. Egy pohár víz.

Vigjáték 1 felvonásban. Irta Roger. Ford. Nikolits, II.

II. Vivőgyakorlatok.

III.

Virágfakadás.

Vigjáték 1 felvonásban. Irta Murai Károly, IV.

IV. Tánegyakorlatok.

Este:

Másodszor:

A b. r.

Paraszt vigjáték 3 felvonásban. Irta Gárdonyi Géza.

Személyek:

Baracs Imre	Gyenes Eszter	Gerő L.
Matyi	Rózsahegyi Göre Gábor	Ujházi
Baracsné	Alsógyugyó Göréné	Vizvári
Szunyogné	Györgyné Durbint	Vizvári
Rózi	Ligeti Kácsa	Zilahy
Mihály	Gabányi Bige	Narcisz

Kedzete 7 1/2 óraker.

MAGYAR SZÍNHÁZ.

Szombat, 1901. március hó 30-án.

Először:

A csárdai virága.

Eredeti népszínmű 3 felvonásban. Irta Lukácsy S. Zenéjét szerző Dankó Pista.

Személyek:

Markosné	Szilasasné Kinosés	Szilágyi
Zsuzsi	Aranyossy Déceeg Pista	Ráthonyi
Gazi	Palásthy Fohér Panna	Láng
Ipoly Jóska	Füredi Hamar Laci	Kardos
Kód Gyurka	Mátrai Guzs János	Bossenyei
Teca	Ledófsky Kobak Máté	Boross

Kedzete 7 1/2 óraker.

Jegyek a M. kir. Operaház, Nemzeti és Magyar Színház előadására kaphatók és előjegyezhetők Bárd Ferenc és Testv. zene műkereskedésében Kosuth Lajos utca 4. sz. és Andrássy-ut 42. sz. a., valamint a New-York kávéházban. (Telefon)

VIGSZÍNHÁZ.

Szombat, 1901. március hó 30-án.

Délután 3 óraker mérsékelt helyárrakkal, a Vigaszínház színésziskolájának nyilvános gyakorlati előadása:

Az álarcos bál.

Némajáték 2 képben, táncokkal.

Utána:

A női könyvek.

Vigjáték 1 felvonásban.

Este:

Énekek éneke.

Dramolett 1 felvonásban. Cavallotti nyomán írta Radó Antal.

Személyek:

Ránki	Gál Dénes	Bihari
Márta	Nógrády	

Utána:

Jászai Mari búcsufelvétele.

A farkas.

Népdráma 2 felvonásban. Irta Giovanni Verga. Fordította Radó Antal.

Személyek:

Lena	Jászai Cardillo	Kazaliczky
Mara	Szerény G. Neli	Bárdi
Nanni Lásca	Góth	Pécsi
Janu apó	Bálassa Lia	Nógrády
Filomena néni	Nikó L. Marelba	Szerény
Bruco	Tapolczai Nunzio	Nánásy

Kedzete 7 1/2 óraker.

Somossy-Mulató

(Nagymező-utca).

Albrecht Ferenc, igazgató.

Pénztárnyitás 7-ker.

Kedzete 8-ker.

Ma szombaton, március hó 30-án

Amon Ferenc dalkómis

tiszteletestélye, nagy díszelőadással.

Először:

„Strauss az Olympusban.”

Látványos operett 1 felvonásban Armin Józseffel, zenéje Strauss János motívumai után.

Amon Ferenc és Irma

első előadása.

UJ! Humorisztikus és hazafias előképek énekekkel és gyorsátváltozásokkal. (Nagyszéri kiállítás.)

Mr. JUDGE ALASKA

a tengeri főkával utoljára.

Ugyint az új szenelés műsor.

Holnap vasárnap, március 31-én, délután 1/4-ker nagy előadás mérsékelt helyárrakkal, egész új műsorral. Jegyek elővetében kaphatók Weisz A. nagyfőnököjében, Károly-körút 26., térszó Andrássy-ut 26. és 38. sz. alatt ugyint a Somossy Mulató-pénztáránál.

FOLIES CAPRICE.

Ma:

„Gebrüder Zifferblatt”

Est megelőzi:

„Der Aushilfsгаргон”

és

„Végrehajtás akadályokkal.”

Jászay Mimi

a hitűnő énekesnő feltépte.

Cigányzene reggeli 5 óráig a pompás

télikertben.

Április 2-án:

ROTT jutalomjátéka.

Kőbányai POLGARI serfőző-r.-t.

Központ: Kőbánya, Maglódi-ut 17.

Városi iroda: Nepszínház-utca 22. sz.

Budapest 1896: Diszoklevél. Páris 1900: Grand Prix

(Gömgagassabb kitüntetések).

ajánlja elismert kiltűnő, pasteurizált

palacksőreit,

(eredeti töltés a sőrőfőzőben)

Dupla Malátásőrt,

Est. István védőgyógyol.

Ajánlók: Anyán, Elischer, Hercegel, Kétil, Korányi, Laufenauer és Liebmann egyetem tanár urak. Kapható minden fűszer- és csomagolóüzletben és kávéházban. — Nagybőrvőnek közvetlen szállítása a sőrőfőzőből.

SZIGETI LAJOS

UTÓDAI

HÉJJ és STIASZNY

szij-, nyereggyártók és bőröndösök.

Legelőszárabb a minden izlésnek és árak megfelelő, a legjobb minőségű utazó-bőröndök, kény. oldali-uriz és női-táskák, berendezett és különféle betéttel neccser, vadász-társaságok. fegyvertek és kettelták, koszi- és lövészsőrmék, női-uriz és gyermek-nyergeserek, koszi-őrső. lovagló- és hajtó agaras-őrsőrk. lovaglóverszők és botok, szivar-, szivarika- és pénztrécsák monogrammal vagy címerekkel. dús választék leszállított árakon. Képes árjegyzék bérmentve. Tartalékos tisztelnek nyergeserek is kölcsönözhetnek.

Értéktőzsde.

Mielőtt részvények, áradatok és egyéb értékpapírok vételéhez vagy eladásához akar fogni, kell, hogy előbb tájékoztassa magát a vezető pénzügytanácsosok összehívásánál. Tiszteletkére a bel- és külföldi legjelentősebb bankkapcsolatokkal való 30 éves tapasztalású, vagy elsőrangú bankintézet intézője, az előtt használt való eszközök részese, ellenében szívesen ad tanácsot arra nézve, miképen kell értékpapírokat használni, spekulálni. Legszigorúbb diszkreció mellett. Szíves kérdésekben írásban. Bankcsepepus 100. jelző alatt Ekeletia Bernát hirdetői irodájába Budapest, V. Fűrdő-utca 4.

!! Most jelent meg !!

III-ik kiadásában

Dr. Kiss Arnold

veszprémi főorvosi

MIRJAM

című imádságos könyve, zsidó

nők számára.

Ára 30 szines vázlatok közöttben

3 korona 30 fillér.

Kapható:

KÖVES BELA könyvtárándnál

Veszprémben

és minden hazai könyvke-

reszkendőnél.

Elégedetlenség lehetetlen!

Meg nem felelőért a pénz kifogás nélkül visszaadatik.

Felöltő 9 frt, kammgarn-öltőny

14 frt, havelock egész gallérral

9 frt. Mind tiszta gyapjuból.

Rothberger Jakab eszáz. és kir.

udvari ruha-szállító Budapest,

Váci-utca 6. szám.

Az „Angol Szabó”-hoz, Budapest, Károly-körút 12.

Figyelmeztetés!

Általánosan elismert és megtisztelő bizalomnak örvendő cégünk jó hírnevét kihasználni szándékozó konkurrensaink közül többen a t. vevőközönség félrevezetésére cégünkhez hasonló hangzású elnevezést használnak.

Midőn a t. vevőközönség figyelmét e körülményre felhívjuk, egyuttal kérjük, hogy bevásárlásainál cégünkre

Az „Angol Szabó”-hoz

Elsőrangú férfi- és gyermekruhaáruház

KÁROLY-KÖRÚT 12. SZÁM

ügyelni kegyeskedjék.

Kiváló tisztelettel

Kohn Heilmann és fiai

Az „Angol Szabó”-hoz

Károly-körút 12, a Huszár-házzal szemben.

Földszint és első emelet.

T. e.

Tisztelt vevőim! Általános kívánságának megfelelő, rakomány, mely eddig csipke-, fátöl-, paszomány-, zsett-, csokor-, évszalag- és csatkülönlegességekből áll, kiegészíttem a legzsebb lyoni selyem-, bársony- és szalagnjónságokkal.

A dusan fölszerelt selyem- és szalagnraktáron kívül még béricsőrt is beszereltem, úgy, hogy a tisztelt hölgyközönség néham minden ruhakellékét a legjobb minőségben és nagy választékban beszerelhet.

Egyuttal szíves tudomására hozom, hogy megnagyított üzlethelyiséget személyes vezetést alit vettem, továbbá, hogy üzletemet Etter és Társa, cégtulajdonos Scheible A. cég alatt fogom folytatni.

Midőn még az eddigi támogatásért hálás köszönetet mondok, eszedem, hogy ezen nagyobbitott vállalatban is szíves pártfogásában részesíteni méltóztassanak.

Kiváló tisztelettel

Etter és Társa, cégtulajdonos

SCHEIBLE A.

Budapest, IV., Szervita-tér 5. sz.

Háziasszonyok figyelmébe.

Női ingek, kreasz vászonból, kézi- munka-hímzéssel, csinos szivalaku vagy gém- frt 1.25

Női ingek, kézzel hímzett aszuro- minták, rondkívül olcsó frt 1.85

Haloköntös, finom sifonból, csinos frt 1.85

szíve, a legdivatosabb frt 1.35

Aszuro- ingek, finom sifonból, 1 készlet: 2 nagy párna 05/76

paplanlepedő 160/115 cm., 1 kapritzpárna 55/42 cm. és 1 frt 5.25

AUER IGNÁC FIA

vászon, fehérnemű és divatruha gyári raktára

BUDAPEST, KEREPESI-UT 10. SZÁM.

Vászonmintaegyütteményt, valamint árjegyzéket ingyen küldök.

Az Országos Magyar Gyorsíró-Egyesület

gyorsíró tanfolyamára érv. Menyasz Sányai Amanda okl. tanítónő vezetésével a magyar levelező- vité- és német kurzusok kezdődnek. A BERGSTRÖM-gépről és azon gyorsírói tanfolyamokra jelentkezési korlátot szabtam fölveve

Glogowski és Társa

Rézabót-tér 16. szám.

Kérem német vitaforgalmazási tanfolyamok díjnyújtását és urak részére az iratok iratát.

